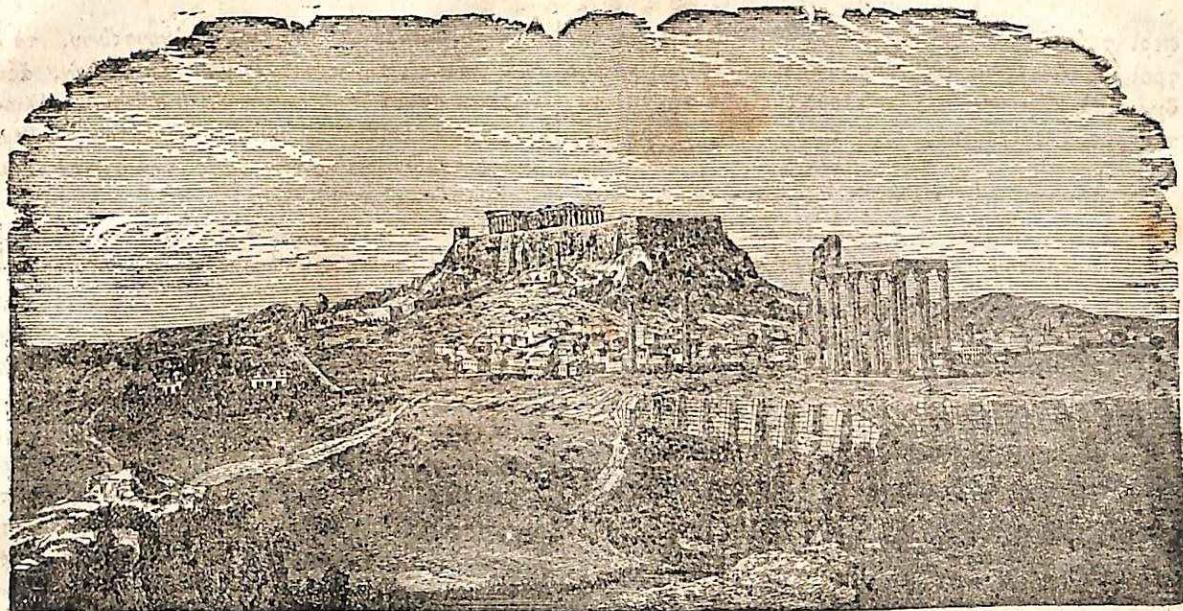

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1859.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 211.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ.

—•••••

Ἀγαπητὲ φίλε!

ΕΚ διαφόρων νεωτέρων χειρογράφων, τὰ ὅποια ἔχω πάλιν ὑπ' ὀφθαλμούς μου, ἀνέκοντα ὅλα σχεδὸν εἰς τὴν περασμένην ἑκατονταετηρίδα, θέλω νὰ δώσω ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν λογιστῆτά σου ἰδέαν τινῶν μόνον, ὅσα ἡ ἀξία τινος ὑπάρχουσιν, ἢ καὶ ἀνεκδότους περιέχουσι συγγραφὰς ὁμογενῶν λογίων, τῶν μικρῶν πρὸ ἡμῶν βιωσάντων, ἀξίας ὅπως οὖν καὶ ταύτας μνήμης, ἢ καὶ αὐτῆς ἴσως τῆς διὰ τύπων ἐκδόσεως. Καὶ εἰς μὲν τᾶλλα ἀνωφελὲς κρίνω νὰ ἐνδιατρίψω, ὡς μὴ περιέχοντά τι πλέον παρὰ κείμενα ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς τε καὶ θύραθεν συγγραφῆς, τοὺς ἐν τοῖς Σχολείοις ποτὲ συνήθως ἐξηγουμένους, ἢ θεματογραφίας τινὰς καὶ ἐπιστολικά γυμνάσματα, καὶ τοιαῦτα ἄλλα, ὅσα εἰς τοὺς παρελθόντας τῆς ἀτυχῆς χρόνους μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος τὴν ἐγκυκλοπαιδεῖαν ἐσχημάτιζαν τῶν μαθηματομενόνων. Ὑπομειδιῶμεν βέβαια εἰς τὰς κοπώδεις ταύτας ἀντιγραφὰς τῶν προγενεστέρων μας ἡμεῖς, οἵτινες τῶρ δι' ὀλίγων ὀβολῶν ἀποκτῶμεν εὐκόλῃ τὰς στερεοτύπους ἐκδόσεις ὧν τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν τε καὶ λογογράφων, ἀλλ' οἱ Κλεάνθει τοῦ τότε και-

ροῦ εὐτυχεῖς ἐνομίζοντο ἐὰν ἀξιόνοντο νὰ ἐναπενί-
τῳσι κήμιαν φορὰν εἰς αὐτὸ τὸ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου φυλαττόμενον ἔντυπον κειμήλιον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἄλλος ἐξ ἄλλου μετέγραφον τὰ κείμενα τῶν παραδόσεών των. Ἀρίνω λοιπὸν τὰ τοιαῦτα, καὶ ἔρχομαι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τοῦ ἐτέρου εἶδους. Ἀρχίζω ἀπὸ πόνημα ἀνδρὲς τῶν διαπρεψάντων εἰς τὴν διδασκαλικὴν καθέδραν τῆς πατρίδος μας.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο, τὸ ὅποσον θέτω ἐκ τύχης πρῶτον εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἐπιγράφεται, Ἑρμηνεία εἰς τοὺς Ἀφορισμοὺς τοῦ Ἰπποκράτους, κατασρωθεῖσα εἰς πεζὴν γράσειν παρὰ Μπαλάνου Βασιλοπαύλου, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐνταῦθα εἰς ἑκαστον ἀφορισμὸν, φερόμενον εἰς τὸ Ἑλληνικὸν πρωτότυπον, ὑποβάλλεται ἑρμηνεία εἰς τὸ πεζὸν κατὰ λέξιν, καὶ μετ' αὐτὴν, ἑρμηνεία αἰτιώδης, χρησιμεύουσα αὐτῇ ὡς ὑπόμνημα εἰς τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ. Τὸ λεκτικὸν τῶν ἑρμηνειῶν τούτων εἶναι ἀπλὸν μὲν, ἀλλὰ καὶ καθαρὸν ἱκανῶς. Τὸ χειρόγραφον ὁμῶς ἀτυχῶς δὲν περιέχει εἰμὴ τὰ τρία πρῶτα τεμάχια ἀπὸ τῶν ἐξ, εἰς τὰ ὅποια εἶναι διηρημένοι οἱ Ἰπποκράτειοι ἀφορισμοί. Ἐγνώριτα ἄλλοτε πλῆρες τὸ πόνημα τοῦτο τοῦ Μπαλάνου ἐν Μελενίκῳ παρὰ τῷ μακαρίτῃ διδασκάλῳ τῆς ἐκεῖ Σχολῆς Ἀδάμῳ Τζαπέκῳ τῷ ἐκ Μετζίβου. Περίεργον εἶναι ὅτι καὶ ἄλλος ἡσυχόλητῃ πρότερον εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἀφορισμῶν, ὁ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ Σχολῆς διδασκίλος Μάρκος ὁ Κύπριος, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς Ἀθήνης 1843 ὑπὸ τοῦ Κ. Σοφοκλέους Οἰκονόμου

περὶ τούτου ἐκδοθείσης διατριβῆς. Οὕτω καὶ ἱατροὶ μὴ ὄντες οἱ ἐλλογίμοι ἐκεῖνοι, ἐφιλοτιμοῦντο ὁμῶς νὰ κάμωσιν εἰς πολλοὺς εὐνόητα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς ἱατρικῆς περὶ τῶν νόσων γνωματευόμενα.

ΧΕΙΡΟΓΡ. Β'. Κονδὰ εἰς ἄλλα τινὰ, ὡς Θεματογραφίας, ἐπιστολὰς ἀσημάτων, καὶ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τὸ γνωστὸν περὶ συντάξεως, περιέχει τὸ χειρόγραφον τοῦτο τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον, ἐπιγραφόμενον: *Ἐγχειρίδιον τῆς Μετρικῆς τέχνης ποιηθὲν παρὰ Γερσιόμου Ἱερομονάχου, τοῦ Κρητὸς, τοῦ τῶν ἐπιστημῶν διδασκάλου κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαλέκτους, καὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου κήρυκος.* Ἐννοεῖται εὐκλῶς ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἶναι ὁ Γερσιόμος Βλάχος, ὅστις ἐν Βενετίᾳ ἐξέδωκε τὸν τετραγλῶσσον θησαυρὸν τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς βίας, καὶ τὴν ὀριστικὴν ἀρμονίαν τῶν ὄντων κατὰ τοὺς Ἑλλήνων σοφοὺς. Ἀλλὰ μένουσιν ἀκόμη διάφορα αὐτοῦ ἀνέκδοτα τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς παιδείας, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπάρχει καὶ ἡ κατὰ πρῶτον ἐνταῦθα φημιμένη Μετρική. Ἡ πραγματεία αὕτη, εἴτε διὰ τὸ εὐμέθοδον, εἴτε διὰ τὴν χρῆσιν τῶν περιειρημάτων ἐρ' ἕκαστη, ἔσως δὲν ἤθελεν εἶσθαι παντελὴς ἀχρηστος διὰ τοὺς εἰσχυμένους, ἐάν ποτε ἐξέδιδετο. Ὡς γνωστὸν, ὁ Βλάχος ἦτον καὶ αὐτὸς εἰς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κονδὰ εἰς τὸν πεζὸν ἐπετήδευσαν ὅχι ἀστόχως καὶ τὸν ἑμμετρον λόγον.

ΧΕΙΡΟΓΡ. Γ'. Εἶναι τοῦτο τὸ νόμιμον Ἑμμανουὴλ Μιχαήλ, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου, ἐνεστῶτος ἔτους ἐπιστολὴν μου, καὶ εἰς τὴν προθικὴν αὐτῆς: (Πανδ. φυλλάδ. 192. 194) διὰ μικρῶν σοῦ ἐπιριγραψα, γραμμέμον ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ τοῦτο, ὡς τὸ ἐν τῇ προσθήκῃ, Εὐθυμίου Ἱερομονάχου τοῦ Σκούρι, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1614, ὡς ἐκεῖνο.

ΧΕΙΡΟΓΡ. Δ'. Ἐν αὐτῷ περιέχεται πραγματεία τις κατὰ τοῦ Κορνίου, ἐπιγραφόμενη: *Σύνθεσις τοῦ ἀδελφοῦ Ρικάρδου, τοῦ ἐκ τῆς τάξεως τῶν Παιδικατόρων κατὰ τοῦ νόμου τῶν Σαρακηνῶν.* ἧτις εἶναι ἐκ τοῦ Λατινικοῦ μετάφρασις τοῦ Δημητρίου Κυδωνῆ, ὡς τὰ εἰς τὸ τέλος προσθετόμενα ταῦτα δηλοῦσι.

«Τοῦ μεταγλωττίσαντος σοφωτάτου Δημητρίου Κυδωνῆ ἀπλοῦν τοῦτο ὑπὲρ τοῦ συγγραψάντος ἐγκώμιον.

» Χάρις σοι τῆς διαλέξεως ταύτης ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ, ὅστις ποτὲ εἶ, ὁ ταῦτα συγγραψας, μεγάλην γὰρ ἔδειξας καὶ ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ σύνεσιν ἔχων, ἂν τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει οὐδενὸς δεύτερος ὦν. Ἀντικρὺς γὰρ τοῦ Δαβὶδ ἐμὴ μῆσω ὥσπερ τινὰ Πολιάδ τὸν ἀλλόφυλον καὶ ἐναγὴ Μωχμέτην τῷ ἰδίῳ ξίφει ἀνελών, καὶ τοῖς αὐτοῦ λήροις τὰς κατὰ τοῦ Μονογενοῦς τοῦ Θεοῦ φλογίας ἀνασχεύσας, ὁ μεγίστη τῆς ἐν τῷ διαλέγεσθαι περιουσίας ἀπόδειξις. » Εὐρίσκομεν λοιπὸν ἐνταῦθα καὶ δεύτερον ἀνέκδοτον ἔργον τοῦ Κυδωνῆ

μετὰ τὰ μονολόγια τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, τὰ ὁποῖα εἶδες εἰς τὴν προτέραν μου ἐπιστολὴν, ἄξιον ἔσως καὶ τοῦτο τοῦ φωτὸς ὡς ὑπόθεσιν μάλιστα ἔχον τὴν καταστηλίτευσιν τῶν δογμάτων τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς θρησκείας τῶν ἡμᾶς τὴν δεινὴν αἰχμαλωσίαν αἰχμαλωτισάντων.

ΧΕΙΡΟΓΡ. Ε'. Εἰς τοῦτο περιέχονται γραμματικαὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀνέκδοτοι δύο ἀνώνυμοι, ἡ μὲν κατ' ἐρωταπόκρισιν ἑλληνιστὶ κατὰ τὸ τότε ἔθος γραφόμενη, ἡ δὲ, πρᾶγμα γινόμενον σπανίως ἢ οὐδέποτε πρό τινων χρόνων ἐπὶ τοιούτων πραγματειῶν, ἐκθετομένη εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν ἐπιγράφεται δὲ *Σύνοψις τῆς συντάξεως κατὰ τὴν μέθοδον Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ.* Ἐπαρτήρησα δὲ ὅτι εἶναι ἀρκετὰ καλῶς ἐξεργασμένη πρὸς τὴν μελέτην τοῦ μέρους τούτου τῆς γλώσσης, καὶ ἔσως δὲν ἦτο πολλὴ ἡ ζημία ἐάν εἰς τὸν γόμον τῶν ἐκκλῆσις τῶν Γραμματικῶν, τὰς ὁποίας ἐμμεθὰ εὐτυχεῖς νὰ ἔχωμεν ὁλονέν ἐν τύποις, νὰ ἐπροσθέτετο καὶ αὕτη ὡς ἐκκρό, τι ἐπανωγόμενον.

ΧΕΙΡΟΓΡ. ΣΤ'. Εἰς αὐτὸ εὐρίσκω πραγματείας ἐπιγραφόμενης, *Τέχνη ῥητορικῆς*, ἧτις παρατηρῶ ὅτι εἶναι καὶ συνθεμένη, εἰς ὅρος εὐληπτον καὶ ἱκανὸς εὐραδῆς. Ὁ συγγραφεὺς ἀνώνυμος, ὅστις διέτριβεν ἐν Θεσσαλονίκῃ περὶ τὰς πρώτας τρεῖς δεκάδας τῆς περασμένης ἐκατονταετηρίδος, καθὼς εἰκάζεται ἐκ τινος ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ λόγου φερμένου παραδείγματος, ἐπιθέτει τέλος εἰς τὸ πόνημα μετὰ τοὺς τοὺς λόγους: «Ἰδοὺ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ τῆς παναχράντου ἐκείνου μητρὸς ἐτελειώσαμεν τὸ βιβλίον τῆς ῥητορικῆς τέχνης, τὸ ὁποῖον ἐσυνθέσαμεν εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν τῶν σπουδαίων. Ὅθεν δὲν χροιάζεται ἄλλο παρὰ νὰ βάλῃ κόπον καὶ ἐπιμέλειαν ὁ φιλομαθὴς διὰ νὰ ἀναγνώσῃ καὶ νὰ καταλάβῃ καλὰ τοὺς κανόνας, ὅπου περιέχει ἡ θαυμαστὴ αὕτη τέχνη, καὶ ἔσως μὲ τὸ μέσον αὐτῆς θέλει ἀπολαύσῃ τὴν φήμην τοῦ ὀνόματος, ὅπου ἀπόκτησαν καὶ τότε ἄλλοι εὐγλωττοὶ ῥήτορες: κονδὰ εἰς ὅλα, ἃς διαβάζῃ συχνὰ τὴν ῥητορικὴν τοῦ Σκούρου διότι λαμβάνει ἐκεῖ τὴν μεγάλην ὠφέλειαν διὰ τὴν εὐμωρὸν φράσιν τῆς κοινῆς διαλέκτου, ἡ ὁποία εἶναι παντελὴς πτωχὴ ἀπὸ λέξεως καὶ φωνᾶς: ὁμοίως βοῦθεὶ πολλὰ διὰ τὴν καθάρην φράσιν καὶ τὸ βιβλίον τοῦ διδασκάλου, τοῦ ἱεροκλήρου Μηνιάτου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἡμεῖς ἠθέλησαμεν νὰ ἐβγάλωμεν τὰ παραδείγματα, ὅχι μόνον διότι εἶναι πολλὰ τεχνικὰ εἰς τὴν ἀπλὴν φράσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐκολίαν, ὅπου ἔχει καθένος νὰ ἀποκτήσῃ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, καὶ διαβάσῃ πλατύτερον τὰ παραδείγματα. » Φανερόν ἐστι καὶ ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ βιβλίου τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τὸ ἔτος, καὶ τὸν τόπον τῆς αντιγραφῆς διὰ τῶν ἐξῆς ἀμαθῶν στίχων:

«Ἐβλήπτε τέλος ἐν μὲν Ἀυγούστου τόδε τεῦχος εἰκοσιν ἢ πρὸς τοῖς ἔξ, ἔτεος δὲ λόγ' υἱοῦ ἐννάτ' ἐπτακοσιοστῷ χιλιοστῷ σαρακοστῷ Λεσβίος Ἰγνάτιος ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐνέγραψε συζῶν πηνί' ἄματ', ἀλλ' ἐσχάτ' ἐλείψει τοῦ ζῆν.»

ΧΕΙΡΟΓΡ. Ζ'. Περιέχονται εἰς αὐτὸ δύο τινὰ: τὸ πρῶτον, *Ἐπιστολαὶ διάφοραι εἰς διάφορα πρόσωπα, ἐγγράφησαν παρ' ἐμοῦ Ἰωαννικίου μοναχοῦ ἐκ Νήσου Ἀνδρου ἀγμθ'.* Ἰουλλίου ε'. Ἀπευθύνονται αἱ ἐπιστολαὶ αὗται, ἀλλὰ μὲν ὑπὸ Ματθαίου τοῦ τότε Ἀλεξανδρείας Πατριάρχου πρὸς τοὺς εἰς αὐτὸν ὑποκειμένους, ἀλλὰ δὲ ὑπὸ διὰφόρων πρὸς αὐτὸν, γραμμέται ἅπασαι εἰς ἀφελῆς τι ἐκκλησιαστικὸν ὄρος. Τὸ δεύτερον συνίσταται ἀπὸ ἐκκλησιαστικῶν λόγων δύο εἰς ἀπλὴν φράσιν, τὸν μὲν εἰς τὴν Α'. Κυριακὴν τῶν νηστειῶν, τὸν δὲ εἰς τὴν ΙΑ'. Κυριακὴν τοῦ Λουκᾶ.

ΧΕΙΡΟΓΡ. Η'. Λόγους περιέχει καὶ τοῦτο ἐκκλησιαστικῶς διαφόρους εὐραδῆς ὁπωσοῦν, οἵτινες φαίνεται νὰ ἐξεφωνήθησαν κατὰ 1815—19.

ΧΕΙΡΟΓΡ. Θ'. Περιέχει θαύματα, βίους, καὶ μαρτυρία ἁγίων. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εἶναι τὸ ἀρχαιότερον τῆς συλλογῆς, καὶ ὡς εἰκάξω ἐκ τῶν χαρακτηριστῶν τῆς γραφῆς, προσομοίων ὄντων τῶν ἐν μεμβράναις φαινόμενων τῆς ΙΑ' ἐκατονταετηρίδος, ἀνῆκει ἢ εἰς ταύτην, ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦλάχιστον τῆς ἐπομένης.

ΧΕΙΡΟΓΡ. Ι'. Εἰς τοῦτο μεταξὺ πολλῶν, ἐκδεδωμένων ἤδη εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει 1808 ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Βασιλείου τυπωθὲν *Ἐπιστολάριον ἐκ διαφόρων ἐρανισθέν, ἐμπεριλαμβανόμενον ἐπιστολαὶ διάφοραι πρὸς ἐπισκόπους, Πατριάρχας, Αὐθέντας, Δύμνας, καθὼς καὶ Πατριαρχῶν γράμματα ἐγκύκλια καὶ σιγγιλιώδη, χρυσόβουλλα Αὐθεντῶν τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, τύποι διαθηκῶν, ἐπιτροπικῶν, ὁμολογιῶν, ἐξοφλιστικῶν, συστατικῶν, συγχωρητικῶν, ἀφροιστικῶν, συμπαυρικῶν ἐνταλτηρίων, καθισρευτικῶν, διαζευκτικῶν καὶ παντοίων ἄλλων τοιούτων γραμμάτων.* Ἀλλ' ἐξ ἀπάντων τούτων, κρίνω εὐλογον νὰ παραθέσω ἐνταῦθα, χάριν τῆς περιεργείας σου, δύο μόνον ἐπιστολὰς τοῦ Κριτίου, τοῦ ποτὲ διδασκάλου χρηματίζαντος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικῆς Σχολῆς, καὶ μεγάλου ἐκκλησιάρχου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ καὶ αἱ μόναι συγγραφαὶ αὗται, τὰς ὁποίας συμβαίνει εἰς ἐμὲ τῶρα νὰ γνωρίσω ἐξ ὧν ἀπαιθεῖται ἐκεῖνο ὁ συντάξας τὸν Δ' Τόμον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Μελετίου Γεωργίου Βεντότης. Λέγει οὗτος (σελ. 146) ὁ Κριτίας (sic) μέγας Ἐκκλησιάρχης καὶ διδάσκαλος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας ἐκκλησίας, ῥήτωρ γλαφυρώτατος, μετέφρασε Διόπτραν τοῦ Ἀριστοτέλους, Κορδερίου προλεγόμενα εἰς τὸν Ἀρειοπαγίτην, σώζονται ἀνέκδοτα αὐτοῦ Μελέται, Ἐπιστολαί, καὶ λόγοι ἐγκωμιαστικοί. » Ὁ Κριτίας, ὅστις ἤμυνεν ἀπὸ τῶν μέσων καὶ ἐφεξῆς τῆς περασμένης ἐκατονταετηρίδος ἦτον ἐκ Προύσης, ὡς ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινίδι (σελ. 214) τῶν κατὰ τὴν ΙΗ' ἐκατονταετηρίδα χρηματισάντων ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Σχολῇ διδασκάλων φαίνεται καταλόγου, ἐνθα τίσσεται λεγόμενος Κριτίας Προουσαεύς. Ὀνομάζει δ' αὐτὸν ὁ Κοδρικῆς (Observ. sur l'opinion de quelques hellenistes touchant le Grec moderne,

Paris, an. XII) καὶ δόκιμον συγγραφεὴ τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης ἀποβλέπων ἐξάπαντος εἰς τὰ ὑπὸ πολλῶν τότε συνήθως γραφόμενα μιζοδόδορα καὶ μιζοσόλοικα: παραθέτω λοιπὸν ἐνταῦθα τὰς ῥηθείας δύο αὐτοῦ ἐπιστολὰς. Ἡ πρώτη αὐτῶν εἶναι γραμμένη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἐπιστελλομένη πρὸς Νικόλαον Καραντζᾶν, τοῦ ὁποῦ μνημονεύει καὶ ὁ μακαρίτης κύγιος ὁ Βούλγαρις εἰς τὸν Γ' Τόμον τοῦ Βρυενίου (Λεψία 1784) ἐπιστολῇ τοῖς ἐντευξομένοις (σελ. δ') ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, καὶ οὐκ ἐν δευτέρῳ τὰ τῆς φιλολογίας τιθεμένον.

Ἐπιστολὴ Κριτίου φιλικὴ πρὸς τὸν Νικόλαον Καραντζᾶν ἀποδημήσαντα εἰς Βλαχίαν, ἀποκριτικὴ.

«Ἦκε μὲν ὡς ἐμὲ προλαβόντως τὰ σὰ φίλτατα γράμματα εὐνοίας ἀκριβοῦς, καὶ τῆς περὶ ἐμὲ εὐγνωμοσύνης ἐναργεῖς τοὺς χαρακτῆρας σώζοντα. Ἐνεφορήθη δ' ἐπ' αὐτοῖς οὐ τῆς τυχεύσης ἡδονῆς τε καὶ τέρψεως: ἦσαν δὲ τὰ τὴν ψυχὴν κατηδύναντά μου, τὸ ἀρκεσθαι σε ὕμῳ εἰς Οὐγκροδολαχίαν, τὸ εὐμενοῦς ἀποδοχῆς ἡξίωσθαι παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου Ἡγεμόνος, τὸ καταλεγεῖναι ἐν τοῖς οἰκείοις τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ τιμηθῆαι τῷ τοῦ Γραμματικοῦ ἀξιώματι. Εὐφρανεν μὲν οὖν ταῦτα τὴν ἐμὴν ψυχὴν τὰ κατὰ σὲ εὐτυχήματα, ὡς ζηλωτά, καὶ θαύματος ἄξια, καὶ χρυσταῖς ἐλπίσι τὴν ἔσσαν οὕτω εὐτυχίαν προδιαγράφοντα. Ὁ δὲ μάλιστα κατεκλήρησέ μου τὰ σπλάγγχα, καὶ ἐξαισίου ἡδονῆς τὴν ψυχὴν ἀναπέπληκε, καὶ πρὸ πάντων ἐδοξέ μοι θαυμάζεσθαι δίκαιον, ἦν ἡ ἐν προκίρσει τῆς ἐλλογίμου σου ψυχῆς ἀρετὴ, καὶ οἱ τῆς παιδείας, καὶ τῆς ἐμῆς γεωργίας θαυμάσιοι καὶ ἡδιστοὶ καρποί, ἐφ' οἷς καθηγητὴν φιλοῦντα οὐκ ἠέσχου τῆς διὰ γραμμάτων παρρησίας (ἀπολιπεῖν) ἀγευστον, οὐδὲ ταῦτόν πέπονθας τοῖς πολλοῖς τῇ τῆς τύχης μεταβολῇ συμματαβαλλομένοις καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τῇ τοῦ Ποταμοῦ διαβάσει καὶ αὐτὰ τὰ δίκαια καταλύουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν εὐτυχίᾳ ἤδη γεγενῆσθαι νομίζων τὸν πλοῦτον τῆς ψυχῆς: ἔχεις πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τῆς ἀρχαίας ἐννοίας καὶ διδασκαλίας τῇ μνήμῃ διατελεῖς περιειρημένος, καὶ καθηγητὴν δαιμονίως καταφέρεις τοῖς ἐγκωμίοις, καὶ βερώς φέρεις ὁμολογίας τῶν σὲ κεκοσμηκότων λόγων τὴν δι' ἀκοῆς στέρεσιν, καὶ ταύτην παραμυθίσασθαι με προτρέπη γράμμαι πρὸς σὲ φιλικαῖς, τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐκ τῶν ἐνόντων ὑποδεικνύουσί τε καὶ ἀνυμνήσκουσιν, ἐν ἧς ἐντρυφᾶν καὶ ἀπὸν οἷς παρὼν τῇ ἀναγνώσει καὶ τῇ ἀκροάσει ἡδυνάμενος ἔχεις. Ἀλλ' ὦ φίλη καὶ ἐπείραστος ψυχὴ, ὅσω μὲν ἀπλῆτ' ὀφθ' περὶ σέ, καὶ τὴν σὴν εὐφρίαν καὶ ἀγχινοῖαν τέτρωμαι, ἀγνοεῖν οὐκ εἰκός σε κατακόρω: καὶ ἀνεπιφθόνως τῆς ἐμῆς διδασκαλίας ἀπολελαυκότα καὶ οἶμαι ἐνκύλους ἐτιώζεσθαι καὶ ἐμβομβεῖν μου ταῖς ἀκοαῖς τὰς ἐκφράσεις, τὰς συνθήκας, τὰς ἀπαγορεύσεις, ὅσαι ἐν φρονησιτίοις, ὅσαι ἐν ἐκκλησιαστικοῖς γράμμασιν ἐκ τε μελέτης καὶ ἐξ ὑπογείου σοὶ τῷ φιλικῷ.

τῷ ἀκροατῇ χρόνον συχνὸν χωρὶς φθόνου διεγέροντο προσφωνοῦμεναι τε καὶ προσλαλοῦμεναι· ἀλλὰ τῶς τῇ συνεχεῖ τῶν πόνων καὶ τῇ γῆρα κατεργασθεῖς, καὶ μονονουχὶ πρὸς τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ἡτονικῶς καὶ ἐκνευρισμένους τοῖς ὅλοις, τῆς πρὶν ἐν λόγοις· εὐτονίως ἐκπέπτωκα, καὶ πρὸς τὸ γράφειν ἑλληνιστὶ ἀποπέρικα, καὶ εἰ πειστέον Ὀμήρῳ τῷ σοφῷ περὶ συγκολλῶντι τοῖς λόγοις, μονονουχὶ δοκοῦσιν οὗτοι ἀποπετέρεσθαι μου καὶ δραπαίνειν τῆς διανοίας ὑπεκστάντες τῷ τῶν φροντίδων ὄλῳ, καὶ τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ σώματος· ταύτη τοι οὔτε τὸ πρὶν ἐν τοῦτοις σῶζεται κάλλος, καὶ ὁ ῥυθμός, ἀλλὰ καὶ ὁ νοῦς ἄγονος, καὶ ἡ χεὶρ ἄτολμος, καὶ ὁ λόγος ἀκαλλής, καὶ πάντα φρονῖδα, οἷα δὴ τινι χειμάρρῳ τῷ πολυαχόλῳ παρυσυρέντα, καὶ διεῖρρηκτότα, ὅσα πρὶν ὅπως οὖν ἀνθεῖν καὶ ἀκμάζειν ἐφαίνετο· καὶ τοῦτο ἄρ' ἦν τὸ κωλύον ἐμὲ ἐφ' ἱκανὰς ἡμέρας ἀμείψασθαι σου τὴν λογιότητα γραμμασι φιλικαῖς, ὁ ὄλῳ καὶ αἱ φροντίδες καὶ συνεχεῖς ἀσχολίαι, καὶ ἡ τοῦ σώματος ἐν βικρυτάτῳ χειμῶνι δεινὴ κακοπάθεια, καὶ τὸ ταῖς ἐξ ἔθους καταρροαῖς, διττῷ χειμῶνι, συνεχῶς νοσηλεῖσθαι, ὑπ' ὧν δῆτα χειμερίων παθῶν, καὶ οἱ λόγοι συγκαταφυγόντες καὶ συμπεπηγότες οὐχ οἷοι τ' ἐγένοντο καὶ πρὸς γραφὴν ἄχρι τοῦδε θερμανθῆναι καὶ λυθῆναι, καὶ τὴν σὴν ἀκοὴν ἄμα τε καὶ ψυχὴν ὅπως οὖν καταθέλλει καὶ καταγοητεύσαι. Ἐπεὶ δὲ τῶς μικρὸν ἀναπνεύσας τῶν περιῤυσταμένων καὶ ἐνοχλούντων κακῶν εὐκαιρίης πρὸς γραφὴν ἐπελκόμεν, οὐκ ὤκνησα γράψαι σοὶ τὴν παροῦσαν ἐπιστολήν, κάλλους μὲν ἐν λόγοις καὶ ῥητορικῆς ἀκριβείας, καὶ ὧν ἡ κομωτική χεὶρ καὶ δεινότης τοῦ ῥήτορος τοῖς περὶ λόγους λίχνους, καὶ λίαν φιλομαθέσιν εἰς ἡδονὴν προτίθεται, ἐπίδεδ, πόθου δὲ πληρεστάτην, καὶ φίλτρου διακκοῦς ἐξ αὐτῶν σπλάγγων ἀναφλεγόμενον· διὸ δὴ καὶ ἀποδοχῇ· ἀξίαν ταύτην ἡγήσῃ, καὶ εὐγνωμονήσεις κἄν τούτῳ τῇ οἰκῇ ἀρετῇ κεχαρμένος, καὶ τοῖς ἴσοις εὐνοίαν μέτροις ἀμείψῃ τὴν φιλοῦντα καὶ ὅλως ἐκκεχυμένον τῇ ἀγάπῃ τῇ κατὰ σέ· πρὸς δὲ τῇ λίαν ἐμοὶ κεχαρισμένην εὐνοίᾳ καὶ εὐγνωμοσύνῃ τῇ σῇ καὶ τὴν δὲ ἐπιμέτρῃσιν τὴν χάριν ἀποδοῦς τῷ ὑψιλιτάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ ἡγεμόνι τὰς ἐξ ἐμοῦ ὁφειλομένας προκυνήσεις μετὰ τοῦ καθήκοντος σεβασματος τῷ ἡγεμονικῷ αὐτοῦ ὕψει, καὶ ἀσπασκίαν αἰδοῖ τὴν πάντιμον δεξιάν ἀναπληρῶν τὸ ἐμὸν ὑστέρημα, καὶ ἀνάγκαστοι ἀντὶ τούτου ἀποκαίτονται χάριτες τοῦ διδασκάλου πρὸς φιλούμενον μαθητήν. »

Ἡ δευτέρη ἐπιστολή, γραφομένη εἰς κοινὴν γλώσσαν, ἀπευθύνεται εἰς ἄρχοντα τῶν ἐκ τῆς τάξεως ἐκείνων οἵτινες ποτὶ, ὡς καὶ τῶρα ἀκόμη ἴσως, διέθετον περὶ τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν ὀφρῖκίων· τοιοῦτον ὀφρῖκίον ἤθελε τις ἄλλος νὰ λάβῃ δι' ἐκείνου ἀποστερῶν τὸν Κριτίαν, ὅστις εἶχε τὸ δικαίωμα, καὶ γράφει λοιπὸν οὗτος διεκδικῶν αὐτὸ ὡς ἀκολουθῶς.

« Ἴσον ἀπαράλλκτον τοῦ πρὸς τὸν μακαρί-

την Ἀλέξανδρον Γαίκα σταλέντος βασιλείου παρὰ τοῦ ποτε Κριτίου διὰ τὴν ἀδικίαν τοῦ ὀφρῖκίου του.

« Τὴν ὑμετέραν εὐσεβεστάτην ἐκλαμπρότητα ταπεινῶς προσκυνῶ.

« Κύριος ὁ Θεὸς νὰ τὴν διαφυλάττῃ ἐν ὑγείᾳ διηναί, καὶ εὐμερῆς ἀμεταπτώτῳ. Χθὲς ἦλθον εἰς προσκύνῃσιν τῆς ἐκλαμπρότητός της ἔχων σκοπὸν νὰ ἀναφέρω καὶ τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν, ἀπέτυχον ὅμως μὴ εὐρὼν κειρὸν ἐπιτήδειον· θῆν στοχαζόμενος μήπως καὶ αὐτὴς ἀκολουθήσῃ ἡ αὐτὴ ἀκαίριά διὰ τὸ πολυφροντιστον τῆς ἐκλαμπρότητός της, ἐτόλμησα νὰ ἀναφέρω ἐγγράφως τὴν ἐμὴν ἱκέσιον δέησιν, ἡ ὁποία εἶναι αὕτη. Ὁ εὐγενέστατος ἄρχων πενθερὸς τῆς ἐκλαμπρότητός της εὐρίσκεται ἐν ἀσθενείᾳ, διὰ τὸν ὁποῖον εὐχόμεθα προηγουμένως νὰ τοῦ χάριση ὁ Θεὸς τὴν ὑγίαν· ἐμαθὼν ὅμως ὅτι ὁ εὐγενέστατος ἄρχων Σπαθάρης ζητεῖ τὸ ὀφρῖκίον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἐπεταὶ νὰ ἀνατραπῇ καὶ νὰ ἐμποδισθῇ ὁ νόμιμος καὶ δίκαιος προδιδασκὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ δούλου της, ὅπου τριάνοντα σχεδὸν χρόνους τὸν ἄπαντὰ μου βίον κατηνάλωσα εἰς τὴν δούλευσιν τῆς ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἔχω κἄν εἰς τὸ γῆρας μου τὴν ὀρελόμενὴν ἐκ τῶν νόμων καὶ σὺν τῷ δικαίῳ τιμὴν. Ὅθεν παρακαλῶ ἱκετικῶς καὶ ἐνθέρμως τὴν εὐσεβεστάτην καὶ φιλοδίκαιον αὐτῆς ἐκλαμπρότητα νὰ εὐσπλαγχνιθῇ τὸ γῆρας, τοὺς κόπους, τοὺς χρόνους καὶ τὸ ἐπάγγελμα τὸ ἐμὸν, καὶ νὰ μὴ παραχωρήσῃ καὶ συναινέσῃ εἰς τοιαύτην προφανῇ ἀδικίαν καὶ ὕβριν καὶ ἀτιμίαν ἐμὴν, ἀλλ' ὡς πρώτιστος τοῦ κλήρου, καὶ ὡς εἰδὼς ἀκριβέστατα τοὺς ἀναριθμήτους μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν κόπους, καὶ ὡς τῶν νόμων συνήγορος καὶ δεφένσωρ, οἱ ὁποῖοι τὸν προδιδασκὸν τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατελεγεμένων ὡς δικαίωτα καὶ ἀπαραίτητα χρέος καὶ συνιστάσι καὶ διεκδικοῦσι, νὰ συστήσῃ τὸ δίκαιον, καὶ νὰ ἀπαντήσῃ κατὰ ἀδικον κίνημα, καὶ τὴν δικαίαν τοῦ Θεοῦ κρίσιν, ὅπου εἰς τὴν εὐσεβεστάτην τῆς ἐκλαμπρότητος ἔγινε, καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ ἀξιώτατους τῆς κόπους ἡξιώθη τοσαύτης τιμῆς παρὰ τοῦ βασιλικοῦ κράτους, καὶ ἔλαβεν ἐπάξια τὰ γέρα της παρὰ τῶν πολυχρονίων ἡμῶν αὐθεντῶν, νὰ μιμηθῇ καὶ ἡ ἐκλαμπρότης της εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐκκλησιαστικούς, νὰ μὴ ὑστερηθῶμεν τὰ βραβεῖα τῆς τιμῆς τῶν τοσούτων κόπων· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐλέω ἀντιδίδεται ἔλεον. Ἐγὼ τὴν ἀξιοθέατον παρουσίαν της καὶ εὐτυχιστάτην ἐπάνοδον ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας ὡς θεόπεμπτον δῶρον καὶ νύχρημν καὶ ἐπρόσμενα, καὶ ὡς ἱερὰν ἀγκυρὰν ἐπ' ἐλπίσι χρησταῖς ἀπεκδεχόμεν, διὰ νὰ ἔχω τὴν σύστασιν καὶ καθήκουσαν τιμὴν εἰς τὸ ἐμὸν ἐπάγγελμα. Τώρα δ' ἂν ἀκολουθήσῃ ἀντὶ τιμῆς ὕβρις, ἀντὶ βραβεῖου ἀδικία καὶ περιφρόνησις, οὔτε ἡ φιλοδίκαιος ἐκλαμπρότης της ἐλπίζω νὰ συναινέσῃ οὐτ' ἐγὼ χωρὶς ἄκραν θλίψιν καὶ οδύνην ἀφιέρητον δύναμαι νὰ βαστάσω· ἐπεὶ τὰ ἡ εὐγενεία του θαυμάζω πῶς

ἦλθεν εἰς ἔρεσιν τοῦ τοιοῦτου ὀφρῖκίου, τοῦ ὁποῖου τὸ ἀνώτερον ἔχει ὁ κυρίως Μιχαλάκης ἱατρός, ἐπειδὴ καὶ εἰμὶ βέβαιος ὅτι οὐδέποτε, καὶ ἐν οὐδενὶ συλλόγῳ ἀνέχεται ἢ νὰ καθῆσθαι ἢ νὰ σταθῇ κατωτέρω του. Ὅθεν ἐπεταὶ νὰ τὸ ἔχῃ ἄργον καὶ ἀπρακτόν, καὶ ἐν ψιλῇ ὀνομασίᾳ· καὶ διὰ ποῖαν αἰτίαν δι' ὄνομα ἀκερδὲς εἰς τὴν εὐγενείαν του νὰ ἀδικηθῇ ἐγὼ εἰς τὴν τάξιν μου πραγματικῶς, καὶ εἰς τὴν τιμὴν μου, ὑστερούμενος καὶ ἀφαιρούμενος τὸν νόμιμον προδιδασκὸν μου, ὃ ἐπι πολλὰ ἐμὸν γῆρα διὰ νὰ ἐξομνήσω καὶ ποιητικώτερον; καὶ πρὸς τοῦτοις ἐκλαμπρότατε αὐθέντα, ποῖαν ἐνδεῖαν τιμὴν ἔχει ἡ εὐγενεία σου; ἡ ποῖαν προσθήκην τιμῆς ἐλπίζει ἀπὸ τοιοῦτον ὀφρῖκίον, ἀπὸ ἐδοξασθῇ διὰ βίου καὶ μέχρι τοῦδε μετὰ τῶν αὐθεντικῶν ἡγεμονίων τὰ ὀφρῖκία; φανερόν καὶ ὁμολογούμενον εἶναι, αὐθέντα, ὅτι ἄλλο τι κέρδος καὶ καλὸν δὲν γίνεται ἐκ τούτου, εἰμὲ ἀδικία, καὶ ἀτιμία παράλογος καὶ βλαπτικὴ εἰς ἐμέ, ὅπου ἐπρόκρινα παιδιόθεν καὶ μέχρι γῆρας νὰ προσεδρεύσω τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ νὰ ἀκούμαι διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος εἰς μίαν δυστυχιστάτην κυβερνήσιν, μετὰ τὴν ὁποῖαν δὲν ἡξιώθηκα μέχρι τοῦδε οὔτε ἐν μου παιδίῳ νὰ κυβερνήσω, καὶ ἐπαράβλεψα τὰ πλούτη καὶ κέρδη τῶν ἡγεμονίων μ' ὅλον ὅπου πολλάκις ὑπὸ ἡγεμόνων προσεκλήθη, καθὼς ἡμπορῶ νὰ τὸ ἀποδείξω μετὰ μαρτυρίας ἀξιοπίστους. Ὅθεν ἐπειδὴ ἐγὼ ἀρκούμαι καὶ μετὰ τὴν δυστυχίαν καὶ ταλαιπωρίαν μου εἰς ἐκεῖνα, ὅπου ἐξαρχῆς προειλόμην καὶ δὲν ἐνοχλῶ οὔτε ἐπηρεάζω ἄλλους ἐνδοξῶς εὐτυχοῦντας, διὰ ποῖαν αἰτίαν δὲν ἐρησυχάζουν καὶ οἱ ἐν δόξῳ εὐτυχήσαντες εἰς ἐκεῖνα, ὅπου ἐξ ἀρχῆς προείλοντο. Ἐκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐν τούτῳ μενέτω, λέγει τὸ ἱερὸν λόγιον. Ἐγὼ μένω καὶ φυλάττω τὴν τάξιν μου χρόνους τριάνοντα, καὶ ὅχι μόνον κανὲν ἑλλειμα δὲν κάμνω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐπάγγελμα τοῦ ταρξίου μου, ἀλλὰ καὶ καθ' ἐκαστὴν, αὐξήσιν καὶ προσθήκην, καθὼς εἶναι γνωστόν τοῖς πᾶσι, καὶ αὐτοὶ οἱ λίθοι κεκράζοντα· ἐπεὶ ποῖος δίκαιος λόγος τὸ ἀπαιτεῖ, ἄλλος ἐξ ὅθεν, ὅπου οὔτε δούλευσιν ἐκκλησίας ἢ εἶδεν ἢ ἐνέργησέ ποτε, οὔτε εἰς τὸ ταρξίον της συνηριθμήθη, ἀλλ' ἐνετρήθη καὶ ἐδοξάζετο καὶ ὑπερεπλούτει εἰς ἡγεμονικὰ ἀρχοντίκια νὰ ἔλθῃ ἀθρόον νὰ καταπατήσῃ καὶ νὰ ἐξουθενήσῃ ἐμὲ τὸν τοσούτων χρόνων δυστυχιστάτον καὶ πολυπαθέστατον μουλαζιμν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀφρῖκίου. Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐγένεια, καὶ ἡ τρυφή, εὐσεβεστάτε αὐθέντα, δὲν ἔχουν ἰσχύν οὔτε κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς, οὔτε κατὰ τοὺς πολιτικούς καὶ βασιλικούς νόμους νὰ ἀρπάξουν ὀφρῖκία, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ καὶ φιλοπονία, καὶ τὸ μουλαζιμέτι, καὶ ὁ ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ κλήρῳ κατὰλογος προάγουσι κατὰ τάξιν, καὶ προδιδάξουσιν τὸν κληρωθέντα· αὐτὰ καὶ ἄλλα τοῦτοις παρόμοια δικαιολογήματα, ὡς σαφὴ καὶ γνώριμα εἰς τὴν σοφωτάτην σύνεσιν καὶ εὐσεβεστάτην ψυχὴν τῆς ἐκλαμπρότητός της μετὰ σιγὴν παρατρέχω διὰ νὰ μὴ βράνῃω τὰς ἀκοάς σας· τοῦτο μόνον λέ-

γω ὅτι ἂν τοιαύτη ἀδικία καὶ ὕβρις καὶ ἀτιμία εἰς ἐμὲ γένη, δὲν θέλω τὴν σιωπήσω καὶ μετὰ τὴν ἐκτομὴν τῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ θανόντος μου, θέλει κηρύττεται κατὰ τὸ εἰρημένον, τὸ αἶμα τοῦ ἀδελφοῦ σου Ἀβελ βοᾷ πρὸς με· πρὸς τοῦτοις καὶ τοῦτο δηλοποιῶ τῇ αὐτῇ ἐκλαμπρότητι μετὰ θάρρους δουλίκον, ὅτι ἂν ἀκολουθήσῃ εἰς ἐμὲ τοιαύτη ὕβρις καὶ ἀτιμία, ὡς ἂν ὅπου εἶναι ὁμολογούμενος ἀφόρητος, θέλει μετὰ ἀναγκάσῃ νὰ ἀναχωρήσω πλέον ἀπὸ τὴν δούλευσιν τῆς ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἐπινοήσω ἄλλον πόρον κυβερνήσεως ἡσυχον, καὶ χωρὶς τοιούτων ὕβρεων καὶ ἀτιμιῶν, καὶ ἂν τὸ κρίνῃ εὐλογον ἡ εὐσεβεστάτη αὐτῆς ἐκλαμπρότης· παρακαλῶ κἄν κατὰ τοῦτο νὰ ἔχω τὴν ὑπεράσπισίν της, καὶ ἂς γένω καὶ μετανάστῃς τῶρα εἰς τὸ γῆρας μου εἰς ἀλλοδαπὰς τόπους, πρᾶγμα, ὅπου εἰς τὰς εὐτυχισμένας ἡμέρας τῆς ἐκλαμπρότητός της δὲν ἤλπιζα, οὔτε ἐλπίζω, καὶ ὅχι μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ χριστῶνον πλῆρωμα, ἐπειδὴ καὶ εἰς τοιαύτην ὑπόληψιν τὴν ἔχομεν ὅτι νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ νὰ δεφενδεύῃ καὶ τὸ δίκαιον ἐκάστου, καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικούς νόμους, καὶ νὰ τὰ προκρίνῃ ἀπὸ κάθε δεσμὸν καὶ φιλίαν, καὶ συγγένειαν. Ὅτι δὲ ἰδίως εἰς ἐμὲ τὸν δούλον της ἔπρεπε νὰ γένη τόση χάρις, καὶ εὐεργεσία καὶ ἀμοιβὴ τῶν προηγουμένων κόπων, τὸ κἄν νὰ μὴν ἀδικηθῇ καὶ περιφρονηθῇ χωρὶς νὰ προσκρούσω καὶ νὰ παραδράψω τινὰ κατὰ τι, καὶ τοῦτο τὸ ἀρίνω εἰς τὴν ἄκραν της σύνεσιν. Ὁ δὲ τῶν ὅλων Θεὸς νὰ τὴν διαφυλάττῃ ὑγιαίνουσιν ἐπιμήκιστον βίου εὐτυχῶς καὶ ἐνδόξως μετὰ τὴν πολυχρόνιον ζωὴν ὅλων της τῶν φιλάτων.

« Τῆς εὐσεβεστάτης αὐτῆς ἐκλαμπρότητος μικρὸς δούλος ὁ μέγας ἐκκλησιαρχὴς Κριτίας.

« Τὸ παρὸν ἐγγράφον ἰδιοχείρως, καὶ τὸ προσφέρω ἐπρωχισμένον διὰ νὰ εἶναι γνωστὸν μόνως τῇ σοφωτάτῃ αὐτῇ· κορυφῇ, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπιτρέπω τὴν τοῦ δικαίου διάγνωσιν. »

« Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων βλέπομεν, φίλε μου, ὅτι πρῶτον οὕτω πάνυ πρῶτον, τὸ λεγόμενον, δὲν ἀπόλειπαν οἱ μετὰ τὴν χάριν τὴν προγονικὴν ἡμῶν γλώσσαν γράφοντες, ἐνῶ τὴν σήμερον, μετὰ τὰς περιεργασμένας γνώσεις τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ φιλολογίας, τὰς ὁποίας ἐπαγγελλόμεθα, δὲν ἡξιώσω ἐν εὐρίσκει μετὰξὶ μετὰ εἰς ἡ ἄλλος εἰς Ἑλληνικὴν γραφὴν ἐκείνων ἐράμιλλος· πρὸς δὲ, καὶ ὅτι τὴν λογίαν ταύτην ἀπλῆν, τὴν ὁποῖαν κρυφώμεθα ὅτι ἐνδύσμεν ἤδη μετὰ τὸν ἀρχαῖον ἀπτικουρῆ· μακρόν, ἐκαλλιέργουν καὶ ἐκείνοι, ἀλλ' ἐντὸς μένοντες ὅμως τῶν δικαίων ὀρίων. Καὶ ὅπως πᾶσι ἄλλο εἶναι, παρακαλῶ, τὸ ὕψος τοῦ μακαρίτου Κοραῖ, τὸ ὁποῖον ἐκ κονδεύμεν τῶρα νὰ θεωρῶμεν παρ' ὀλίγον ὡς χυδαῖον, παρὰ μικρὰ ἀποκάθαρσις τοῦ ὕψους τῶν πρὸ ἡμῶν ἐκείνων λογίων δι' ἀποβολῆς ὀλίγων τινῶν μακαρονισμῶν καὶ ὀλίγων ἄλλων ἀσημάντων χυδαῖσμων; Ἀλλ' ἂς περάσω τῶρα εἰς τὸ τελευταῖον Χειρόγραφον τῆς Συλλογῆς.

ΧΕΙΡΟΓΡ. ΙΑ'. Δύο τινὰ περιέχονται εἰς τοῦτο

Τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται α' *Ἱστορία τῶν συμβάντων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτὰν Μεχμέτ*, ἐπιτροπεύοντος τοῦ *Κιπρουλῆ γέροντος Μεχμέτ* πασσά μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτὰν Μεχμέτ, ἐπιτροπεύοντος *τηνικαῦτα τοῦ Δαμάτ* χασὰρ πασσά. » Ἡ ἱστορία αὕτη ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 1656 καὶ τελευτᾷ εἰς τὸ 1695 περιλαμβάνουσα τὰς βασιλείας Μεχμέτ Δ', Σουλεϊμάν Β' καὶ Ἀχμέτ Β'. Ὁ ἀνώνυμος Συγγραφεὺς περιγράφει μὲ ἀπλοῦς καὶ τρυφεροὺς κατὰ χροολογικὴν τάξιν τὰ ἐπ' αὐτῶν συμβάντα ἀπομνημονεύων καὶ ἀνέκδοτα, τὰ ὅποια δὲν γνωρίζομεν ἄλλοθεν. Ἰδοὺ ἐξ αὐτῶν ἐν εἰς τὸν Μιχαὴλ ἐκείνον Καντακουζηνὸν ἀναφερόμενον, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀναφέρει ὁ Συγγραφεὺς τῆς Πολιτικῆς ἱστορίας (Turcogr. p. 43), καὶ ὡς ἀσμάτιόν τι ἐκτραγωδεῖ παρὰ Φωριέλφ (Chans. popul. T. p. 212) ἀπαγγέλλει ἐν Ἀγγιᾷ ἐν ἔτει 1578 προσταγῇ Σουλτὰν Ἀουράτ τοῦ Δ'. Ὁ ἱστορικὸς ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Σερμπάν Βόδα, φέρει καὶ τὰ περὶ τοῦ προπάππου αὐτοῦ Μιχαὴλ Καντακουζηνοῦ τοῦτον ἐμπαρόδῳ δηλούμενος αὐτὰ εἰς τὸν ἀκόλουθον Ἡροδότειον τρόπον. «Οὗτος ὁ Σερμπάν Βόδας ἦτον ἀπὸ τὸ γένος τῶν Καντακουζηνῶν πατέρων τοῦ ἦτον ὁ Κωνσταντῖνος μέγας Πορτέλνικος, τὸν ὁποῖον ἐθιμάτωσαν ὁ Γρηγόριος Βόδας, ὡς προέφημεν. Πάππος τοῦ ἦτον ὁ Ἰαννάκης Καντακουζηνός, ὁ ὁποῖος ἐστάθη Καπικεχαγιάς τοῦ Μιχαὴλ Βόδα τοῦ ἀποστάτου. Αὐτὸν τὸν Ἰαννάκη, ὅταν ὀργίσθη ὁ βασιλεὺς κατὰ τοῦ Μιχαὴλ Βόδα διὰ τὴν ἀποστασίαν του, ἐπρόσταξε νὰ περιπατήσουν μαζί καὶ τοὺς ἄλλους καπικεχαγιάδες του ἀπὸ τὸ παζάρι μὲ τὰ γελοῦμικα, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τοὺς ἀποκεφαλίσουν. Τότε ὁ Βεζιρζέμης ὄντας φίλος τοῦ Ἰαννάκη, τοῦ εἶπεν, ἀνίσως καὶ τουρκέση ἡμπορεῖ νὰ μεσιτεύσῃ διὰ λόγον του, καὶ νὰ γλυτώσῃ τὴν ζωὴν του, ἀμμή διὰ τοὺς ἄλλους δὲν ἡμπορεῖ βλέποντας καὶ αὐτὸς τὰ στενὰ ἐτοῦρκευσε, καὶ τὸν ἔκαμαν κουτζούκ Τερτερδάρην. Τοῦτος ὁ Ἰαννάκης εἶχε πατέρα τὸν Μιχαὴλ τζελεπῆν Καντακουζηνόν, ἀρχοντα πλούσιον καὶ περιβόητον, ὁ ὁποῖος ἐκατοικοῦσεν εἰς τὴν Ἀγγιᾶλον, καὶ τὸσον πλούσιος ἦτον, ὅπου τὰ τζιφτλίκια του καὶ τὰ ὑποστατικά του ἐφθάναν ἕως εἰς τὸν Δούναβιν, καὶ πολλοὶ ἀγίδες, τζιράκια ἐδικὰ του, ἐφθασαν Βεζιρζέμιδες, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἕνας, ἀφοῦ ἐφθασε Βεζιρζέμης καὶ ὑπῆγεν ὁ ῥήθεις Μιχαὴλ νὰ τὸν ἀνταμώσῃ, καὶ ἐμβαίνοντας μέσα, ἔτυχε νὰ ἦναι παρὼν καὶ ὁ Ἰμάμης τοῦ βασιλέως, τὸν εἶπε καλῶς ἦλθες Μιχαὴλ τζελεπῆ, κάμνοντάς καὶ σχῆμα πῶς τάχα σκαλεῖται ἀπὸ τὸν τόπον του. Μετὰ τὴν ἀντάμωσιν, ἀφοῦ ἐβόηκεν ἔξω ὁ Μιχαὴλ τζελεπῆς τὸν εἶπεν ὁ Ἰμάμης. Βρένδιμ, δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν ὑψηλότητά σου, ὄντας ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως, νὰ εἰπῇς ἕνα γκιόουρι, τζελεπῆ. Τοῦτο ἐκακοράνη τῷ ἐπίτροπῳ. Ἐκεῖ ὅμως ἔτυχεν ὁ Χατνεδάρης τοῦ Βεζιρζέμης, ὁ ὁποῖος ἐβόηκεν ἔξω, καὶ εἶπε τῷ Μιχαὴλ ἐκεῖνα, ὅπου ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Ἰμάμην, πῶς τάχα ἔπεισε τὸν ἐπίτροπον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸν λέγῃ

τζελεπῆ, καὶ πῶς διὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐκακοράνη τῷ ἐπίτροπῳ, τότε εἶπεν ὁ Μιχαὴλ τζελεπῆς, σὲ παρακαλῶ νὰ εἰπῇς τῷ ἐπίτροπῳ, ἂν ἦναι ὁρισμός του, νὰ κάμω ἐγὼ αὐτὸν τὸν Ἰμάμην νὰ μὲ εἰπῇ ἐμπροσθὰ τοῦ τζελεπῆ καὶ εἶπεν ὁ Χατνεδάρης τῷ ἐπίτροπῳ. Τότε ὁ ἐπίτροπος κάμνοντάς το χάζι εἶπεν, μακάρι νὰ τὸ κάμῃ. Εὐθὺς ὁ Μιχαὴλς ὑπῆγεν τὴν δευτέραν ἡμέραν εἰς τὸ ὄσπετι τοῦ Ἰμάμη, εἰς κληρὸν ὅπου ἔλειπεν αὐτός, καὶ ἀνταμώσων τὸν κεχαγιά του, τὸν εἶπεν, ἦλθες νὰ ἀνταμώσῃς τὸν Βρένδιμ, καὶ θέλω νὰ τὸν ἐρωτήσω πόσον βούτυρον ἐξοδιάζει τὸν χρόνον εἰς τὸ μούτπάκι του, πόσα ζύβια, καὶ πόσον κριθάρι εἰς τὸ ἀκούρι του, νὰ μὲ δώκῃ κατὰστιχον. Ἐρωτώντας τὸν ὁ κεχαγιάς ποῖος εἶναι, καὶ τί θέλει τὸ κατὰστιχον, τῷ εἶπε, τὸ κατὰστιχον τὸ θέλω, διὰ νὰ τοῦ προσφέρω ὅλα κὺτὰ ἀπὸ λόγου μου, καὶ ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, ὅπου εἶδεν ὁ ἐρένδης γῆς εἰς τὸν ἐπίτροπον. Τὸ βράδυ, ἀφοῦ ἦλθεν ὁ ἐρένδης, τοῦ εἶπεν ὁ Κεχαγιάς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὁ Ἰμάμης, ἐπαράγγειλε νὰ δώκῃ κατὰστιχον ὁ Μιχαὴλς ὅμως μὴ προσμείνας κατὰστιχον, τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔστειλεν ἕνα κριθάρι καὶ βούτυρον ἱκανόν, καὶ ἐσηκώθη καὶ αὐτός καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸν Ἰμάμην ἐμβαίνοντας μέσα, εὐθὺς τὸν ἐπροσηκώθη καὶ τὸν λέγει, καλῶς ὦρισες Μιχαὴλ τζελεπῆ, καὶ τοῦτο οὐ μόνον ἔπεισε, ἀλλὰ καὶ δις καὶ τρίς καὶ πολλάκις ἐπολυπλασίαζε τὸ, τζελεπῆ, λέγοντάς τον καὶ ἄλλα μυρία ἐγκώμια. Ἐβγαίνοντας ἀπεκεῖ ὁ Μιχαὴλ τζελεπῆς ὑπῆγεν εἰς τὴν πόρταν τοῦ ἐπίτροπου, καὶ εὐρίσκοντας τὸν Χατνεδάρην τὸν εἶπε, σὲ παρακαλῶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἰμάμης νὰ μὲ δώκῃς λόγον νὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ. Καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν πηγαίνοντας εἰς τὸν ἐπίτροπον ὁ Ἰμάμης, ἐμήνυσεν τοῦ Μιχαὴλ τζελεπῆ, καὶ ἦλθε, καὶ ἐμβαίνοντας εἰς τὸν ἐπίτροπον, ὅπου ἦτον καὶ Ἰμάμης ἐρένδης, καθὼς τὸν εἶδεν ὁ Ἰμάμης, πρὶν νὰ τὸν εἰπῇ ὁ ἐπίτροπος λόγον, ἀρχισε μεγαλοφώνως νὰ τὸν λέγῃ καλῶς ἦλθες Μιχαὴλ τζελεπῆ, δὴ καὶ τρίς φραγῆς, καὶ ἀρχισε νὰ τὸν ἐγκωμιάζῃ πρὸς τὸν ἐπίτροπον, πῶς εἶναι προκομμένος καὶ ἀξιος, καὶ πῶς τέτοιοι ἄνθρωποι εἶναι χρειαζόμενοι εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁ δὲ ἐπίτροπος ἐχαμογελοῦσεν. Ἀφοῦ ἐβόηκε, ἔξω ὁ Μιχαὴλς, ὑπῆγεν εἰς τὸν ὀνδᾶν τοῦ Χατνεδάρη καὶ ἐκάθισεν μετὰ ταῦτα ἐβγαίνοντας καὶ ὁ Ἰμάμης, ἔξω, ἐκράξεν ὁ ἐπίτροπος τὸν Μιχαὴλ τζελεπῆ, καὶ τὸν ἐρώτησε, τί τὸν ἔκαμες καὶ σὲ εἶπε τὸ τζελεπῆ, καὶ τὸν εἶπε τὴν ὑπόθεσιν. Τότε ἐγύρισεν ὁ Βεζιρζέμης καὶ τὸν εἶπε, γιὰ σεῖτάν σου, γιὰ σεῖτάν οὐλοῦ σου καὶ ἀπὸ τότε ἐπεκράτησεν ὁ λόγος, νὰ λέγωνται ὅλοι οἱ Καντακουζινοὶ Σεῖτάν οὐλοῦδες. Αὐτὸν τὸν Μιχαὴλ Καντακουζηνόν, ὄντα τοιοῦτον περιβόητον καὶ ὑπερπλουτον ἄνθρωπον, τὸν ἐδικάσαν εἰς τὸν βασιλέα πῶς φαντάζεται νὰ γένῃ βασιλεὺς, ὅταν ἔστειλε καπιτζίμπασι κρυφίως, καὶ ἐπῆρε τὸ κεφάλι του, ἐπαίροντας καὶ ὅλην τὴν περυσίαν του, καὶ ὅσα δὲν ἐμπόρεσαν τότε νὰ τὰ πάρουν εἰς τὴν Πόλιν, τὰ ἐπώλησαν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν εἰς τὸ μεζάτι.

ὄντας δὲ πάρα πολλὰ πράγματα τὰ ἐπώλησαν τόσον εὐθιὰ, ὅπου ἀπέμεινε παροιμία, καὶ λέγεται, ὅταν ἀγοράσῃ τις κανένα πρᾶγμα εὐθιῶν. Ἄνθρωπε αὐτὸ ἀπὸ τὸ μεζάτι τοῦ Σεῖτάν οὐλου τὸ ἐπῆρες; καὶ ταῦτα περὶ τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Καντακουζηνοῦ.

Τὸ δεύτερον ἐν τῷ χειρογράφῳ περιχόμενον ἔχει ἐπιγραφήν ταύτην. α' *Δακικαὶ ἐφημερίδες*, ἧτοι συμβεβηκότα τετραετοῦς μάχης Ὀθωμανορῶσων, πρὸς δὲ καὶ Λουσιτριακῶν μέχρις ἔτους 1739 συν. λεχθέντα ἀπὸ τε πρωτοτύπων γραμμάτων, καὶ αὐτόπτην Ἀδελφῶν τῆς ἡγεμονίας Οὐγκροβλαχίας, αὐθεντικῶντος Ἰωάννου Κωνσταντίνου Νικολάου Βοεβόδα τοῦ Μαυροκορδάτου, παρὰ Κωνσταντίνου Δαπόντε τοῦ ἐκ Νήσου Σκοπέλου δευτέρου Γραμματικοῦ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, καὶ Κορσούλου τῶν Ἰγγλῶν. Ταῦτα εἰς το προμετώπιον, εἰς δὲ τὸ ἐσωτέλιον, Περιγραφή πάντων τῶν συμβεβηκότων ἀπ' ἀρχῆς τοῦ μεταξὺ τῶν Ὀθωμανῶν, Ῥώσων, καὶ Γερμανῶν πολέμου μέχρι τέλους αὐτοῦ. » Ὁ Δαπόντες περιγράφων στρατιωτικὰ κινήματα, ἢ ὑποθέσεις αὐλικὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἡγεμονιῶν, μεταχειρίζεται τὸ τότε ἐν Τουρκίᾳ ὑπὸ τῶν ἐν πολιτικῇ γράμμασι συνεισφέρωντων αὐλικῶν ὕμνος, εἰς τὸ ὅποιον ὄχι μόνον ὀνόματα ἀξίων καὶ ἐπαγγελμάτων στρατιωτικῶν τε καὶ πολιτικῶν ἐνυλάσσοντο τουρκικὰ ἀμετάβλητα, ἀλλὰ προσέτι καὶ πραγμάτων προσηγορικὰ καὶ ἐπίθετα, καὶ ῥήματα ἀκόμη ἐλαμβάνοντο κατακρήως ἐκ τῆς τουρκικῆς γλώσσης μετὰ τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μεταβολὴν μόνον τῆς καταλήξεως. Ἐὰν ἐνθυμηθῇς πῶς ἔγραφον ποτέ, καὶ εἰδήμονες ὄντες τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης οἱ Γραμματικοὶ τοῦ Σατράπου τῆς Ἠπείρου, ἔχεις τοῦ πράγματος πλήρη ἰδέαν. Μ' ὅλον τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ ἀνωτέρω περιγραφή περιεστατωμένη ὑπάρχει καὶ λεπτομερὲς εἰς πράγματι χώρον λαβόντα κατὰ τὴν Ἀνατολήν, δὲν ἦλθεν εἰσελθεῖν, νομίζω, περὶ τῆς δευτέρου τοῦτου μέρους, καθὼς ἐπίσης καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου πρώτου, ἢ διὰ τύπων ἐκδόσεως, ἐν σπᾶναι μάλιστα τσαούτη ἱστορικῶν ἰδικῶν μας ἀπομνημονευμάτων τῶν παρελθόντων χρόνων.

Ὁ Συγγραφεὺς τοῦ δευτέρου μέρους Κωνσταντίνος Δαπόντες, Καντάρης διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος μετονομασθεὶς ὑπερὶ, γνωστός ὑπάρχει εἰς ἡμᾶς ἐκ πολλῶν, ὡς εἰξεύρεις, ἐκδοθέντων ὑπ' αὐτοῦ διὰ τύπων, διὰ στίχων τὸ πλείστον μέρος ὁμοιοκαταληκτικῶν, εἰς τοὺς ὁποῖους παρατηρεῖται καὶ εὐκολία καὶ εὐφράδεια, ὅχι δὲ σπανίως καὶ ποιητικὴ ἐκφρασις. Ἐκ τοῦ Καταλόγου τῶν ἐκδοθέντων τούτων πονημάτων του, τὸν ὁποῖον εὐθὺς αὐτὸς εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπιγραφομένου ἐπιστολῆ διὰ στίχων ἀπλῶν κατὰ τῆς ὑπερηφανείας, καὶ περὶ ματαιότητος κόσμου Ἐρετίου, 1776 προκύπτει ὅτι ἐχημάτισεν οὗτος, καὶ εἰς τὸν πολυγραφωτέρων συγγραφέων μας τῆς περὶ τῆς ἐκατονταετηρίδος, διότι ὑπὲρ τὰς δύο δεκάδας ἀναβάνουσι τὰ ὅσα ἐξέδωκε μετὰ αὐτῶν προέχουσι

μὲ φαίνεται, τὸ ἐν Λειψία 1766 ἐκδοθέν, Καθρέπτης γυναικῶν, καὶ ἡ ἐν Βενετίᾳ 1770 ἐκδοθεῖσα Συλλογή, εἰς τὴν ἑποῖαν στιχουργημένα μὲν περιέχονται Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου Χρηστοθήσια, Κἀτωνος γνῶμαι, Φωκυλίδου νομιστικὸν ποίημα, Πυθαγόρου χρυσὰ ἔπη, Κέδητος πῖναξ, Γρηγορίου Θεολόγου δίστιχα, καὶ διάφορα ἕτερα, μεταφρασμένα δὲ εἰς τὸ πεζόν, Λουκιανοῦ Χάρων ἡ ἐπισκοποῦντες καὶ περὶ Μακροβίων. Ἄς προσθέσω ἀκόμη καὶ τὴν ἀστειάν ἐκείνην μελοποιίαν, περιεχομένην καὶ εἰς τὸ I χειρόγραφον τὴν ἐπιγραφομένην, Κακῶν, ἐν ᾧ περιέχονται τὰ πλεονάζοντα πράγματα τῆς Οἰκουμένης, καὶ τί ἐκλεκτὸν πρᾶγμα ἐβγάει καθὲς τόπος, συνθεμένα μὲ καλὴν τάξιν, εἰς ἣν οὐδ' ἕως τὸ ἀνολίξω τὸ σῶμα μου, ἐκ τῆς ὁποίας, ἐνθυμῶμαι νομίζω, ὅτι ἐτερερίζομεν ποτὲ τινα, καὶ μάλιστα τὰ τροπάρια, τὰ μνημονεύοντα μετὰ τῶν ὠραίων καὶ ἀξιαχάστων πραγμάτων τῶν Ἰωννίνων τὰ χέλυα καὶ τῶν Ἠπειρωτῶν τὸ σῶφρον.

Ἴσως ἐκ τῶν ἡδὲ ἐξετασθέντων χειρογράφων ὑπάρχουσι τινα ὅχι πάντα τοῦ φωτὸς ἀνάξια, καὶ ἐλπίζω, ὅτι ὁ φιλόμουσος αὐτῶν κάτοχος Κ. Δάμπος θέλει στήσῃ τὴν ἐκλογὴν του εἰς ἐκεῖνα, ὅσα, ὡς τοιαῦτα ἀνωτέρω ἐπαρτήρησα, ἐάν ποτε συλλάβῃ τὴν ἰδέαν ἐκδόσεως μέρους αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ περὶ τοῦτο ἀρνεῖται ὅλως εἰς τὴν φωτισμένην αὐτοῦ κρίσιν. Ἐρῶσο, φίλε, καὶ εὐτύχει.

Ἐκ Κερκύρας, τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1858.

Χ. ΦΙΑΝΤΑΣ.

ΕΡΑΤΩ.

— — — — —

Μόλις ἡγήθη ἀπὸ τὴν κλίνην νέος τις Ἀθηναῖος Χαρίλαος Ν... καλούμενος, καὶ ὁ ὑπὸ τῆς ἐδῶκεν αὐτῷ ἐπιστολὴν τοῦ συμβολαιογράφου Χ... δι' ἣν παρακαλεῖτο νὰ μεταβῇ εἰς τὸ γρασεῖόν του. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ δημόσιος οὗτος μνημὼν ἔχων χαρακτηριστὰ μᾶλλον σφοδρὸν, γράφει πρὸς τὸν Χαρίλαον ὅσακις μόνον πρόκειται περὶ σπουδαίας ὑποθέσεως. Ἐσπευσε λοιπὸν οὗτος νὰ ὑπακούσῃ. Ἐλθὼν ὅπου ἐπροσκαλεῖτο, ἀνέβη κλίμακα σχεδὸν ἐταμορρόπον, τρίψουσαν ὑπὸ πᾶν βῆμα, ὅπως καὶ κλίμακες καὶ τῶν δατῶ τῶν Ἀθηνῶν συμβολαιογραφῶν, καὶ ἐμβαῖ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Κ. Χ... ἐκάθισεν ἐπὶ ἀνακλιντηρίου τρίκοντος καὶ ὑπενδιδόντος οὐχ ἥττον τῶν βαθμίδων τὰς ὁποίας ἐπάτησε πρὸ μικροῦ.

— Ἐχετε, ἡρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος Χ... συγγένισάν τινα εἰς τὴν Τουρκίαν;

— Συγγένισαν; ... Ἴσως δὲν καλοενθυμοῦμαι.

— Τὸ ἐνθυμούμαι ὅμως ἐγὼ εἶναι ἀδελφὴ τοῦ πάπου σας. Καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανε χωρὶς ν' ἀφήσῃ διαθήκην, εἴσθε ὁ πλησιέστερος συγγενὴς τῆς. Εἰπέτε μοι λοιπὸν ἐάν θέλετε νὰ ζητήσετε τὴν κληρονομίαν, ἢ ἐάν προτιμᾶτε νὰ τὴν ἀφήσετε εἰς τοὺς πλαγίους συγγενεῖς.

— Καὶ εἶναι σημαντικὴ;

— Περὶ τὸ ἐν ἐκατομμύριον γροσίων, ὃ ἐστὶ δικάσιαι καὶ πεντήκοντα χιλιάδες δραχμῶν. Ἰδοὺ τὰ ἔγγραφα.

— Ἄ, ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Χαρίλαος· βεβαίως θὰ τὴν ζητήσω. Ναὶ μὲν με κακοφαίνεται ν' ἀρῇσω τὰς Ἀθήνας τὴν ὥραν ταύτην ὅτε θ' ἀρχίσουν οἱ χοροὶ καὶ τὸ θέατρον, ὅμως...

Καὶ σηκωθείς ἔχωσε τὰ ἔγγραφα εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ ἀπεχαιρέτισε τὸν συμβολαιογράφον.

— Ὡρα καλὴ, κύριε; Δὲν μ' ἐρωτᾶτε ποῦ θὰ ὑπάγετε νὰ εὗρετε τὴν κληρονομίαν;

— Τωόντι· ἀλλὰ δὲν μὲ εἶπετε εἰς τὴν Τουρκίαν;

— Μάλιστα· ἀλλ' ἐάν ἀποφασίσετε νὰ περιτρίξετε ὅλην τὴν Τουρκίαν ἕως οὗ εὗρετε τὸ μέρος, ὅπου ἀπέθνηεν ἡ θεία σας, ἀμφιβάλλω ἂν θὰ φθάσουν οἱ χρόνοι σας. Σὰς λέγω λοιπὸν ὅτι ἀπέθνηεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Τοῦτο ἀκούσας ὁ Χαρίλαος ἐξῆλθε καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἔπλεεν ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Φάσιος πρὸς τὸν Βόσπορον.

Ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀνέβη εἰς τὸ Σταυροδρόμιον· ὃ δὲ δικηγόρος πρὸς ὃν ἀπετάθη ἐβεβαίωσεν ὅτι ἀδιαφιλονέητοι ἦσαν οἱ τίτλοι του· ἀλλ' εἰς τὴν Τουρκίαν εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ τελειώσωσιν ἄνευ προσκομιμῶν αἱ ὑποθέσεις, ἔστωσαν καὶ ἀπλούσταται; Μὴν ὁλόκληρος παρήλθε, καὶ καθ' ἐκάστην, ὥς διὰ μαγικῆς ράβδου, ἀνεβλάστανον νέαι δυσκολίαι. Εὐκολώτερον ἦτο νὰ κατακτήσῃ τοὺς θησαυροὺς τοῦ κήπου τῶν Ἑσπερίδων, ἢ νὰ λάβῃ τὴν δικαιοδικαίως ἀνήκουσαν αὐτῷ κληρονομίαν, περὶ τὴν ὁποίαν χανδὸν ἐπέκειντο χίλια στόματα. Ἐπειδὴ ὅμως διακόσιαι καὶ πενήκοντα χιλιάδες δραχμῶν, εἰς τὴν Ἑλλάδα μάλιστα, δὲν εἶναι περιουσία εὐχεταφρόνητος, ἠδὲ μόνον καὶ ἐστενοχωρεῖτο, ἀλλ' ἐπερίμενε τὸν δὲ βαλμὸν τῆς ἀδημονίας καὶ στενοχωρίας του μανθάνων ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἔγραψε πρὸς φίλον εἰς Ἀθήνας.

^a Κωνσταντινούπολις, 8 Δεκεμβρίου 1855.

» Θὰ τὸ πιστεύσῃς, φίλε μου; Ἐγὼ ὁ ἀείποτε ἀποστραφεὶς τὸν καπνόν, γαργαρίζω δὲν ἡζυρὸς πόσου· καργαρίζω δὲν ἡμέραν, διὰ νὰ κατορθώσω νὰ διασκεδάσω τὴν στενοχωρίαν μου. Ἰδοὺ ποῦ κατήντησα.

» Τὸ πρῶτόν, μόλις σηκωθῶ, με παρουσιάζεται καφὸς καὶ τσιμπούκι· οὕτω πως προοιμιάζω τὴν ἡμέραν μου· τὴν τελειῶν δὲ με ἐπιλόγον καργαρίζω· οἱ καφέδες γεννῶσι καφέδες, τὰ τσιμπούκια διαδέχονται ἄλλα τσιμπούκια, καὶ εἰς τοὺς

ναργιλέδας ἐπονται νέοι ναργιλέδες· δηλαδὴ καμνω ὅτι ἀρκεῖ νὰ με ἀποκτηνώσῃ. Δύο ἔτι μῆνας ἂν μείνω ἐδῶ θὰ ὀμιλῶ τὴν Τουρκικὴν *εἰραλίδα*, ὥς ἄλλος ὁπαδὸς τοῦ προφήτου.

» Πολλὰκις πολλοὺς καὶ πολλὰς ἤκουσα εἰς Ἀθήνας νὰ παραπονῶνται ὅτι μονότονος καὶ ἀπὸρροια εἶναι αὐτὸς ὁ βίος· ὁποῖα μωρία! Θέλω νὰ ἔλθω· τιν ἐδῶ, καὶ τότε θὰ πεισθῶσιν ὅτι ὁ βίος τῶν Ἀθηνῶν εἶναι τέρψις καὶ διασκεδάσις μεγίστη· παραβλαβόμενος πρὸς τὸν βίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ὅτι εἶναι ἀληθινὴ ποιικιλία πρὸς τὴν ἐνταῦθα μονοτονίαν· τὸ κατ' ἐμὲ, ἡ ἀδελφὴ ἐγεννήθη, ἀνατράφη καὶ ἀπεθανατίσθη ἐνταῦθα· δὲν συγκατανεύει ποτὲ ν' ἀποδημήσῃ πρὸς ὅραν τοῦλάχιστον.

» Οἱ ἔμποροι τοὺς ὁπλοὺς συναναστρέφονται εἰς βεβαίως τίμιοι καὶ ἀξιόλογοι χριστιανοί, ἀλλὰ δυστυχῶς ὅλοι ὁμοιάζουσιν ἀλλήλους· εἶδες ἓνα; τοὺς εἶδες ὅλους· ὑπάρχει λοιπὸν ἄλλο τι πλέον μονότονον; Τὸ αὐτὸ λέγω καὶ διὰ τὰς οἰκίας· ὅλοι ἔχουσι τὸν αὐτὸν ῥυθμόν, ὅλοι εἶναι κτισμέναι κατὰ τὸ αὐτὸ ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον· αὐλαί, πλήθος παρκαθῶν, ἐξῶσται, ἰδοὺ τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τῶν Βυζαντινῶν οἰκημάτων. Τὸ ξενοδοχεῖον ὅπου καταλύω εἶναι ἀρκετὰ μέγαλον καὶ κομψῶς εὐτρεπισμένον· ἀπὸ τὰ παρὰ τοῦ δωματίου μου βλέπω τοὺς κήπους τοῦ γείτονος· πλατεῖον τῆς Γαλλικῆς πρεσβείας, καὶ τὸ Βυζαντινὸν αὐτό, καὶ μέρος τοῦ Κερατείου κόλπου. Μετὰ δὲ μεσημβρίαν ἀπερχόμενος εἰς τὰ Μεγάλα μνημεῖα, οὕτω λεγόμενα πρὸς διαστολὴν ἀπ' ἄλλου μέρους καλουμένου Μνηματάκια, περιπατῶ ὀλίγον, κάθηναι εἰς καφετεῖον, ῥοφῶ ζῦθον καὶ ἐκμυζῶ ναργιλέν.

» Ἐάν μ' ἐρωτήσῃς πότε θ' ἀναχωρήσω, θὰ σὲ ἀποκριθῶ ὅπως μὲ ἀποκρίνεται καὶ ὁ δικηγόρος μου ὁσάκις τὸν ἐξετίζω περὶ τοῦ τέλους τῆς υποθέσεώς μου· «ἐντὸς ὀλίγου». Ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἀκούω ἀφότου εἶμαι ἐνταῦθα, κατήντησα νὰ πιστεύσω ὅτι ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν Τουρκίαν σημαίνει ποτὲ.

» Καὶ σεῖς, ἀχάριστοι, ἔχετε τὸν περίπατον τῶν Πατισίων, καὶ τὴν δεινροστοχίαν τοῦ Παλατίου, καὶ τὸν παράδεισον τῶν ἀνακτόρων, καὶ τὸν βοτανικὸν κήπον τοῦ Γεω-κορητικοῦ Χαϊρέτη, καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ τὴν βιβλιοθήκην, καὶ τοὺς δικηγόρους, καὶ τοὺς ἰατροὺς, καὶ τοὺς χοροὺς τῆς Αὐλῆς, καὶ πάλιν παρκαπνεῖσθε! ἤθελα νὰ κατεδικάζεσθε νὰ ζήσετε ἐδῶ ἐξ ἡμῶν τοῦ χειμῶνος!

» Καὶ μὲν οἱ γνώριμοί μου με ἐπροσκάλεσαν καὶ εἰς ἐσπερινὰς συναναστροφὰς καὶ εἰς πολυτελὴ γεύματα· ὀλίγαι ἀστεϊότητες, πολλὸς γέλως, ὀμιλαὶ περὶ συναλλαγμάτων καὶ σιτηρῶν καὶ νομισμάτων, εἰς τὰς ὁποίας ἀναμιγνύονται, φεῦ! καὶ τὰ ῥόδινα χεῖλη τοῦ ὠραίου φύλου, ἰδοὺ ἅπαντα ἡ τροφὴ τῶν συναναστροφῶν τοῦ Σταυροδρομίου. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας παρούσης εἰς τοιαύτας εὐθυμίας ἐνόμισα ὅτι θὰ εὐθύμουν περισσότερον ἐάν ἔμενον μονάζων εἰς τὸ δωματίον μου. Ἡ καλὴ μου θεία δὲν προείδε βεβαίως πόσον ἀκριβὲς ἔμελλον ν' ἀγοράσω τὰς δια-

κοσίας πεντήκοντα χιλιάδας τῆς. Πιθανὸν νὰ μὲ εἴπῃς: «Ἀφοῦ στενοχωρεῖσαι ἄφες λοιπὸν τὴν κληρονομίαν εἰς τοὺς πλαγίους συγγενεῖς». Ἀλλὰ, φίλε μου, ἄρχισα πλέον, ἦλθον ἐδῶ, ἐτυραννίσθην τόσους μῆνας, θέλω καὶ νὰ τελειώσω. Πλὴν τούτου ἂν ὑποχωρήσω δὲν σὲ φαίνεται ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐνδῶσῃ πρὸ τῆς Τουρκίας; ἐγὼ τοῦλάχιστον τοιοῦτό τι φρονῶ, ἐπειδὴ ὁσάκις εἶμαι εἰς τὰ ξένα θεωρῶ ἐμμελὸν σημεῖον τῆς πατρίδος μου.

» Εἰς τὰ Μεγάλα Μνημεῖα, ὅπου συρρέει ὁ καλὸς καὶ ὁ κακὸς πληθυσμὸς τοῦ Σταυροδρομίου, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης ἀνθρωπίνου τινα ἐκ τοῦ γυναικείου φύλου· ἦτο ὥρα τετάρτη μετὰ μεσημβρίαν, καὶ τρεῖς ἢ τέσσαρες μουσικοὶ σωροὶ ἔπαιζον (καὶ πῶς τὰ ἔπαιζον!) τεμάχια τῆς Τραβιάτας, τῆς Νόρμας καὶ τοῦ Ναβούκου. Στρέψας τὸ βλέμμα πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος, τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν, εἶδον νέαν ἥτις μ' ἐφάνη εὐμορφος, καὶ παρ' αὐτὴν γραῖαν. Ἐνῶ δὲ περιεργαζόμην αὐτάς, ἡ νέα ὑπεμειδίασε καὶ μ' ἐχαιρέτισε διὰ νεύματος. Ὑπολαβὼν ὅτι ὁ χαιρετισμὸς ἐγένετο πρὸς ἄλλον, ἔστρεψα ὀπισθὲν μου τὴν κεφαλὴν· ἀλλ' οὐδεὶς ἄλλος ἦτον ἐκεῖ πλησίον· ἡ νέα σηκωθείσα ἐπὶ ποσούτω καὶ ἀναχωροῦσα ἐμειδίασεν ἐκ νέου, καὶ με προσηγόρευσε διὰ τῆς δεξιᾶς.

» Ἄν καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης εἰσρόμην καθ' ἐκάστην εἰς τὰ Μεγάλα Μνημεῖα, δὲν τὴν εἶδον πλέον ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα. Χθὲς ὅμως τὴν ἀπὸ τῆς ἐπρωτοῦς τέλος πάντων, κατημένην ὅπου καὶ ὅτε τὴν ἐπρωτοῦς εἶδον, καὶ σύντροφον ἔχουσαν τὴν αὐτὴν γραῖαν. Καὶ πάλιν ὑπεμειδίασε, καὶ πάλιν μ' ἐχαιρέτισε διὰ νεύματος. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν ἤμην μόνος· ὁ δικηγόρος μου με συνόδευε, καὶ ἦτον ἀπρεπὲς νὰ τὸν ἀφήσω· διὸ ἐπέρασα χωρὶς νὰ σταθῶ, ὑποθέσας ὅμως ὅτι ἐχόρευσα ἄλλοτε με τὴν νέαν αὐτὴν εἰς Ἀθήνας, καὶ ὅτι προσαγορεύουσά με ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι μ' ἐνθυμεῖτο. Ἡ στενοχωρία διατηρεῖ θαυμασίως τὴν μνήμην.

» Σὲ βλέπω, φίλε μου, κινεῖν τὴν κεφαλὴν καὶ χαμογελῶντα... Πρὸς τί, λέγεις, τόσα πολλὰ λόγια διὰ μίαν συνάντησιν; ἔχεις δίκαιον... ἀλλὰ γράφω σε διασκεδάζω τὴν στενοχωρίαν μου...

» Ὁ Δημήτριος ὅμως διεσκέδαζεν ἄλλως πῶς τὴν στενοχωρίαν του, περιδιαβάων εἰς τὰ Μεγάλα Μνημεῖα, καὶ ἀναζητῶν τὴν ξανθὴν νέαν· ἐφορεῖτο μόνον τὸν θηλυκὸν Κέρβερον. Μίαν τῶν ἡμερῶν εἶδεν αὐτὴν κατημένην ὅπου καὶ πάντοτε· μόλις δὲ ἐπλησίασε καὶ χαιρετίσασα αὐτὸν ἔτεινε τὴν χεῖρα καὶ εἶπεν·

— Ἦξευρα ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃς.

Τὸ ἀφελὲς τῆς υποδοχῆς ἔρριψεν εἰς ἀμνησίαν τὸν Χαρίλαον. — Βεβαίως, ἀπεκρίθη, ἀφοῦ σὰς εἶδα ἐμεῖλα νὰ ἐπιστρέψω.

Ὁμολογητέον ὅτι ἡ ἀπόκρισις δὲν ἦτο πολλὰ πνευματώδης· ἡ νέα ὅμως Κωνσταντινουπολίτις τὴν εθεώρησε, φαίνεται, ἐξαισίαν.

— Διὰ τί λοιπὸν ἀργοπόρησες τόσῳ πολῷ; ἠρώτησεν ἐπιπλήττουσα τρόπον τινὰ αὐτόν.

Οὗτος δὲ ἐψέλλισε καὶ ἐπροσποιήθη δειλίαν· εἰπὼν ὅτι δὲν ἐτόλμα, δὲν τὸ κατώρθωσεν· ἡ νέα ὅμως σείσασα τὴν κεφαλὴν· — Ὅλ' αὐτὰ, εἶπε, θὰ ἦσαν σωστὰ ἂν ἐγνωρίζομεθα ἀπὸ χθὲς, ἀλλὰ μεταξὺ μας πρὸς τί τόσοι διαταγμοί;

Τοῦτο ἀκούσας ἐκεῖνος ὑπέπεσεν εἰς τελείαν ἀμνησίαν· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπέθεσεν ὅτι θὰ ἐγνωρίσθην εἰς Ἀθήνας· ἀλλ' ὅσω τὴν ἐβλεπε τόσῳ ἐπέθετο ὅτι δὲν τὴν εἶχεν ἰδεῖ ἄλλοτε. Ἐνῶ δὲ ἐσυλλογίζετο τί ν' ἀποκριθῇ, ἡ νέα ἐπανέλαθεν ἐντόνως·

— Θὰ ἔλθῃς βεβαίως νὰ μᾶς ἰδῇς; ἡ κατοικία μας εἶναι ἐδῶ πλησίον· ἔχει ὠραίον κήπον με δρᾶνας καὶ αἰγοκλήματα· τὸ βράδυ μάλιστα εἶναι ὠραῖον. Ἐλθ' νὰ δροσιθῇς με ὀλίγον γλυκὺν τὸ ἀγαπᾶς πάντοτε;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη εὐθὺς ἐκεῖνος, οὕτινος ἡ ἀπορία ἤρπεν ἀδιακούπως.

— Ἀλλὰ, ἠρώτησεν αἰφνης ἡ νέα, διὰ τί ἄλλαξες τὸ ὄνομά σου; ἄλλοτε ὠνομάζεσθαι Ἀριστομένους, χθὲς δὲ ὁ συνοδοιπὸρός σου σὲ ἔλεγε Χαρίλαον. Ναὶ μὲν μὲ ἀρέσει καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα, προτιμῶ ὅμως πολὺ τὸ ἄλλο.

Ὁ Χαρίλαος ἔτριψε τὸ μέτωπον ζητῶν ἀποκρισιν· ἀλλ' ἡ γραῖα, ἥτις ἕως τότε μένουσα ἀκίνητος ἐφαίνετο ἀποῦσα, στρέψασα ἱκετευτικῶς τὸ βλέμμα πρὸς αὐτόν, τὸν ἀνεχαίτισε.

— Φαίνεται, ἐξηκολούθησεν ἡ νέα μεθόδῳ ἀπορούσῃ διὰ τὴν ἀμνησίαν τοῦ Χαρίλαου, ὅτι δὲν θέλεις νὰ μάθουν ὅλοι ὅτι ἐπέστρεψες;

— Μάλιστα.

— Ἐγὼ ὅμως ἡ ὁποία δὲν ἐταξίδευσα ὀνομάζομαι πάντοτε Ἐρατώ.

— Καλλίστα ἐκάματε, διότι Ἐρατὼ εἶναι ἐρασιώτατον ὄνομα.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν προσήλωσε τὸ βλέμμα εἰς τὴν γῆν, καὶ με τὴν ἄκραν λεπτοῦ ραβδίου ἐχάρασεν ἀλλοκότους, χαρκατῆρας ἐπὶ τοῦ χώματος. Ἠσθάνετο ὅτι ἐγένετο μωρός, καὶ μετεμελεῖτο φοικιὰ διότι ἐχαιρέτισε τὴν Ἐρατὼ. Καὶ ἐπεθύμει μὲν ν' ἀποδείξῃ πρὸς αὐτὴν ὅτι ἐλάνθανετο, ἀλλὰ πῶς; Διελογίζετο ἐνίοτε ὅτι ἡ ξανθὴ Κωνσταντινουπολίτις ἦτο παράφρων, καὶ ὅτι τοιαύτη ἦτον ἡ ἐννοία τοῦ πρὸς αὐτὸν βλέμματος τῆς γραίης· παρατηρῶν ὅμως λαθραίως ἐπέθετο ὅτι ἄτοπος ἦτον ἡ ὑπόθεσις του, διότι καὶ τὸ ἦθος εἶχε γαλήνιον καὶ ἱλαρόν, καὶ τὸ βλέμμα γλυκὺ καὶ ἡμερόν. Ἐφορεῖτο λοιπὸν μὴ εἶπῃ τι ἀνόητον ἐκ τὸν ὀμιλήσῃ αὐτῆς. Διὸ ἐσιώπα, καὶ καταστέλλων τὴν ἐλληνικὴν του ζωρότητα, ἐφαίνετο ὥς τις ἐκ τῶν εὐθύων κατὰ τῶν Παρὰβρυείων.

Εὐτυχῶς ὅμως ἡ γραῖα, ἥτις ἔχουσα τὴν ὀγκώδη μύτιν τῆς ἐντὸς βιβλίου ἐφαίνετο βυθισμένη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἔσωσεν αὐτόν· διότι ἐγερεῖσά εἶπεν·

— Εἶναι ὥρα, κόρη μου, ν' ἀναχωρήσωμεν.

Τοῦτο ἀκούσας ἡ Ἐρατὼ ἐσηκώθη καὶ αὐτὴ, ἐρρύθμισε τὸ ἐπανωφόριόν της, καὶ τείνασεν τὴν χεῖρα

πρὸς τὸν Χαρίλαον. — Καλὸν ἐξημέρωμα ! εἶπε· θὰ σὲ δείξω αὐρίον τὸν κηπὸν μου. Καὶ λαβοῦσα τὸν βραχίονα τῆς γράϊας ἀνεχώρησεν ἡσυχος.

Ἐκεῖνος δὲ ὅλως ἀμνηχανὼν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Νὰ ὑπάγῃ τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν περίπατον ἢ νὰ μὴν ὑπάγῃ ; Ἀλλ' ὁ περίπατος αὐτὸς ἦτον ἐξ ἀρχῆς ἡ μόνη τέρψις του. Πλὴν τούτου εἶχε καὶ περιέργειαν νὰ μάθῃ ποῖα ἄρα ἦτον ἐκεῖνη ἡ νέα.

Μεταξὺ τοιούτων λογισμῶν ταλαντευόμενος ἀπεκοιμήθη, καὶ εἶδε καθ' ὕπνον τὰ ἐγγράφα τῆς κληρονομίας του, περιδεδεμένα με κυανῆς ταινίας, ὅποια συνήθως ἐκδύμουν τὴν Ἐρατώ, καὶ τὸν δικηγόρον του φοροῦντα λευκὸν ἐπενδύτην καὶ χορεύοντα. τὰ ἀλλόκοτα δὲ ταῦτα ὄνειρα διεσκέδασε πρῶτῃ τις ἐπίσκεψις. Ἀνοιχθείσης τῆς θύρας τοῦ δωματίου εἰσῆλθεν ἡ γράϊα τῶν Μεγάλων Μνημάτων ὁδηγουμένη ἀπὸ ὑπηρετὴν τοῦ ξενοδοχείου· καὶ παρακλίσασα αὐτὸν νὰ μὴ ταραχθῇ, ἐκάθησε παρὰ τὴν κλίνην του.

— Βεβαίως, κύριε, εἶπε, σὰς φαίνεται παρὰδόξος ἡ ἐπίσκεψίς μου· ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖον νὰ σὰς δώσω ἐξηγήσεις τινὰς περὶ πραγμάτων τὰ ὅποια ἀναμνησθῶς δὲν ἐνόησατε. Ἰσως μάλιστα, ἀφοῦ με ἀκούσετε, σὰς ζητήσω καὶ μίαν χάριν.

Καὶ μετὰ μικρὴν σιωπὴν καὶ σκέψιν διηγήθη τὴν ἱστορίαν αὐτῆς τε καὶ τῆς Ἐρατοῦς.

Ἡ γράϊα ὠνομάζετο Κ. Γ. Ζ., ἀνεψιὰ δὲ αὐτῆς ἦτον ἡ Ἐρατώ, ἥτις ἀπορφανισθεῖσα τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν βρετικὴν ἡλικίαν, ἀνετράφη πολὺ τελῶς εἰς ἓν τῶν τερπνοτέρων τοῦ Βοσπόρου χωρίων, καὶ ἀνετράφη ἔχουσα διδασκάλους, καὶ καλλιεργοῦσα εὐδοκίμως τὸν φύσει δεξιὸν αὐτῆς νοῦν. Εἶχε δὲ χαρκατῆρα γλυκύτατον καὶ ὁμαλόν, ἀλλὰ καὶ ῥοπήν πρὸς τὴν σκέψιν, τὰ ὑπερφυῆ καὶ τὰ μυστηριώδη. Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἶχε τρίτον ἐξ ἀδελφῶν ὀνομαζόμενον Ἀριστομένην μετὰ τοῦ ὁποίου συνέζησεν ἐπὶ πολὺ, ὅτε δὲ ἐγένετο δεκαεὶς ἐτῶν εἶδεν αὐτὸν ἐπανελθόντα μετὰ μικρὴν ἀποδημίαν, ἐπανελάβε τὰς πρώτας σχέσεις, καὶ μετὰ δεκαοκτὼ μῆνας ἡ δύο ἔτη ἡρξάμην στήσιν· ὁ βίος τῆς Ἐρατοῦς ὁμοίως βεῦμα διαυγὲς κυλούμενον γαλήνως μετὰξὺ δύο ἀνθοφόρων ὄχθων. Ὁ πατὴρ τοῦ νέου, ἀγαπῶν ὄχι μετρίως τὰ χρήματα, ἠθέλησεν ἅμα μετὰ τὸν ἀρραβῶνα ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰ ξένα ὁ υἱὸς του διὰ νὰ συνδέτῃ νέας ἐμπορικὰς σχέσεις. Ἀνεχώρησε λοιπὸν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου εἰς τῶν φίλων ἢ συγγενῶν του εἶχε κατάστημα.

Ὁλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ὁ πατὴρ ἀπέθανε προσβληθεὶς ἀπὸ ἀποπληξίαν, καὶ κατὰ τὰς εὐρεθείας γραπτὰς ὁδηγίας του, ὁ υἱὸς ἐπρέπε νὰ μείνῃ τέσσαρα ἔτη εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς μετὰ δύο ἔτη ἐγένετο θυμὰ τοῦ ἐκτέρου εἰς τὴν Νέαν Ἀνγκλίαν. Κατὰ κακὴν μοῖραν ἡ Ἐρατὴ ἐμαθεν αἰφνης τὸν θάνατόν του, καὶ λειποθυμήσασα ἔμεινεν ἄλαλος καὶ σχεδὸν ἄπνους ὁλόκληρον ἡμερονύκτιον. Ἐνθὺ δὲ ὅλοι ἔτρεμον ἐνθυμούμενοι τὴν ἀπελπισίαν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ παρεδίδετο ἀνάνηρσας, αἰφνης ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐμειδίασεν, ἔτριψε τὸ μέτωπον, καὶ ἡ

ρώτησε διὰ τί ἦσαν σεσωρευμένοι περὶ αὐτήν. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ κατάστασις αὐτῆς ἦτο τρομεροτέρα καὶ τῆς θλίψεως τὴν ὁποίαν ὑπετίθετο ὅτι θὰ αἰσθανθῇ ὅλοι τὴν ἡτένιον ἐντρομοὶ· αὐτὴ δὲ ἠρώτησε διὰ τί ἦτον ἐξηπλωμένη· καὶ μαθοῦσα ὅτι ἐπαθεν ὀλίγον, ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἐπασχέ πλέον καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ σκηνοθῇ.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ὠμίλησε πλέον περὶ τοῦ Ἀριστομένου· ἐφαίνετο ὅτι τὸν ἐλησμόνησεν ἐξ ὁλοκλήρου, καὶ ὅτι ἡ σφοδρὰ προσβολὴ ἐπυρπόλησεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸν οἰκίσκον ἐκείνον τῆς κεφαλῆς τῆς ἐν ᾧ ἐνεφώλευνεν ἡ μνήμη του. Καθ' ὅλα ὅμως τὰ λοιπὰ ἔμενεν ἡ αὐτὴ ὡς καὶ πρότερον· ἐνίοτε μόνον παρεπονέτο ὅτι ἐπασχέ σφοδρὰν κεφαλαλγίαν. Καὶ εἶχε μὲν πάντοτε τὸν χαρακτῆρα ὁμαλόν, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν αὐτὴν εὐθυμίαν· ἡ πρὸς τὴν σκέψιν μάλιστα κλίσις τῆς πύξεως καὶ ἔρρεπε πρὸς τὴν μελαγχολίαν. Ἡ ταλαιπωρία μῆτηρ τῆς, ἀπέθανε παρακαλοῦσα τὴν Κ. Γ. Ζ. νὰ μὴ ἀποχωρισθῇ ποτὲ ἀπὸ τὴν Ἐρατὴ. Ἐκτοτε λοιπὸν ἡ γράϊα συζῆ μετ' αὐτῆς εἰς τὸν αὐτὸν οἶκον, ὅπου ἔρρησεν ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Ἀριστομένου.

Ὁ θάνατος τῆς μητρὸς δὲν ἐλύπησε τὴν θυγατέρα παραπολύ. Ναι μὲν ἔκλαυσε τὴν ἐπιόσσαν ὅτε δὲν ἐπέστρεψεν αὐτῇ νὰ ἐμβῇ εἰς τὸν κοιτῶνα ἐν ᾧ ἀπέθανε, καὶ παρεπονέθη ὅτι τὴν ἀπεμάκρυνον μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπὸ ὅλους ὅσους ἠγάπη, ἀλλὰ μετὰ τινὰς ἡμέρας, εἰπόντος τινος ὅτι ἡ μῆτηρ τις ἀνεχώρησεν εἰς οὐρανόν· — Ἐγὼ δὲ δίκαιον, ἀπεκρίθη, ταξιδεύει ὅπως καὶ ὁ Ἀριστομένης. — Ἀλλ' ἐκτοτε οὐδὲ τὸ ὄνομά της ἀνέφερεν.

Ὁ πρὸς τὰ μυστηριώδη ἔρωσ τῆς νέας ἀνεπτύσσετο ἔτι μᾶλλον καθ' ἐκάστην. Ἐνίοτε διελέγετο μόνη εἰς τὸν κήπον ὁμιλοῦσα ταπεινὰ, ὑψόνουσα τὴν φωνήν, ψάλλουσα καὶ πράττουσα ὡς ἂν ἦτο παρὼν ἄνθρωπός τις. Ἐνεδύετο δὲ λευκά, ἐκόσμιε μὲ κυανῆς ταινίας τὸ στήθος, τὴν κόμην, τὸν πῖλον καὶ τοὺς βραχίονας, διότι παιδικὰ τις εἰκὼν τὴν ὁποίαν εἶχε ζωγραφίσῃ ὁ Ἀριστομένης, παρίστανε γυναῖκα οὕτω πως ἐνδεδυμένην. Ἀλλὰ ποῖαν σημασίαν ἔδιδεν εἰς τὸ ἐνδυμα τοῦτο ; Ἰσως ἐνόμιζεν ὅτι οὕτω πως ἐνδύονται αἱ μεμνησταινόμεναι.

Τὴν πέμπτην ὥραν ἐκάστης ἡμέρας, ὥραν καθ' ἣν ἐμαθε τὸν θάνατον τοῦ μνηστῆρός της, ἐλειποθύμει, ἢ μᾶλλον καταλαμβάνατο ἀπὸ ὕπνον μαγνητικόν. Καὶ ἐγένετο μὲν κατ' ἀρχὰς φροντὶς νὰ προληφθῇ ἡ διάθεσις αὕτη, ἀλλ' ἐδοκίμαζε τοσούτω σφοδρὰν ταρχήν, καὶ προσεβάλλετο ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τοσούτου γέλωτα καὶ τοσαῦτα δάκρυα, ὥστε ἐπαύσαν πᾶσαν προσπάθειαν. Ὁ λήθαργος διήρκει μίαν ἢ τὸ πολὺ, δύο ὥρας, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξύπνα ἀίσθανομένη ὀλιγώτερον τὴν κεφαλαλγίαν.

Οὕτω πως ἔζων καὶ θεῖα καὶ ἀνεψιὰ, μακρυνθεῖσαι ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ λησμονηθεῖσαι ἐπὶ τέλους ἀπὸ αὐτόν. Ἐξήρχοντο δὲ ἀπὸ τὴν οἰκίαν μόνον ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰ Μεγάλα Μνηματα. Ἀφοῦ ὅμως ἀπήντησαν τὸν Χαρίλαον, ἡ

Ἐρατὴ ἐγένετο, κατὰ τὴν Κ. Γ. Ζ., καὶ ζωηροτέρα κατὰ νοῦν ὅταν ἀπεφάσινα νὰ φορῶ τὰς κυανῆς ταινίας.

Ἡ Ἐρατὴ ἦτον ἐκ τῶν γυναικῶν ἐκείνων αἱ ὁποῖαι φέρουσιν μὲν πῖλον φαίνονται ὀλιγώτερον εὐμορφοί, γυμνὴν ὅμως ἔχουσιν τὴν κεφαλὴν εἶναι χαριέσταται. Ὅλα τῆς τὰ κινήματα ἐγίνοντο μετὰ πολὺν χάριν, καὶ ἡ φωνὴ τις ἦτο γλυκυτάτη καὶ ἐλκυστική. Ὁ Χαρίλαος, ὅστις βλέπων αὐτὴν συνεκίνετο, τὴν εὗρεν ἄρα ὅποια ἦτον ἀληθῶς, δηλαδὴ ὠραίαν καὶ πλήρη θελητήρων. Ἡ ὁμιλία τῆς εἶχεν ἰδίον τινα ῥυθμὸν γοητεύοντα τοὺς ἀκούοντας· ὁμιλοῦσα δὲ, δὲν ἠσθάνετο οὐδεμίαν ταρχήν ἢ δυσκολίαν, ἀλλὰ μόνον ὁσάκις ἐγένετο λόγος περὶ ὀνείρων, περὶ προαισθήσεων, περὶ οὐρανίων πραγμάτων, ἐξήπτετο ἡ φαντασία της καὶ ὁ νοῦς της ἀνεπτεροῦτο.

— Ποσάκις σὲ εἶδα, ἔλεγε πρὸς τὸν Χαρίλαον, πρὶν σ' ἐξαναεῦρω. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν σ' ἐπρωτοχαιρέτισα, σὲ εἶχα ἰδεῖ εἰς τὸν ὕπνον μου· διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἀπόρησα ὅταν σὲ ἀπῆντησα. Ἀπῆντησε δὲ νὰ διηγηθῇ τὰς περιηγήσεις του. Καὶ ἐπειδὴ ἡ γράϊα εἶχε δώσει πρὸς αὐτὸν πληροφώρας τινὰς, κατῴρθωσε ν' ἀπαντήσῃ χωρὶς πολλὴν ἀμνηχανίαν. Ὅτε δὲ ἐφθασεν εἰς τὸ τέλος, ἀντικόψασα αὐτὸν ἐκείνη ἠρώτησε· — Διὰ δὲ τὴν Νέαν Ἀνγκλίαν δὲν μὲ εἶπες τίποτε· δὲν ἐπῆγες ἐκεῖ ; Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὁ Χαρίλαος ἐταλαντεύθη, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπεκρίθη· — Ναι, ὑπῆγα. Καὶ σιωπῆσας ἐσκέπτετο πῶς καταλληλότερον ν' ἀπαντήσῃ.

— Καταλαμβάνω, ἐπανελάθεν ἐκείνη, μ' ἥλις ὑπῆγες καὶ ἀνεχώρησες· εἰς ποῖον ὅμως τόπον, δὲν τὸ ἐμαθαμεν ποτέ. Ἐνθὺ δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐξαλάχαινε (1) τὰς περὶ τὸ στήθος της ταινίας, καὶ ἠτένιζε τὸν οὐρανόν, ὡς ἂν ἐξήτει νὰ ἐνθυμηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ μυστηριώδους τόπου εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε μεταβῇ ὁ φίλος της. Ὁ Χαρίλαος ἐφοβήθη τότε μήπως αἰφνιδίᾳ τις ἀστραπή τοῦ ἀπολεσθέντος λογικοῦ της δείξῃ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ἡ σελήνη, φανείσα ἄνωθεν

— Διὰ δὲ τὴν Νέαν Ἀνγκλίαν δὲν μὲ εἶπες τίποτε· δὲν ἐπῆγες ἐκεῖ ; Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὁ Χαρίλαος ἐταλαντεύθη, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπεκρίθη· — Ναι, ὑπῆγα. Καὶ σιωπῆσας ἐσκέπτετο πῶς καταλληλότερον ν' ἀπαντήσῃ.

— Καταλαμβάνω, ἐπανελάθεν ἐκείνη, μ' ἥλις ὑπῆγες καὶ ἀνεχώρησες· εἰς ποῖον ὅμως τόπον, δὲν τὸ ἐμαθαμεν ποτέ.

Ἐνθὺ δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐξαλάχαινε (1) τὰς περὶ τὸ στήθος της ταινίας, καὶ ἠτένιζε τὸν οὐρανόν, ὡς ἂν ἐξήτει νὰ ἐνθυμηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ μυστηριώδους τόπου εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε μεταβῇ ὁ φίλος της. Ὁ Χαρίλαος ἐφοβήθη τότε μήπως αἰφνιδίᾳ τις ἀστραπή τοῦ ἀπολεσθέντος λογικοῦ της δείξῃ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ἡ σελήνη, φανείσα ἄνωθεν

Ἡ οἰκία τῆς Ἐρατοῦς ἔκειτο πλησίον τοῦ περιπάτου ἐκείνου· τὸ μέτωπον ἔχουσα πρὸς τὴν θάλασσαν, τὴν διασχίζομένην ἀενάως ἀπὸ τοὺς κωπῆρας ἐκείνους καὶ περικόμβους μπιαντέδας, καὶ διαποικιλομένην ἀπὸ τοὺς περιλεύκους γλάρους, οἵτινες συμπιεζόμενοι κρῶζουσιν ὑπὲρ τὴν λείαν αὐτῶν, ἐπερικυκλοῦτο κατὰ τὰς δύο πλευρὰς καὶ τὰ ὀπίσθια ἀπὸ δράνας, ἰάσμου, αἰγοκλήματα, ῥόδα καὶ ἄλλα ἐγκλισσεύμενα φυτὰ. Τερπνοτάτη ἄρα ἦτο καὶ ἡ τοποθεσία, καὶ ἡ ὄψις, καὶ ἡ διασκευὴ τῆς οἰκίας ἐκείνης. Ὅτε ἦλθεν ὁ Χαρίλαος, τῆς Ἐρατοῦς ὁ λήθαργος εἶχε παύσει πρὸ μικροῦ, καὶ στριγθεῖσα ἀμέσως ἐπὶ τοῦ βραχίονός του, τὸν ἔφερεν εἰς πυκνὸν φυλλον μέρο· τοῦ κήπου ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐκάθησαν.

— Ἐντὸς ὀλίγου, εἶπεν ἡ νέα, θ' ἀνατείλῃ ἡ σελήνη· θὰ μὰς φέρουν γλυκόν, καὶ ἔπειτα παίξομεν μουσικὴν.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα συνέκρουσεν ὡς παιδίον τὰς χεῖρας καὶ ἠτένισε τὸν Χαρίλαον.

— Μὲ ἀρέσεις ὅπως εἶμαι ; ἠρώτησε· σὲ εἶχα

(1) Τσαλαχόω λέγει ἡ συνήθεια τὸ τῶν Γάλλων chiffonner. Ἐὰν δὲν ἀπατώμεθα ἡ λέξις σύγκειται ἐκ τοῦ ἐπιτακτικοῦ μορίου ζα, καὶ τοῦ ἀρχαίου ῥήματος λαχαίνω, παραγομένου ἐκ τοῦ λασάω, τοῦ σημαίνοντος τὸν τριγμὸν τοῦ ὑφάσματος, τῆς ἀσπίδος, κτλ., ὅταν σκίζονται, καὶ τὸν τῶν ὀστέων (Π. Ε. 25, Ν. 616, Ψ. 277.). Παρὰ τοῖς μεταγενετέροις ἐσημαίνει πρὸ πάντων τὸ μετὰ φόρου συντρίβειν, διασπῆλαι, διαρρηγνύειν καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὕτω καὶ ἡμεῖς σήμερον λέγομεν αἰτεσθαι τὸ φορέμα του, καὶ « ἐσαλάχωνε τὸ χαρτί, » ἢ τοῖς ἐξ ἀρσενικοῦ ποιοῦντος τοῦ ἐνδύματος ἢ τοῦ χάρτου τριγμὸν τινα κατὰ τὸ ἐσαλάχωνε. Τὸ μόριον ζα μεταβεβλημένον ἐνίοτε εἰς τσα, ἀπαντῶμεν εἰς λέξεις τῆς καθομιλουμένης. Οὕτω λέγομεν α τσα-χεῖλας, ζα-βαλλῆς, ζα-μεγάς (ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ) καί, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὸ ἀνωτέρω ζα-ράνω, τὸ ὁποῖον καθ' ἡμᾶς συντίθεται ἐκ τοῦ ζα καὶ τοῦ ἀρχαίου ῥήματος ῥήγνυμι, ὅθεν ῥῶξ καὶ ῥάχθος καὶ ῥόδος, κτλ.

αὐτῶν λαμπρὰ καὶ μεγάλη, προσεβλυσεν τὴν προσο-
χὴν τῆς νέας, ἥτις σηκωθείσα ἀνέκραξε·

— Δὲν σὲ τὴν εἶχα υποχρεῶθαι; Ἰδοὺ, ἐφάνη!

Εἶπε καὶ ἔφρασε τὸν Χαρίλαον εἰς μικρὸν κίονα
ὅθεν ἐφάνετο ἡ θάλασσα περιλουμένη ἀπὸ τὰς ἀ-
κτίνης τῆς σελήνης καὶ καθήσασα πρὸ τῶν ποδῶν
του, κατέκλινε τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀθῶον παιδίον, ἐπὶ
τῶν γονάτων του.

Εἰς τὴν πρώτην ταύτην ἐπίσκεψιν τοῦ Χαρίλαου
παρηκολούθησαν πολλὰ ἄλλα, καθὼς μάλιστα
ἠσθάνετο ἀνεκφράστον ἡδονὴν συνομιλῶν μετὰ τῆς
ἀξιεστάτου ἐκείνης κόρης, τῆς ὁποίας ὁ νοῦς ἐκαθα-
ρίζετο βροχῶς μὲν ἀλλὰ μετὰ σπανίας χάριτος
ἀπὸ τὰς ζοφερὰς νέφους, δι' ὧν εἶχε κατακαλύψει αὐτὴν
ἡ θλίψις καὶ ἡ ἀπομάνωσις. Δὲν ἦτον εὐκόλον πρὸς
αὐτὸν νὰ εἴπῃ ἐὰν τὴν ἠγάπα, ἢ ἐὰν μόνος ὁ οἶκος
εἴλκυεν αὐτὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ κήπου. Τοῦτο ὅμως
εἶναι βέβαιον, ὅτι δὲν ἐδίαζε πλέον τὸν δικηγόρον
του, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστεῖτο βλέπων περιπλεκο-
μένην τὴν κληρονομίαν τῆς μακαρίτιδος θείας του.

Ἡ κυρία ὅμως Γ. Ζ. ἐδίδεκεν ἀνέσυχον τὴν οἰ-
κειότητα ταύτην, ἀπορροῦσα ὅποιον θὰ εἴναι τὸ τέ-
λος. Ἀλλὰ τοιαύτη ἦτο ἡ βελτίωσις τῆς υγείας, καὶ
τοσαύτη ἡ γαλήνη καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀναγέννησις
τῆς Ἐρατώ, ὥστε ἠναγκάζετο νὰ καταστέλλῃ τὴν
φωνὴν τῆς φροντίσεως.

Ἡ Ἐρατὼ ἦτο θαυμαστὰ μυσουργός· πολλάκις
τὸ ἔσπερας, ὅτε ἐνεκα βροχῆς ἡ ἀνέμου ἠναγκάζοντο
ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὸν κήπον, ἐκυμβάλιζε, ποτὲ μὲν
παίζονσα μελωδίας τοῦ Μοζάρ καὶ τοῦ Ροσσίνι,
ποτὲ δὲ τραγουδοῦσα. Πάντοτε δέ, καὶ ὁσάκις ἔ-
παιζε καὶ ὁσάκις ἐτραγώδει, δάκρυα ἐπιπτον ἀπὸ
τοῦς ὀφθαλμούς της. Συνεκινεῖτο δὲ πρὸ πάντων
τραγουδοῦσα τὸν Ἀποχαιρετισμὸν, ᾠσμα νομίζω,
τοῦ Schubert, τὸ ὁποῖον οὔτε κἄν εἶχε προσφέρει
μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀριστομένους. Μόλις τὸ
ἤρχιζε καὶ ἐδάκρυζε, καὶ ἐπὶ τέλους ἐδίαζετο νὰ
τὸ διακόψῃ.

Ἐσπέραν τινὰ καθ' ἣν εἶχε κλαῦσαι πολὺ, κα-
τέβη καὶ ἤλθεν εἰς τὸ μέρος τοῦ κήπου ὅπου κατὰ
πρῶτον εἶχεν ὑποδεχθῇ τὸν Χαρίλαον· τὴν παρη-
κολούθησε δὲ καὶ οὗτος τεταραγμένος. Καὶ καθή-
σασα ἠτένιζε τοὺς ἀστέρας, ἐν ᾧ ὁ ἀνεμὸς ἐβράντι-
ζε τὴν κεφαλὴν της μὲ τὰ ἡμιζήρα ἄνθη τῶν ἰάσ-
μων. Δάκρυα ἐκρέμαντο ὡς μαργαρίται ἀπὸ τὰ μα-
κρὰ βλεφάρων της.

— Τί ἔχεις καὶ κλαίεις; ἠρώτησεν ἐκεῖνος.

— Οὐτ' ἐγὼ δὲν ἠξεύρω! . . . Ἐρχονται ἡμέ-
ραι εἰς τὰς ὁποίας τόσῳ περίλυπος εἶναι ἡ ψυχὴ
μου, ὥστε ἐξ ἀνάγκης, πρέπει νὰ κλαῦσω διὰ νὰ
ἀναισθηθῶ.

— Σὲ λείπει τίποτε; ἠρώτησεν ὁ Χαρίλαος, τὸν
ὁποῖον ἡ τόση τῆς νέας θλίψις τὸν ἐλύπει περισσό-
τερον ἢ ὅσον ἐπεθύμει.

— Οὐχί, ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι κἀγὼ περιμένω . . .
τί; ἀγνοῶ, ὅτι ὅμως περιμένω δὲν ἔρχεται, καὶ ἀπελ-
πιζομαι. Δὲν σὲ συμβαίνει ποτὲ τοιοῦτόν τι;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Χαρίλαος, ἀλλ' ὅτε μόνον

ἔχω δυστύχημά τι. Μήπως ἔχεις καὶ σὺ τοιοῦτον;
— Οὐχί· ἡ εὐτυχία τὴν ὁποῖαν μὲ ἀπέδωκες μὲ
ἀρεαί, καὶ ὅμως γυρίζει εἰς τὸν νοῦν μου κἀγὼ τι
τὸ ὁποῖον δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐνθυμηθῶ . . . Σὲ φαίνε-
ται ὥσως παράδοξον. Πιθανὸν ὅμως νὰ μ' ἐννοήσης
καλῆτερον ἀπ' ὅσον ἐγὼ ἐννοῶ τὸν ἐαυτόν μου. Σὲ
παρητρῶ, σὲ γνωρίζω, καὶ ὅμως μὲ φαίνεται ὅτι
ὑπάρχουν δύο Ἀριστομένεις, σὺ καὶ ἄλλος τὸν ὁ-
ποῖον δὲν βλέπω.

Τοῦτο ἀκούσας ὁ Χαρίλαος ἀνεσκήρτησε.

— Ναί, ἐξηκολούθησεν ἐντόνως ἡ Ἐρατὼ, ἔχετε
τοὺς αὐτοὺς χαρακτήρας, ὅχι ὅμως καὶ τὸ αὐτὸ
ἦθος . . . ὅταν κλείω τοὺς ὀφθαλμούς ὁ ἦθος τῆς
φωνῆς σου μὲ εἶναι ἀδιάφορος, ἐνῶ ὁ ἦθος τῆς ἐδι-
κῆς του μ' ἐξωοιγεῖ καὶ κοιμωμένην . . . Μὲ φαί-
νεται ὅτι τὴν ἀκούω . . . τὴν νύκτα βοᾷ εἰς τὴν
ἀκοήν μου.

Καὶ ἦτο μὲν εὐκόλον νὰ ἐξηγήσῃ ὁ Χαρίλαος τὴν
ἀπορίαν της αὐτῇ, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε. Ἀρῆκε λοι-
πὸν αὐτὴν σιωπήσασιν καὶ κρατοῦσαν τὴν κεφαλὴν
της· ἀλλ' ὅλως περίλυπος ἔκλινε πρὸς αὐτὴν καὶ
ἠσπάσθη τὴν κόμην της.

— Πόσον εἶσαι καλὴς, ἀνέκραξεν ἡ νέα ἀναση-
κώσασα τὴν κεφαλὴν. Βλέπω ὅτι σ' ἐλύπησα· ἀλλὰ
μὴ φοβῆσαι, φίλε μου, σὲ ἀγαπᾷ μὲ ὅλην μου τὴν
καρδίαν.

— Κ' ἐγὼ ὁμοίως σὲ ἀγαπῶ, εἶπεν ὁ Χαρίλαος.
Ἀλλ' ἡ κόρη κινήσασα τὴν κεφαλὴν·

— Ἀ, εἶπε, δὲν εἶναι τὸ αὐτό! . . . Δὲν ὑπάρ-
χει εἰς τὴν καρδίαν σου ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπάρχει
εἰς τὴν ἐδικήν μου.

Καὶ ἀποσπᾶσιν μὲ ζωηρότητα μίαν τῶν κυ-
κλῶν ταινιῶν τοῦ στήθους της, καὶ περιτυλίξασα αὐ-
τὴν μὲ πολλὴν χάριν περὶ ἓνα τῶν δακτύλων της·

— Ἰδὲ, εἶπεν, εὐκολώτερον εἶναι ν' ἀλλάξῃ χρῶ-
μα ἢ ταινίαν αὐτὴ καὶ νὰ γίνῃ ἀπὸ κυανὴ κόκκινη
καὶ ἀπὸ κόκκινη πράσινη, παρὰ ν' ἀλλάξω ἐγὼ τὴν
ἀγάπην μου.

Ὡς ἂν ἐσεῖσθαι ἀπὸ σπινθῆρα ἡλεκτρικὸν ὁ Χαρί-
λαος ἐνγκλίση ὅτε ἤκουσε τὰ λόγια της ταῦτα
τὴν Ἐρατὼ καὶ τὴν εἴλκυσε πρὸς τὴν καρδίαν του·
αὐτὴ δὲ μειδιάσασα κατέκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ
τοῦ ὄμου του, καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς ψιθυρί-
σασα· — Πόσον εἶμαι τώρα καλὰ! μ' ἔρχεται ὄρε-
ξις νὰ κοιμηθῶ.

Ὁ Χαρίλαος ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας του, καὶ ὡς ἀ-
δελφὸς ἀγρυπνῶν παρὰ τὴν κοιμωμένην ἀδελφὴν
του, ἐπρόσεχε τὴν ἀθῶον ἐκείνην κόρην.

Ὅτε δὲ ἀνεχώρησε τὴν ἔσπεραν, ἠσθάνετο ἀνεξ-
ήγητον ταρχύν, καὶ ἀντὶ νὰ ὑπάρῃ εἰς τὸ ξενο-
δοχεῖον, ἤναψε σιγῶν καὶ περιεβόητο εἰς τὰς
ὁδοὺς τοῦ Σταυροδρομίου. Τί θὰ ἔλεγον οἱ φίλοι
μου, ἐσκέπτετο, ἐὰν μ' ἐβλέπον ἀνταλλάσσοντα μὲ
νέαν λόγον συγκειμένον ὡς ἡ ὁμήγη; Πόσον
δὲν θὰ ἠπύρουν ἐὰν ἐμάνθανον ὅτι σέβουμαι τὰς λε-
πτὰς ταινίας τοῦ στήθους της, καὶ ὅτι εἶναι ἀσφα-
λέστεραι καὶ ὁλῶν τῶν σιδηρῶν θυρῶν καὶ παρηθύ-
ρων μὲ τὰ ὁποῖα φυλάττουσιν οἱ ζηλότυποι ἄνδρ

τὰς γυναῖκας των, ἢ ὅτι ἡ καρδίαν μου, καρδίαν ἀν-
θρώπου τριακονταετοῦς, πάλαι ὅταν ἐγγίσω ὅ,τι
ἤγγισαν τὰ ἀθῶα της δάκρυα; Καὶ ἂν τις ἐξ αὐ-
τῶν μὲ ἠρώτα ποῖον θὰ εἴναι τὸ τέλος τοῦ ὀρχίου
τούτου μυθιστορήματος, τί θ' ἀπεκρινόμην;

Πολλὰ αἰσθημάτων εἶχον ἕως τότε διεγερθῇ ἐντός
τῆς καρδίας τοῦ Χαρίλαου, καὶ φιλικὰ καὶ ἐρωτικὰ
καὶ φιλόδοξα· ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν Ἐρατὼ δὲν ὁμοιά-
ζε πρὸς οὐδὲν ἐκείνων. Δὲν ἦτο μὲν βίβιον καὶ σπου-
δαῖον, ἀλλὰ ζωηρὸν καὶ εὐκρινὲς ἂν καὶ ἑστέρη
μέμον μελλόντος.

Ἐν τοσοῦτῳ αἱ ἐπιθέσεις του ἐγένοντο μικρὸν
κατὰ μικρὸν καθοσπεριναί· καὶ ἤρχον μὲν περὶ τὴν
ἐβδόμην ὥραν, ἔληγον δὲ τὸ μεσονύκτιον. Κατέτρι-
βον δὲ τὸν καιρὸν διαλεγόμενοι, περιπικτοῦντες, ὁ-
νειροπολοῦντες καὶ μουσικοῦμενοι. Ἡ Κ. Γ. Ζ., κα-
θημένη ἐπὶ μεγάλου σκίμποδος, ἀνεγίνωσκεν ἢ ἐ-
κέντει, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπεκοιμᾶτο. Ὁ διάλογος ἐγί-
νετο τότε ταπεινότερα τῇ φωνῇ διὰ νὰ μὴ τὴν ἐξυ-
πνίσωσιν. Ὅτε δὲ ἤρχετο τὸ τέλος τῆς συναντήσε-
ως, ἡ Ἐρατὼ φιλοῦσα καὶ τὰς δύο της παρειὰς
διέκοπτε τὸν ὕπνον της. Ἡ γοῦτα ἤνοιγε τοὺς ὀφ-
θαλμούς, καὶ ἐκείνη βοηθοῦσα αὐτὴν ὅπως σηκωθῇ.
— Ἀς ὑπάγωμεν, θεία μου, ἔλεγε μειδιῶσα, νὰ
κοιμηθῶμεν· ὁ Ἀριστομένης ἀνεχώρησεν.

Ἐνῶ μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπρογεύετο ὁ Χαρίλαος
ἐμβὰς δρομαῖος ὁ δικηγόρος του·

— Σὲ συγχάρω, ἀνέκραξεν, ἐνικήσμεν! Ἐλ-
πίζω ὅτι περὶ τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος θὰ ὑπογρα-
φοῦν τὰ ἔγγραφα.

— Τὸ ἐλπίζεις; ἠρώτησεν ὁ Χαρίλαος καταβλη-
θεὶς, διότι, ὡς ἐννοεῖ ὁ ἀναγνώστης, τὸν ἐλύπησε
μᾶλλον ἢ χαροποιᾷ εἰδήσει. Μετὰ τὴν ἀπόκλισιν
τῆς κληρονομίας δὲν εἶχε πλέον λόγους διὰ νὰ πα-
ρατείνει τὴν διαμονὴν του ἐν Κωνσταντινουπόλει·
παρεκάλει λοιπὸν τὸν δικηγόρον νὰ φροντίσῃ νὰ
γεῖνωσιν ὅλα κατὰ τὰς, ὥστε νὰ μὴ ἀναγκασθῇ
νὰ ἐπανελθῇ πλέον ἐνταῦθα.

— Ἐάν, ἐπρόσεξε, νομίζετε ὅτι εἶναι διὰ τοῦ-
το ἀναγκαῖον νὰ μείνω εἰσέτι ἡμέρας τινάς, μένω
εὐχάριστος.

Τὸ δ' ἔσπερας ἐπορεύθη περίλυπος εἰς τὸν κή-
πον· μόλις δὲ εἰσῆλθε καὶ ἡ Ἐρατὼ λαβοῦσα τὰς
χεῖρας του·

— Ἀναχωρεῖς! ἀνερῶνησε.

— Ποῖος σὲ τὸ εἶπεν; ἠρώτησεν ἐντόνως ὁ Χα-
ρίλαος.

— Κανείς· ἀλλὰ τὸ ἠξεύρω.

Εἶπε καὶ ἔφρασε τὰς χεῖρας πρὸς τὴν κεφαλὴν, ὅ-
πως συνεβίβον ὁσάκις ἔπασχε.

— Μία φωνὴ μὲ τὸ εἶπε τὴν νύκτα. Πλὴν τοῦ-
του τὸ προσησθάνουν ἀφοῦ σ' ἐπρωτοεῖδα. Δὲν πρέ-
πει πάντοτε ν' ἀναχωρῇ τις;

Καὶ ἐφάνη ὑπὲρ ποτε προσηλουμένη εἰς τὴν ἰ-
δέαν ταύτην τῆς ἀναχώρησος.

— Ναί, ἐξηκολούθησεν ὡς ἂν ὁμίλει κατ' ἐξυ-
πνίαν, πρῶτον ἀνεχώρησεν ὁ πρῶτος Ἀριστομένης, ὅ-
τε ταχύτερον εἰς Ἀθήνας κινδυνεύει νὰ στερηθῇ σ

παῖτα ὁ δεύτερος· ὅλοι ἀναχωροῦν κ' ἐγὼ μένω μό-
νη! Πόσον μὲ λυποῦν αὐταὶ αἱ ἀπουσίαι!

Καὶ ἐνῶ ἔλεγε ταῦτα δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς
ὀφθαλμούς της· ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς οὐρανόν,
ἤκουσε τὸν ζέφυρον ψιθυρίζοντα εἰς τὰ φύλλα, καὶ
μειδιάσασα μειδιάμα θλιβερόν·

— Καὶ ὁ ἀνεμὸς κλαίει, εἶπεν.

Ἀεῖσα δὲ τὸν Χαρίλαον περιῆλθε μόνη καὶ τα-
χυπατοῦσα εἰς τὸν κήπον. Οὗτος δέ, ἂν καὶ ἠθέλει
νὰ τὴν παρημυθήσῃ, φοβούμενος ὅμως μὴ ψευσθῇ,
ἢ μὴ, λέγων τι ἀτύπον, αὐξήσῃ ἐτι μᾶλλον τὴν
ταρχύν της, δὲν τὴν παρηκολούθησε.

Μετὰ μικρὸν δὲ ἐπανελθοῦσα·

— Ἐπειδὴ ἀναχωρεῖς, εἶπε, θὰ σὲ δώσω τὴν
εἰκόνα μου, ἡ ὁποία ἐξωγραφήθη πρὸ δύο ἐτῶν ὅ-
τε ἐνθυμούμην. Εἶναι μικρὸν ἐγκόλπιον, καὶ, ὡς
λέγουσιν, μὲ ὁμοιάζει πολὺ. Μὲ ὑπόσχου νὰ μὴ
τὴν ἀποχωρισθῇς ποτέ;

— Σὲ τὸ ὑπόσχομαι, ἀπεκρίθη ὁ Χαρίλαος.

— Πρόσεξε καλὰ· ἐὰν τὴν χάσῃς ἢ τὴν δώσῃς,
θὰ τὸ αἰσθανθῶ καὶ θὰ ἀποθάνω.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὴν φωνὴν καὶ τὴν λάμψιν τῶν
ὀφθαλμῶν της ἐφάνετο ὅτι ἐπύρεσεν, ὁ Χαρίλαος
ἔλαβε τὴν χεῖρά της καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο φλογερά.

— Διὰ τί εἶσαι τόσο ταρχυμένη; ἠρώτησε προσπα-
θίσας νὰ μειδιάσῃ. Νομίζεις ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀν-
θρώπου κρέμαται ἀπὸ μίαν εἰκόνα;

— Ἀ! ἀπεκρίθη ἐκείνη, εἶναι πράγματα τὰ ὁποῖα
δὲν ἠξεύρεις. Εἶχα ὀρχίαν εἰκόνα τοῦ Ἀριστομέ-
νου· καθ' ἑκάστην πρωΐαν τὴν ἐκκλημέριζα, ὡς
νὰ ἦτον αὐτὸς παρὼν διὰ νὰ μὲ ἀκούσῃ καὶ νὰ μὲ
ιδῇ. Μίαν ἡμέραν τὴν νύκτα μισοκαυμένην κατὰ γῆς,
ἡ καρδίαν μου ἐπάγωσε, καὶ φρικτὸν προαίσθημα
μὲ κατέλαβεν. Ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὥραν δὲν με ὁμί-
λησαν πλέον δι' αὐτόν, καὶ ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὥραν
ἔχω τὸν πόνον τῆς κεφαλῆς ὁ ὁποῖος δὲν με ἀφί-
νει σχεδὸν ποτέ. Ἠλθες καὶ ὅμως, δὲν ἱατροῦθην.

Καὶ ἀρεῖται τὸν Χαρίλαον ἔστρεψε καὶ ἔφρασε ἐγ-
κόλπιον κρεμάμενον ἀπὸ κυανὴν ταινίαν. — Ἰδὲ, εἶ-
πε, λάβε το. Δὲν ἔχω πλέον τὸ αὐτὸ μειδιάμα,
ἀλλ' ἡ καρδίαν δὲν ἀλλάζει. — Καὶ ἐκρέμασεν εἰς
τὸν καιρὸν τοῦ τὴν εἰκόνα.

Ὅτε δὲ ἀνέστησαν μετὰ μικρὸν εἰς τὴν αἴθυσαν,
μόνον ὀχρότης ἐσώζετο εἰς τὸ πρόσωπόν της. Καὶ
ἀνοιξασα τὸ κύμβαλον ἐπαῖξε κατ' ἄρχας μὲν βρα-
δέως, ἔπειτα δὲ μὲ ζωηρότητα, καὶ ἐτραγουδοῦσε τὸ
Verranno a te sul' auge τοῦ Δανζέτου μὲ τοιαύ-
την ζέση. ὥστε ἐφάνη πρὸς τὸν Χαρίλαον ὅτι τότε
πρῶτον ἤκουε τὴν φωνὴν της. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ
θεῖα τῇ προσεβλήθη ἀπὸ τὴν μεταβολὴν καὶ ἀνεί-
σα τὸ βλέπον· — Νομίζω, εἶπε κατ' ἰδίαν πρὸς τὸν
Χαρίλαον, ὅτι ἐπανερχεται τὸ λογικόν της.

— Φεῖ! ἀπεκρίθη μὲ φωνὴν χαμηλὴν, καὶ ἐγὼ
νομίζω ὅτι ἡ ψυχὴ μου μὲ ἀφίνει.

Εἶναι δύσκολον νὰ μαντεύσωμεν τί θ' ἀπεφάσκει
ὁ Χαρίλαος ἐὰν, δὲν ἐλάμβανε μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐ-
πιστὸλὴν φίλου του λέγουσαν ὅτι ἐὰν δὲν ἐπιστρέψῃ
τὸ ταχύτερον εἰς Ἀθήνας κινδυνεύει νὰ στερηθῇ σ

λυν του την περιουσίαν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ μάλιστα ἡ Ἐρατώ τὸ ἐγνώριζεν. Ἐάν κατὰ δυστυχίαν ἔμενε πτωχὸς δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν πλουσιωτάτην ἐκείνην νέαν. Πλὴν τούτου, ἦτο πρόπον ν' ἀπατήσῃ τὴν ταλαίπωρον νέαν νυμφευόμενος αὐτὴν ἀντὶ τοῦ Ἀριστομένους; Ἦλθε λοιπὸν εἰς τὸν κῆπον ἀπόφασιν ἔχων νὰ ἀναγγεῖλῃ ὅτι θὰ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπιούσαν.

Φοβούμενος μὴ, παρερχομένης τῆς ὥρας, μεταμεληθῇ, ἦλθεν εἰς τὸν κῆπον πρὸ τῆς ὀριζήσεως, καὶ εὔρε τὴν Ἐρατὴν μὴ ἀνανήψασαν ἔτι ἀπὸ τὸν συνήθη λήθαργον. Συνελθούσα δὲ ἀνηγέρθη με ὀρμήν καὶ ῥιφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ.

— Ἀ! ἀνερώνησεν, ἤξευρα ὅτι θ' ἀναχωρήσῃς, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευα τόσον γρήγορα.

Ὁ Χαρίλαος ἀπέθεσεν αὐτὴν εἰς σκίμπος, ὅπου ἐκάθησε στρογγύλα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ. Ἦσθάνετο δὲ οὗτος ἀλλεπαλλήλους καὶ ὀρμητικούς τοὺς παλμούς τῆς καρδίας τῆς.

— Ὑγίαινε λοιπὸν! ἀνέκραζεν ἐπὶ τέλους, ὥρα σου καλὴ!

— Θὰ ἐπιστρέψω, εἶπεν εὐθὺς ὁ Χαρίλαος, καὶ θὰ ἐπιστρέψω γρήγορα.

Ἐκείνη ὅμως ἀτενίσασα αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτὴ καὶ κινήσασα τὴν κεφαλὴν. — Σὺ; ποτέ; ἀνερώνησεν ἐντόνως.

— Καὶ διὰ τί νομίζεις ὅτι θὰ σὲ λησμονήσω;

— Δὲν ἤξεύρω ἂν θὰ μὲ λησμονήσῃς, ἀλλὰ βέβαια δὲν θὰ ἐπιστρέψῃς.

Καὶ ἐνώσασα περὶ τὰ γόνατα τὰς χεῖρας καὶ νεύσασα πρὸς τὸ στῆθος τὴν κεφαλὴν, ἐβυθίσθη εἰς λογισμούς.

Ὁ δὲ Χαρίλαος ἐσκέπτετο ἔνν δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονήσῃ τὰς Ἀθήνας, ν' ἀφιερώσῃ τὸν βίον τοῦ εἰς τὴν ἀξιολύπητον ἐκείνην νέαν, νὰ τὴν φέρῃ εἰς τινα ἐρμῖαν, καὶ νὰ τὴν συζευχθῇ, προσπαθῶν διὰ τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν περιποιήσεων νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ λογικὸν τῆς· ἀλλ' ἡ Ἐρατὴ ἀγαπούσα αὐτὸν ἡγάπα ἄλλον.

— Τούλάχιστον, εἶπεν ἡ νέα, ἀγάπα με πάντοτε. Τοῦτο μὲν εἰς σὲ δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον, ἐμὲ δὲ θὰ ὠφελῇ.

Καὶ λαβούσα ψαλίδαν ἔκοψε τὰς λευκὰς ταινίας τῆς ἐσθῆτός τῆς, καὶ εἶπεν.

— Ἀπὸ ἀναχωρήσεως, κανεὶς πλέον δὲν θὰ μὲ ἰδῇ φέρουσαν τοιαύτας ταινίας... Μὲ φαίνεται ὅτι εἶμαι χήρα.

Ἡ κυρία Δ. Ζ. ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης διὰ νὰ μὴ ἰδῇ ἡ ἀνεψία τῆς ὅτι κλαίει.

— Ὀμιλεῖς, εἶπεν ὁ Χαρίλαος, ὡς νὰ ἦτον πεπρωμένον νὰ μὴ ἐνταμωθῶμεν πλέον· καὶ ὅμως ἐάν ἐπιστρέψω τί θὰ εἰπῇς;

— Ὁ! τότε, ἀπεκρίθη σκιρτώσα, θὰ μ' εὖρης φέρουσαν τὸ λευκὸν μου φόρεμα καὶ τὰς κυανὰς ταινίας... Σὲ τὸ ὑπόσχομαι.

Ἦλθε τέλος πάντων ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐφοβεῖτο εἰς ἄκρον ὁ Χαρίλαος. Ἀλλ' ἡ Ἐρατὴ ἐφάνη γενναία· τὸ πρόσωπόν τῆς μόνον εἰ-

χε θανάτου ὠχρότητα.

Ὅτε ἔρθασαν εἰς τὴν θύραν τοῦ κήπου, περιέσφιγγεν αὐτὸν περιπαθὼς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, καὶ πλησιάζας τὸ στόμα εἰς τὸ ὠτίον τοῦ. — Μὴ χάσῃς, εἶπε, τὴν εἰκόνα. Ὑγίαινε!

Καὶ ἀφείσας αὐτὸν ἔκλεισε τὴν θύραν καὶ ἐπηνήλθεν εἰς τὸν κῆπον. Ἐκεῖνος δὲ παρατηρήσας διὰ τῶν κιγκλίδων εἶδε τὴν λευκὴν τῆς ἐσθῆτα ἀπερχομένην διὰ τῶν δένδρων· καὶ μετὰ μικρὸν δὲν τὴν εἶδε πλέον.

Ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας ἐνησχολήθη εὐθὺς εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ· πλὴν τούτων οἱ φίλοι, αἱ ἀρχαὶ καὶ ἑξῆς καὶ σχέσεις ἐθεσσαν τὴν μνήμην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Δὲν λέγω ὅτι ἐλησμώνησε τὴν Ἐρατὴν, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχον πάντοτε οἱ αὐτοὶ λόγοι οἱ ὁποῖοι τὸν παρεκίνησαν νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτῆς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας, περὶ τὸ ἐσπέρας, ὅτε συνείθιζε νὰ ἐπισκέπτεται τὸν κῆπον καὶ νὰ βλέπῃ τὴν Ἐρατὴν τρέχουσαν πρὸς αὐτὸν καὶ μειδιῶσαν, ἡσθάνετο λύπην καὶ πόθον. Πολλὰκι λαμβάνων ἀνὰ χεῖρας τὴν εἰκόνα τῆς τὴν παρετήρει, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν ἡσπάζετο ὡς νέος εἰκασματῆς. Ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον τὸ αἶσθημα ἐξησθένησε, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἐλησμώνησε, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ ἀπίστου τῶν ἀνδρῶν φύλου· καὶ τὸ χειρότερον, ἔδωκε τὴν καρδίαν τοῦ ἀλλαχοῦ. Ἰδοῦσα ποτὲ ἡ νέα φίλη τοῦ τὸ ἐγκόλπιον ἠθέλησε νὰ μάθῃ τίνας ἦτο ἡ εἰκὼν· καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἠρνεῖτο νὰ τὸ φανερώσῃ, ὀργισθεῖσα ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐστίαν. Αὐτὸς ὅμως ὀρμήσας τὸ ἀπέσυρε καὶ ἐν τοσούτῳ ὀλίγον περὶ τὸν γύρον, καὶ μετ' ἀληθοῦς ἀγανακτήσεως κατέλιπεν αὐτήν.

Ὡς κύματα χειμάρρου πρὸ πολλοῦ πεπραγμένα ἀνεπλώθησαν καὶ συνεπιέσθησαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τὰ περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει φίλης αἰσθημάτων τοῦ. Δύο δὲ ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἔλαβε τὴν ἐφεξῆς ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἀποσφραγίσας ἐντρομος ἀνέγνω αὐτὰ.

« Ἡ Ἐρατὴ πρὸς τὸν φίλον αὐτῆς Ἀριστομένην.

Ἡ εἰμαι πολλὰ ἀσθενῆς καὶ νομίζω ὅτι θ' ἀποθάνω. Ἐάν ἐνθυμῆσαι ἐκείνην ἡ ὁποία τόσον σὲ ἡγάπησε, σπεῦσον νὰ ἔλθῃς θὰ λυπηθῶ ἐάν ἀποθάνω χωρὶς νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ. Ἐάν ἀποθάνω χωρὶς νὰ σὲ ἰδῶ, ἡ καρδία μου σὲ στέλλει τὴν τελευταίαν πνοήν τῆς. »

Ταῦτα ἀναγνούς ὁ Χαρίλαος ἀπελιθώθη, ἐνθυμήθει μάλιστα ὅσα ἔλεγεν ἄλλοτε αὐτῇ ἡ Ἐρατὴ περὶ τῆς μυστηριώδους ἐπιβροχῆς τῆς εἰκόνης. — Δὲν θὰ τὴν ἰδῶ πλέον! δὲν θὰ τὴν ἰδῶ πλέον! ἔπανε-λάμβανε περιπτυσσόμενος τὴν ἐπιστολήν.

Τὸ ἐσπέρας αὐτὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀνεχώρησεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἔξω φρενῶν. Ἐάν ἀπῆντα τὴν ῥίψασαν τὴν εἰκόνα εἰς τὸ πῦρ θὰ τὴν ἐφόνευε, τοσούτον εἶχε πεισθῇ ὅτι αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τοῦ κινδύνου τῆς Ἐρατῆς. Ἦμα ἀποβιβάσθεις εἰς Γαλατὰν ἀνέβη εἰς τὸ Σταυροδρόμιον, καὶ ἐδραμεν εἰς τὸν κῆπον. Διαβαίνων δὲ πλησίον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀκούσας ψαλλομένην νεκρώσιμον

ἀκολουθίαν, ἀνεφρίξεν ὅλος φοβηθεὶς μὴ ἀπέθανεν ἡ φίλη τοῦ.

Ταχύνας δὲ τὸ βῆμα ἔρθασε τέλος πάντων εἰς τὴν θύραν τοῦ κήπου, τὴν ὁποίαν τοσάκις ἐκρούσε χαίρων. Εἰσελθὼν δὲ καὶ ἰδὼν τὸν κῆπον ἔρημον ἀνέβη εἰς τὴν οἰκίαν.

— Ἀ! κύριε· ἀνεφώνησε γέρον ὑπηρέτης, ἀναβᾶτε γρήγορα.

Καὶ ἀνέβη τρέμων τοὺς πῖδας διότι, ἠγνόει ἐάν ἔμελλε νὰ παρασταθῇ εἰς τὸν θάνατον ἡ νὰ συντελεσθῇ εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς φίλης τοῦ.

Εἰσελθὼν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ἀσθενούς, εἶδε φρικτὸν θέαμα· ἡ ταλαίπωρος νέα ἦτον ἐξηπλωμένη τὰς χεῖρας ἔχουσα συνεσταυρωμένας καὶ τὴν ὄψιν κατὰλευκὸν ὡς κηρίον... ἡ θεία τῆς ἔκλειεν. Ἰδρὼς θανάτου περιέχυσε τὸν Χαρίλαον. — Ἀπέθανεν; ἠρώτησεν.

— Ἀ! ἀπεκρίθη ἡ γραῖα· εἰς σὲ μόνον ἔχομεν ὅλας μὲς τὰς ἐλπίδας.

Ἐννοήσας λοιπὸν ὅτι ἡ νέα ζῇ, ἐπλησίωσε εἰς τὴν κλινὴν καὶ ἐγονάτισεν. Ἔμεινε δὲ ἀκίνητος ἐπὶ τινα ὥραν ἀτενίζων τὴν ψυχορραγοῦσαν καὶ ἀδυνατῶσαν καὶ λέξιν νὰ προσέρῃ.

Ἡ Κ. Γ. Ζ. διηγήθη τότε ὅτι πρὸ ἐνός ἢ δύο μηνῶν ἔπαυσε μὲν συχνότερον κεφαλαλγίαν ἢ ἀνεψία τῆς, ἀλλὰ συμπτώματα ἐπικίνδυνα δὲν εἶχεν· ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Χαρίλαου οὔτε διὰ ὕπνου οὔτε βίον μετέβαλε· δὲν ἐμειδία μόνον ὡς ἄλλοτε, καὶ τὸ ἐρύθημα τῶν παρειῶν τῆς ἐξηλείφθη ὡς ἂν πῤελάθεν αὐτὸ μετ' ἐκείνου ὁ ἀποδημήσας φίλος τῆς. Ἐτραγώδει συχνάκις καὶ περιεφύετο πολὺ, εἰς τὸν κῆπον μάλιστα, ὅπου ὠμίλει ἐνίοτε μόνη. Ὅσάκις ἐκρούετο ἡ θύρα ἀνεσκήρτα καὶ ἀνεσηκόνετο διὰ νὰ τρέξῃ καὶ ἀνοίξῃ, ὅπως συνείθιζεν ὅτε ἤρχετο ὁ Χαρίλαος· ἀλλ' εὐθὺς ἐκλήθητο κινεῖσθαι περὶ τὴν κεφαλὴν. Ἐάν ποτε ἔλεγεν ἡ θεία τῆς ὅτι θὰ ἐπέστρεφεν ὁ Χαρίλαος, αὐτὴ τὴν ἡτένιζε μὲ βλέμμα τοσούτῳ τεθλιμμένον, ὥστε διέκοπτε παρευθὺς τὴν ὁμίλιαν. Ἐπ' ἐσχάτων ἐκέντει μὴ σπουδῇ ἐπὶ λευκῇ ταινίᾳ διὰ κυανῆς μετὰξῆς τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα Χ καὶ Κ. — Κεντῶ, εἶπε πρὸς τὴν θείαν τῆς ἀλλοκότως μειδιᾶσα, τὴν νυμφικὴν μου ζώνην· νὰ τὴν δώσῃς εἰς αὐτὸν ἂν τὴν ζητήσῃ. Ἐκέντει δὲ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἀναδενδράδα ὅπου ἀνέμενε καθ' ἐσπέρας τὸν φίλον τῆς. — Ἰδέ, ἐπρόσθεσεν ἡ γραῖα δείξασα τὸ κέντημα ἐφ' οὗ ἦτο καὶ ἡ βελόνη, τὸ ἔδεν εἶναι ἀκόμη τελειωμένον.

— Πρωῖαν τινά, ἐξηκολούθησεν ἡ Κ. Γ. Ζ. ἡ κοῦτα αἶφνης δυνατὴν φωνήν, καὶ δραμοῦσα εἰς τὴν αἰθούσαν, ἤρξα τὴν Ἐρατὴν ἐξηπλωμένην, κατὰ χεῖρας, ψυχρὰν καὶ ἀναίσθητον. Μετεσέραμεν αὐτὴν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν κατωρθώσαμεν νὰ ἀνακαλῶμεν τὰς αἰσθήσεις τῆς. ἤχθησε χαρτίον καὶ κονδύλιον, σ' ἔγραψεν ἐπιστολήν, τὴν ἐσφράγισε, τὴν ἐστεῖλεν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ἐπληγάσεν, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἔκτοτε δὲν ὤμιλησεν· ὁ δὲ ἰατρός δὲν κατώρθωσε

νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν τῆς. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κοίτεται ὅπως τὴν βλέπετε, χωρὶς νὰ ἤξεύρωμεν ἂν ζῇ ἢ ἂν ἀπέθανεν.

Ὁ Χαρίλαος ἤκουε ταῦτα ἀφρων· μόλις δὲ δυναθεὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Κ. Γ. Ζ. ποῖαν ἡμέραν καὶ ὥραν συνέβη ἡ πρώτη λειποθυμία τῆς νέας, ἔμαθεν ὅτι ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα ἦσαν αὐταὶ ἐκείναι καθ' ἃς ἐρρίφθη τὸ ἐγκόλπιον εἰς τὸ πῦρ.

Ταῦτα ἀκούσας ἐσηκώθη κλονούμενος καὶ ψιθυρίζων. — Μὲ εἶπεν ὅτι θ' ἀποθάνῃ.

Καὶ χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τί πράττει, ἔπρεπε ἐπὶ τοῦ σώματός τῆς, ἔκλεισε, περιεπτύχθη καὶ κατεφίλησεν αὐτήν, καὶ ὡς παράφρων τὴν παρεκάλει νὰ μὴν ἀποθάνῃ. Ἐνῶ δὲ ἀνηγαλίζετο αὐτήν, ἡσθάνθη ἐλαφρὰν πνοὴν εἰς τὰ χεῖλη τοῦ. Καὶ ἀνασκυρτήσας.

— Ζῇ! ἀνέκραζεν.

Ὁ ἰατρός προσκληθεὶς τότε, εὔρε μεταβολὴν τινα εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀσθενούς. — Οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας τῆς, εἶπεν, ἀκούονται περισσότερον· τὸ πᾶν κρέμαται ἀπὸ τὴν γεννησομένην κρίσιν μετὰ τὸν λήθαργον.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἡ ἀσθενὴς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ στρέψασα τὸ βλέμμα πανταχοῦ εἶδε τὸν Χαρίλαον, καὶ τείναςα τὴν δεξιὰν πρὸς αὐτὸν ἤρχισε νὰ κλιεῖ.

— Ἐσώθη, εἶπεν ὁ ἰατρός.

— Μὴ μὰς ἀφήσῃς πλέον, εἶπεν ἡ γραῖα κρατούσα τὴν χεῖρα τοῦ Χαρίλαου.

Ἀλλὰ δὲν ἤρκει μόνη ἡ υγεία τοῦ σώματος, ἔπρεπε νὰ δοθῇ καὶ ἡ υγεία τοῦ νοῦς εἰς τὴν ἀσθενῆ· ἡ ἀναρρώσεως τῆς ὑπῆρξε πολυχρόνιος καὶ ἀπῆται πολλὰς περιποιήσεις· διότι ἡ ἀσθενεία τῆς ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε τὰ ἀποτελέσματά τῆς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαλειφθῶσιν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Ἡ μεγίστη εὐαισθησία τῆς ἔπαυσε εἶγε γενεὴ μεγαλειτέρα· καὶ τὴν ἐδῆλας τρέμουσαν ἢ ὀριώσαν καὶ κατὰ τὴν ἐλαχίστην συγκίνησιν εἶχε γενεὴ ὡς κηθάρα τῆς ὁποίας αἱ χορδαὶ ταρασσονται καὶ ἀπὸ τὸν ἐλαφρότερον ζέφυρον. Ὁ Χαρίλαος, ὅστις κατέτριβεν ὅλον τοῦ πόνου πλησίον τῆς, παρετήρησεν ὅτι ἡσθάνετο ἀσυνήθην ἀνησυχίαν τὴν εὐρίσκει πολλάκις κρατοῦσαν τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς γείρας, ἀκίνητον καὶ σκεπτομένην, ὡς ἂν ἐκένετο ἐντὸς τῆς καρδίας τῆς παρὰ τοῦ ἐξ ἑαυτῆς, καὶ ἀνέλυε τὰ ὄνειρά τῆς διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τι πραγματικόν.

— Βλέπω ἐνίοτε, εἶπε ποτε, σπινθηροὺς, ἀλλ' ὄχι καὶ φῶς· οἱ σπινθηροὶ σβύνουν καὶ ἐπανέρχεται τὸ σκοτὸς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀναρρώσεώς τῆς, δὲν ἤθελε νὰ χωρισθῇ διόλου ἀπὸ τὸν Χαρίλαον· διότι ἐφοβεῖτο μὴ ἀναχωρήσῃ καὶ πάλιν. Ἐναγκαλίζετο δὲ οὗτος νὰ μεταχειρίζεται ἐνίοτε καὶ πανουργίαν, διὰ νὰ τὴν καταπειθῇ ν' ἀφήσῃ τὴν χεῖρά τοῦ, τὴν ὁποίαν ἐκράτει ὡς ἐν φυλακῇ. Διὰ τοῦτο ἡ θεία τῆς ἐνόμιζε καλὸν νὰ παρασκευάσῃ τὸν θάλαμον εἰς τὸν ὁποῖον κατέλυεν ἄλλοτε ὁ Ἀριστομέ-

νης, μὴ ἀνοιχθέντα πώποτε μετὰ τὸν θάνατόν του.
— Ἐτοίμασα, εἶπε πρὸς τὴν ἀνεψιάν της, τὸν πρόσκιον θάλαμον, ἔβαλα ἄνθη καὶ φανούς εἰς αὐτόν· ἡμπορεῖ ἀπὸ σήμερον νὰ κατοικήσῃ.

Ἀλλὰ παραδόξως πῶς ἀντὶ τῆς εὐχαριστηθῆ ἡ Ἐρατώ, ἔδειξε δυσιέσκεπτον· ἀλλ' οὕτως ἐπέμενε πλέον εἰς τὸ νὰ κοιμᾶται εἰς τὴν οἰκίαν της ὁ Χαρίλαος. Ὅτε ἤκουσε τὸν πρῶτον θάλαμον, τὸ μέτωπόν της συνωρυώθη, καὶ μετὰ ζοφρότητα τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχεν, ἀνέβη εἰς τὸ ἀνώγειον πάτωμα, ἐκλείσας τὴν θύραν τοῦ θαλάμου, καὶ ἐπῆρε τὸ κλειδίον. Καταβῆκα δὲ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Χαρίλαον καὶ εἶπε·—Καλὸν αὐρίον.

Καὶ ὁμίλει μὲν καὶ ἔβλεπεν αὐτόν μετὰ τὴν αὐτὴν ἰλαρότητα, ἀλλὰ δὲ ἐπροσπάθει πλέον νὰ τὸν κρατῇ εἰς τὴν οἰκίαν της.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλη τις μεταβολὴ ἐγένετο· δὲν τὸν ὠνόμαζε πλέον Ἀριστομένην, οὕτως Χαρίλαον, ἀλλὰ φίλε μου· τὸ ἀόριστον τοῦτο ἐπίθετον ἐδείκνυε τάχα ἀμφιβολίαν, ἥτο τόχα ὡς τὸ ἀμυδρὸν ἐκεῖνο φῶς τὸ προαναγγέλλον τὴν αὐγὴν καὶ προηγούμενον τῆς ἡμέρας; Ὁ Χαρίλαος τὸ ἤλπιζε μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα εἰσεῖναι νὰ τὸ πιστεύσῃ. Ἐφοβέτο μάλιστα μήπως, ἐπανερχομένου τοῦ φωτός εἰς τὸν νοῦν τῆς φίλης του, τὴν στερηθῇ διὰ παντός.

Ἡ Ἐρατὼ ἐζήτησε ποτὲ νὰ ἴδῃ τὸ ἐγκόλπιον· καὶ παρατηρήσασα τὰ ἔγχα ἡτοῦ πυρός, εἶπε·

— Τώρα ἐννοῶ διὰ τί ἀρρώστησα.

Καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸ χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἐξήγησιν.

Ἄλλοτε, εὐρισκομένη εἰς τὸν κήπον μετὰ τοῦ Χαρίλαου, ἐστηρίχθη εἰς τὸν βραχίονά του καὶ περιῆλθε μετ' αὐτοῦ. Λεπτὸν ἐρύθημα συνεκέρχθη τὴν ὠχρότητα τῶν παρειῶν της, καὶ εἰς τὸ μέτωπόν της εἶχον ἀναγεννηθῇ αἱ χάριτες τῆς νεότητος καὶ τῆς υγείας. Βασιῶπα δὲ καὶ ἔδραπε κατ' ὁδὸν ἄνθη. Ἀφοῦ δὲ κατήρτισεν ἀνθοδέσμην ἀνεστέναξε καὶ εἶπε·

— Πόσα ἄνθη ἐσύνναξα ἐπὶ ζωῆς μου! . . . αὐτὰ δὲν εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἡγάπων χθές, καὶ τὰ αὐριανὰ δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀγαπῶ σήμερον.

Καὶ ἀτενίζουσα τὴν ἀνθοδέσμην, ἐφαίνετο ζητοῦσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν λύσιν τῶν λογισμῶν της· μετὰ δὲ ταῦτα στραφεῖσα πρὸς τὸν Χαρίλαον·

— Τί γίνονται τὰ ἄνθη τοῦ παρελθόντος χρόνου; ἡρώτησε.

— Μαθαίνονται, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

Τότε προσήλθενα γλυκὺ καὶ ἰλαρὸν τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ.

— Ναι, ἐπανέλαβε, μαθαίνονται· δὲν ἐπιστρέφουν πλέον τὰ ἴδια, εἶναι ὅμως πάντοτε ἄνθη.

Οἱ ὀφθαλμοὶ της ἠκτινοβόλησαν αἴφνης, καὶ λαβούσα τὴν χεῖρα τοῦ Χαρίλαου·—Ὡς καὶ σύ, εἶπεν· ἀγαπῶ μὲν σέ, ἀλλὰ δὲν κλαίω καὶ σέ! . . . Εἶναι ὁ αὐτός ἔρω, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ ἄνθος.

Ὁ Χαρίλαος δὲν ἐνθυμεῖτο πλέον τὰς Ἀθήνας· ὁ κόσμος ὅλος περιεῖχτο ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ μικροῦ κήπου τῆς Ἐρατῆς. Ὅσακις ἐνθυμεῖτο

ὅτι πρὸ ὀλίγον ἀπέθανε, ἐφοίτηεν ὁδὸς, καὶ κατεδίκαζεν ἐκυτὸν ὅτι ἐνεκα τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς περιφιλότητος του ἐκινδύνευεν ἡ ἀξιολόγος ἐκείνη νέα. Φανταζόμενος αὐτὴν εὐθυμον καὶ εὐτυχούσαν πλησίον του, ἀπεφάσισε νὰ μὴ τὴν ἐγκαταλείψῃ πλέον. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο πλούσιος, κινεῖς δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ τὸν καταγορήσῃ, ὅτι χάριν ἰδιοτελείας τὴν ἐνθυμεῖτο. Τὸν ἡγάπα ὅμως καὶ ἡ νέα, καὶ συμβιόουσα μετ' αὐτοῦ δὲν θὰ ἐνόμιζεν ὅτι συμβοῖ μετ' αὐτὸν Ἀριστομένην;

Ἡ Ἐρατὼ ἦτο τὰς ἡμέρας ἐκεῖνης ὡς ὁδοιπόρος ὅστις περιπλαντῶν ἐν τῷ σκότει, ἀπαντᾷ αἴφνης κρημνόν. Καὶ ἂν μὲν διαβῇ τὸν κρημνὸν σώζεται, ἂν δὲ ὀλισθήσῃ; . . .

Καθήμενὴν ποτὲ εἰς τὸν κήπον της καὶ χαράσσουσιν γραμμὰς ἐπὶ τῆς ἄμμου, παρακίνησεν αὐτὴν ὁ Χαρίλαος νὰ υπάγῳσιν εἰς τὸν περίπικτον τῶν Μεγάλων Μνημάτων. Αὕτη δὲ ἀκούσασα προθύμως τὴν πρότασιν·—Εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη· διότι αἰσθάνομαι πυρετὸν εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ μὲ περάσῃ.

Καὶ ἀληθῶς οἱ ὀφθαλμοὶ της ἦσαν λαμπροὶ καὶ κηκκίνοι τὸ πρόσωπόν της· παρατηρήσας δὲ ὁ Χαρίλαος ὅτι καὶ αἱ χεῖρές της ἔτρεμον·

— Σὲ συνέβη τι; ἡρώτησεν.

— Ὅχι! ἡ θεία μου σιγυρίζει τὰ ἀσπρόρουχα, καὶ, καθὼς ἤξεύρεις, ὅταν ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν δὲν τελειώνει ποτὲ . . . Βρεῖνα μόνη . . . ἔπαιζα κύμβαλον . . . καὶ κατὰ τύχην ἀνίγνωσα βιβλίον περιγράφον κατορθώματα ἱπποτῶν. Ἐπρόκειτο περὶ ἱππότου ὅστις τρέχων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐφθασεν εἰς βασιλείον τοῦ ὁποῖου δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τὸ ὄνομα· ὁποῖος ἤρχετο εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦτο ἐγένετο παρρηθὺς φάντασμα. Εὐρίσκες ἐκεῖ ἀνθρώπους τοὺς ὁποῖους εἰς τὸ ὄνειρόν σου μόνον ἐγνώρισε, καὶ σὲ ὁμιλοῦν περὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα δὲν ἐγίναν μὲν ποτὲ, ἐνθυμίσαι ὅμως. Μὲ φαίνεται ὅτι εἶμαι ὀλίγον συγγένισσα τοῦ ἱπποτοῦ ἐκείνου, καὶ ὅτι κατοικῶ καὶ ἐγὼ εἰς τὸ βασιλεῖον αὐτὸ τῶν φαντασμάτων.

— Σὺ! ἀνέκραξεν ὁ Χαρίλαος ταραχθεῖς.

— Ναι, ἐγώ. Καὶ δὲν εἶναι τρελὰ αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγω Ἐτυλογίσθη πολλὸ ἀφοῦ ἀρρώστησα, διότι ἔβλεπα ὅτι δὲν μὲ ὠμίλουν ὅπως καὶ εἰς τοὺς λοιπούς· αἰσθάνομαι πολλάκις ἀνεξηγήτους ὁρμάς. Μὲ φαίνεται ὅτι αἱ λέξεις σημαίνουν σήμερον ὅτι δὲν ἐσθμικναι ἄλλοτε, καὶ πράγματα εἰς τὰ ὁποῖα οὐτ' ἐπρόσεχα πρότινος καιροῦ, μὲ κἀμύνουν τώρα μεγίστην ἐντύπωσιν. Παραδείγματός χάριν· Χθές τὸ βράδυ ἐφύσα ἀνεμὸς καὶ ἔρριπτεν ἐν πρὸς ἐν εἰς τὸν ὁμβροδέκτην τὰ φύλλα τῶν δένδρων· τὰ ἔβλεπα καὶ μ' ἐφαίνοντο ὡς ψυχὰι πετῶσαι εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Μὲ ἤλθαν τότε δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ φύγῃ καὶ ἡ ἐδική μου ψυχὴ . . . Θὰ μὲ ἐκλαίει, ἔ;

Εἶπε, καὶ ἡ φωνὴ καὶ τὰ βλέφαρά της ἐδείκνυν ὅτι τὰ δάκρυα ἦσαν πάλιν ἐτοιμα νὰ βρῶσιν· Ἀλλὰ καὶ ὁ Χαρίλαος συγκινηθεὶς εἰς ἄκρον καὶ ἀ-

δυνατὸν καὶ λέξιν· νὰ προτρέψῃ, ἐκύψε καὶ κατερίλαι περιπαθῶς τὰς χεῖράς της.

— Ἀλλὰ θὰ ζήσω, ἐξηκολούθησε λέγουσα . . . δὲν ἀπονήσκα. Πλὴν δὲν σὲ τὰ λέγω ὅλα . . . Εἶδα ὅτι τὸ ἐγκόλπιον τὸ ὁποῖον σ' ἔδωκα ἦτον ὀλίγον καυμένον . . . Ἄλλος πλὴν σοῦ θὰ τὸ ἡγγίσεν . . . Ἄλλος ὀφθαλμὸς θὰ τὸ εἶδεν . . . Ἡξεύρεις διὰ τί δὲν σὲ ἡρώτησα; . . . Διότι ἐφοβούμην μὴ ἔχῃς καὶ σὺ εἰς τὸν τόπον σου ἄλλην Ἐρατὴν τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷς . . . καθὼς κ' ἐγὼ ἔχω ἄλλον Ἀριστομένην.

Ὁ δὲ Χαρίλαος συνθλίψας ἐλαφρῶς τὸν βραχίονα τῆς συντρόφου του, καὶ ὁμιλήσας σιγαλὰ ὡς ἂν ἦτον ἀρρώστος, τὴν ἡρώτησεν ἐν ἥτο βεβαιὰ ὅτι εἶχε καὶ ἄλλον Ἀριστομένην. Αὕτη δὲ κινήσασα τὴν κεφαλὴν·

— Ὅχι πλέον, ἀπεκρίθη, καὶ ὅμως . . .

Καὶ ἐσιώπησε· μετὰ μικρὸν δὲ κυτρίψασα τὸ ἔδαφος διὰ τοῦ ποδός·—Τὸ στόμα μου, εἶπεν, ἔχει φραγμὸν καὶ τὰ ὁμμάτιά μου σύννεφον . . . Ἀλλὰ θὰ πέσουν, καὶ πρέπει νὰ πέσουν.

Καὶ περιπατοῦντες ἀσκόπως ἐρχοσαν εἰς τὴν ἄκρην τῶν Μνημάτων, ὅπου ἦτο τεθαμμένη ἡ μήτηρ της. Μικροὶ τινες κυβάρισσοι περιεστοίχιζον τὴν πλάκα τοῦ τάφου της, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦτο κεχαραγμένη ἐπιγραφὴ λυπηρότατα διεγείρουσα αἰσθήματα. Περὶ δὲ τὸ μνημα παρέκειντο ἄλλοι τάφοι πρὸ μικροῦ ἀνοιγέντες, ἐφ' ὧν μαυροὶ σκυροὶ ἐπεῖχον τόπον πλακῶν. Τούτους τοὺς σταυροὺς ἰδοῦσα ἡ Ἐρατὼ ἐστάθη, ἔρριψε περιφρόβος τὸ βλέμμα περὶ αὐτήν, καὶ ἀναγνοῦσα ἐπιτύμβιά τινα, ἐστηρίχθη ἐπὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ συνοδοιπόρου της καὶ ἡρώτησε·

— Πρὸς τί οἱ σταυροὶ καὶ τὰ ὀνόματα; μὲ φοβερίζουν.

Ἀλλ' ὁ Χαρίλαος τὴν ἡνάγκασε νὰ προχωρήσωσιν εἰπών·

— Τὰ μὲν ὀνόματα εἶναι ἀνθρώπων οἵτινες ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ σταυροὶ σημαίνουν ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψουν πλέον.

Ἐκείνη δὲ γενομένη κάτωχρος·—Καταθλίβουμαι, εἶπε, μένουσα ἐδῶ.

Ὁ Χαρίλαος δεῖξας ἐν τοσούτῳ πρὸς αὐτὴν μνηματὰ τινα ὑπὸ τὰς κυβάρισσους, τὴν ἡρώτησεν·—Οἱ τάφοι αὗτοι δὲν ἀνακαλοῦν τίποτε εἰς τὴν μνήμην σου;

Αὕτη δὲ ἀναγνοῦσα ἐπιγραφὰς τινας, ἀνεσκήρτησε καὶ ἀνέκραξεν·

— Ἰδοὺ ἡ Ἑλένη . . . ἡ Σοφία . . . ἡ Χαρίκλεια . . . αἱ παλαιαὶ μου φίλαι! Ἰδοὺ καὶ ὁ Γεώργιος, ὁ Περικλῆς, ὁ Κλέων . . . Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν τοὺς ἔβλεπα πλέον.

Καὶ ἄρθονα δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Ταλαίπωρος Ἑλένη! . . . τὴν ἐνθυμοῦμαι ἦτον τόσῳ ζωηρὰ καὶ χαριτωμένη! . . . Καὶ ἡ Σοφία μὲ ἡγάπα τόσῳ πολὺ! Ὅλοι ἀνεχώρησαν! . . . Ὡ φίλε μου, διὰ τί μ' ἔφερες ἐδῶ;

— Δὲν θέλεις λοιπὸν νὰ πέσῃ ὁ φραγμὸς τοῦ

στόματος καὶ τὸ σύννεφον τῶν ὀφθαλμῶν σου;

Ἡ ὥρα ἐκείνη ἦτο κρίσιμος, διότι τρέμων ὁ Χαρίλαος ὠδήγει, ἐνῶ διελέγοντο, τὴν Ἐρατὴν εἰς τὸν τάφον τῆς μητρός της. Καθίσας δὲ ἐπὶ τινος γωνίας τοῦ μνηματός μετ' αὐτῆς, καὶ λαβὼν τὴν χεῖρά της·

— Ὅχι, εἶπε, δὲν ἀνεχώρησαν αἱ φίλαι σου, . . . ἀπέθιναν.

— Ἀπέθιναν! ἀνεφώνησεν ἐκείνη, ἀπέθαναν! Καὶ καλύψασα καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας τὸ πρόσωπόν της παρεδόθη εἰς ὀλοθυγμούς· ἡ καρδιά της ἐσπαράσσετο.

Ἀλλ' ὁ Χαρίλαος ἀποσύρας τὰς χεῖράς της, ἐδειξεν αὐτῇ τὸ μνημα καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρός της.

— Ἡ μάνα μοι! ἀνεφώνησε, καὶ κατέπεσε γονυκλινὴς παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ τάφου. Καὶ καταπεσοῦσα ἐθρήνη καὶ προσήχετο ὡς ἂν ἀπέθανε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ μήτηρ της. Ὁρθίος δὲ παρ' αὐτὴν ὁ Χαρίλαος τὴν ἔβλεπε χαίρων, διότι ἀναγνώρισας τὴν μητέρα της καὶ προσευχομένη ἀπεδείκνυν ὅτι ἀνέλαβε τὴν υγείαν της. Μετὰ μικρὸν δὲ ἀνυψώσασα πρὸς αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τείνας τὴν δεξιάν·

— Τὸ σύννεφον, εἶπε, διεσκεδάσθη . . . μ' ἐδίδαξες ὅτι πρέπει νὰ κλαύσω τὴν μητέρα μου . . . Εὐχαρίστῳ.

Καὶ σηκωθείτα περιέφερε τὸ βλέμμα περὶ τὸ κοιμητήριον ὡς ἂν ἐζήτη καὶ ἄλλον τάφον. Ἐβλεπες καθαρά ὅτι καὶ νέα ἐρώτησις ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων της· δις ἤνοιξε τὸ στόμα καὶ ἠτένισε τὸν Χαρίλαον διὰ τὴν ὁμιλίαν, ἀλλ' ἐσιώπησε. Κρύψασα δὲ ἐκ νέου τὴν κεφαλὴν, ἐκλαυσε καὶ πάλιν· ἀλλὰ δὲν ἐκλαυσε μόνον τὴν μητέρα της.

Ἀνεχώρησαν δὲ ἐκεῖθεν ἀμφότεροι σιωπῶντες. Ὁ Χαρίλαος ἐνόει μὲν ὅτι ἡ ὥρα ἦτο κρίσιμος πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ συστελλόμενος δὲν ἐτόλμα νὰ ἐρωτήσῃ τὴν σύντροφόν του.

Ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν ἡ Ἐρατὼ εἶπεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ μείνῃ μόνη· ἐφαίνετο ὅτι ᾔθελε, μετὰ σιωπῇ τοσούτῳ μακράν, νὰ συνδιαλεχθῇ μεθ' ἐκυτῆς καταμόνας. Καλὸν αὐρίον, εἶπε πρὸς τὸν Χαρίλαον. Καὶ ἀπεχώρησεν εἰς τὸν θάλαμόν της ἀρεῖσα αὐτὸν μετὰ τὴν Κ. Γ. Ζ., πρὸς τὴν διηγήθη οὗτος τὰ διατρέξαντα.

Ὁ Χαρίλαος κατέτριψεν ὅλην τὴν νύκτα περιεφρόμενος εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἀκαταπαύστως ἐρχόμενος, ὡς ἂν εἰλκυστο ἀπὸ ἀκατανίκητον δύναμιν, πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς Ἐρατῆς. Καὶ εἶδε φανὸν λάμποντα ὀπίσθεν τοῦ παραθύρου τοῦ πρασίνου κοιτῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἐπέτρεψεν ἐκείνη νὰ καταλύσῃ ὁ Χαρίλαος· ἡ σκιά της ἐφαίνετο ἐνίοτε διὰ τῶν λευκῶν παραπετασμάτων· καὶ ποτὲ ἐλθοῦσα εἰς τὸ παράθυρον ἐκόλλησε τὸ πρόσωπον ἐπ' αὐτῷ καὶ ἐστάθη σκεπτόμενη. Ἐκεῖνος δὲ κρυπτόμενος τὴν παρετήρει. Τί ἄρα ἐπραττεν εἰς τοιαύτην ὥραν τῆς νυκτός μεμονωμένη καὶ ἀκοίμητος; Μὴ ἀνεπόλει τὸν κατοικήσαντα ἄλλοτε ἐκεῖ;

Τὴν ἐπαύριον ἦλθεν ὁ Χαρίλαος κατὰ τὴν συνή-

θη ὄραν, καὶ εὔρε τὴν Ἑρατώ εἰς τὴν αἰθουσαν με-
τὰ τῆς θείας τῆς φοροῦσαν πένθιμα. Καὶ λευκὴ
ἐσθῆς καὶ ταινίαι κυαναὶ ἐγένοντο ἄφαντοι. Τὸ ἦθος
τοῦ προσώπου τῆς ἦτον ἄλλοιόν· ὅλη ἐφαίνετο ὡς
μεταμορφωθείσα, ὥστε ὁ Χαρίλαος δὲν ἐγνώριζεν οὔτε
τὸ βλέμμα, οὔτε τὸ μειδίσμα τῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ
τρόπος καθ' ὃν τὸν ὑπεδέχθη ἦτο τοσοῦτον περι-
σκεμμένος καὶ ψυχρὸς, ὥστε ἐνόμισεν ὅτι ἀπώλ-
λοντο ὅλα τοῦ αἰ ἐλπίδες.

— Ἐρχομαι, εἶπε μὲ φωνὴν τρέμουσαν, νὰ σὰς
ἀποχαιρετήσω.

— Πῶς; ἀναχωρεῖτε; ἠρώτησεν ἡ Ἑρατώ.

— Μάλιστα, ἀναχωρῶ· δὲν εἶμαι πλέον ἀναγ-
κατὸς ἐδῶ. Ὁ Θεὸς τὸ γινώσκει ὅτι ἐπεθύμουν νὰ
μεῖνω διὰ παντός, ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐκεῖνος τοῦ ὁ-
ποίου τὴν μνήμην ἀγαπᾶτε... Πρέπει λοιπὸν νὰ
μεῖνω ξένος πρὸς ἐκείνην πλησίον τῆς ὁποίας ἐπέ-
ρασα τὰς ὠραιότερας ὥρας τῆς ζωῆς μου; Φοβοῦμαι
μὴ δὲν με συγχωρήσετε παρουσιασθέντα τόσο καί-
ρῳ μὲ ὄνομα ξένον. Ἐὰν εἴθε ὁποῖα καὶ ὅταν σὰς
ἐγνώρισα!... Ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον... ἡ εὐτυχία
μου θὰ ἦτον ὑπερβολικὴ· τὸ κατ' ἐμέ, ἔπραξα τὸ
χρέος μου... ἀνελάβετε τὴν ὑγίαιν σὰς... Σὰς
ἀρίνη ὑγείαν.

Τοιαῦτα λέγων ἠσθάνετο ἐκλείπουσαν τὴν καρ-
δίαν του· καὶ διὰ νὰ κρύψῃ τὴν ταραχὴν τοῦ ἐστρά-
φη πρὸς τὴν θύραν.

— Χαρίλαε! ἀνεφώνησεν ἡ Ἑρατώ.

Καὶ εὐθὺς ἐστάθη ὁ Χαρίλαος. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς
ἠκτινοβόλουν τὴν ὄραν ἐκείνην ἔρωτα καὶ σύνεσιν.

— Προφέρεις λοιπὸν τὸ ὄνομά μου! ἀνέκραξεν
ὁ νέος, καὶ ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς.

— Ἀγαπητά μου τέκνα! ἀνέκραξε καὶ ἡ γραῖα·
δὲν ἀντέχω πλέον· πρέπει νὰ σὰς ἀναγκαλισθῶ καὶ
τοὺς δύο.

—

Μετὰ παρέλευσιν τινῶν ἡμερῶν, νέος τις κατὰ
Κυριακὴν παρευρισκόμενος εἰς τὸ μέρος τῶν Πατη-
σίων ὅπου παίζει ἡ Μουσικὴ, ἔλεγε πρὸς τινὰ φί-
λον του·

— Ἐμαθες τὰ νέα;

— Ποῖα; ὅτι ἠλλάξεν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτε-
ρικῶν;

— Τί ὑπουργοὺς μὲ λέγεις; ἠξέυρεις ὅτι ὁ φίλος
μυς Χαρίλαος...

— Μήπως ἀπέθανεν;

— Ἀξιόλογα ἀπέθανεν· ὑπανδρεύθη.

— Ἀληθινά! καὶ μὲ ποῖαν;

— Μὲ νέαν τὴν ὁποίαν ἐγνώρισεν εἰς Κωνσταντι-
νούπολιν. Ἰδοὺ τί κάμνουν τὰ ταξίδια.

— Καὶ εἰς τὰ ἐδικά μας! ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος.

N.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ. ΠΟΜΠΗΙΑ.

ΟΙ ΠΑΠΥΡΟΙ. (Volumina Herculanensia.)
(Ἐκ τῶν σημειώσεων Ἑλληνος περιηγητοῦ.)
Α'.

Περικαλλέστατον τὸ προάστειον τοῦ Πορτικίου,

(Portici) σταδίου τινὸς ἀπέχον τῆς Νεαπόλεως·
εἶναι τὸ θερινὸν καὶ ἀνθιπὸν ἐνδιαίτημα τῆς αἰ-
στοκρατικῆς τῶν Νεαπολιτῶν τάξεως, καὶ τὸ φθι-
νόπωρον καθ' ἑκάστην πέμπτην, ἐκεῖ μεταφέρεται
ἐν ὀχμήσιν μέγας πολιτῶν ὄμιλος, χάριν περι-
πάτου.

Ὁ φέρων εἰς Πομπηίαν καὶ Καστελαμάρε σιδη-
ρόδρομος διέρχεται καὶ διὰ τοῦ Πορτικίου, ὁ δὲ
μεταβαίνων περιηγητὴς πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν μερῶν
ἐκείνων σταματᾷ κατὰ πρῶτον ἐνταῦθα, ὅπως πε-
ριεργασθῇ τὸ Ἡράκλειον.

Τὸ Ἡράκλειον καὶ ἡ Πομπηία, δύο ἀκμάζουσαι
πόλεις τῆς Καμπανίας, ἀνηρέθησαν τὴν αὐτὴν
περίπου ἐποχὴν καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει 179 Μ. Χ. καὶ
κατεχώσθησαν ὑπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου,
καθ' ἣν ἐγίνε θῆμα καὶ Πλίνιος ὁ Πρεσβύτερος.

Ἐκείντο λοιπὸν ὑπὸ τὴν τέφραν αἱ πόλεις αὐ-
ταὶ ὑπὲρ τοὺς 12 αἰῶνας, ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1713,
ἐργάται ἀνακλύοντες τὸ ἔδαφος ἵνα θέσωσι τὰ θε-
μέλια ἀγροτικῆς τινοῦ οἰκίας τοῦ πρίγκηπος Ἑμ-
μανουὴλ Αὐραίνης, Γάλλου νυμφευθέντος εἰς Νεά-
πολιν καὶ κατοικοῦντος εἰς Ἰόρτικι, ἀνεῦρον τυ-
χαίως θόλον τινά, καὶ ὑπὸ τοῦτον ἀγάλματα ἐκ
μαρμάρου καὶ ὀρειχάλκου, ἅτινα ἀπέστειλον εἰς
τὸν Πρίγκηπα. Καὶ τότε μὲν ἡ ἐργασία δὲν ἐπρο-
χώρησεν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 1738, ὁ Δὸν Κάρολος,
βασιλεὺς τῶν δύο Σικελιῶν καὶ ἀκολούθως τῆς Ἰ-
σπανίας, διέταξε νὰ ἐπαναληφθῇ δραστηρίως ἡ
ἀνασκαφή. Ἀνεκαλύφθη δὲ μέγα μέρος τῆς ὑπο-
γείου ἡδὴ πόλεως ταύτης, ἥς μετὰ θαυμασμοῦ βλέ-
πει τις φωτιζόμενος ὑπὸ δαδὸς τὰς μεγαλοπρεπεῖς
οἰκοδομὰς, τὰς εὐθυγράμμους ὁδοὺς, τὰ πεζοδρό-
μια, κτλ. Ἐν Ἡρακλείῳ εὐρέθη καὶ πληθὺς παπύ-
ρων, περὶ ὧν θέλωμεν διαλάβει κατωτέρω.

Ἡ δὲ Πομπηία ἢ Πομπηία, οὐ πόρῳ καίμενη
τοῦ Ἡρακλείου, πόλις τὸ πάλαι μὲν παραθαλασσίᾳ
ἀλλ' ἡδὴ ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης, ἀνεκαλύφθη τυ-
χαίως ἐπίσης τὸ 1755, ἥτοι 42 ἔτη μετὰ τὸ Ἡρά-
κλειον. Αἱ ἀνασκαφαὶ ταύτης ἤρchiσαν γενόμεναι
δικαιῶς καὶ μεθοδικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1799. Ἦτο
δὲ πόλις πλουσία καὶ μεγαλοπρεπής, διότι, εἰ καὶ
τὸ ἐν πέμπτῳ μόνον αὐτῆς ἀνωρύχθη, ἀνεκαλύφθη-
σαν ὅμως ὁκτώ ναοί, τρεῖς στοαὶ (πλατεῖαι), δύο
θέατρα, λουτρά, ἐν μέγιστον ἀμφιθέατρον, κλπ.

Ὁ Στράβων ἀναφέρει ὡς ἐξῆς περὶ τῶν δύο τού-
των πόλεων·

« Ἐχόμενον δὲ (τῆς Νεαπόλεως) φρούριον ἐστὶν
Ἡράκλειον, καὶ ἐκκεκμημένον εἰς τὴν θάλασσαν ἄκραν
ἔχον, Ὅσχοι δ' ἔχον καὶ ταύτην καὶ τὴν ἐρεξῆς
Πομπηίαν, ἣν παραρρεῖ ὁ Σάρνος ποταμός. Νώλης
δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχέρων ἐπίνειόν ἐστιν ἡ
Πομπηία, παρὰ τῷ Σάρνῳ ποταμῷ καὶ δεχομένην
τὰ φορτία καὶ ἐκπέμποντι » (Β. Κ. 4).

Περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Πομπηίας διαλαμ-
βάνει Δίων ὁ Κασσιος (ΕΣΤ) τὰ ἐξῆς·

«... Καὶ προσέτι καὶ πόλεις δύο ὅλας, τότε
Ἡρικούλας καὶ τοὺς Πομπηίους, ἐν θεάτρῳ τοῦ
ὀμίλου αὐτῆς καθημένους, κατέχωσα. Τοσαύτη γὰρ

ἡ πᾶσα κόνις ἐγένετο, ὥστ' ἀπ' αὐτῆς ἦλθε μὲν
καὶ εἰς Ἀφρικὴν καὶ Συρίαν καὶ εἰς Αἴγυπτον, ἐσ-
τῆς δὲ καὶ εἰς τὴν Ῥώμην καὶ πόν τε ἀέρα τὸν ὑπὲρ
αὐτῆς ἐπλήρωσε, καὶ τὸν ἥλιον ἐπεσκίασε· καὶ συν-
έβη κἀνταῦθα δέος οὐ μικρὸν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας,
οὐτ' εἰδοσί τοῖς ἀνθρώποις τὸ γεγονός, οὐτ' εἰκά-
σαι δυναμένους· ἀλλ' ἐνόμιζον καὶ ἐκείνοι πάντα
ἄνω τε καὶ κάτω ἀναστρέφεσθαι, καὶ τὸν μὲν ἥλιον
εἰς τὴν γῆν ἀραινέσθαι, τὴν δὲ γῆν εἰς τὸν οὐρα-
νὸν ἀνιέναι. Ἡ μὲν οὖν τέφρα αὕτη οὐδὲν μέγα τό-
τε κακὸν αὐτοὺς εἰργάσατο· ὕστερον γὰρ νόσον σφίσι
λοιμώδη δεινὸν ἐνέβαλε. »

Β'.

Γνωστὸν τοῖς πᾶσιν ὁποῖοι καὶ ὁπόσοι θησαυροὶ
τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ τοῦ ἀρχαίου βίου ἀνωρύ-
χθησαν εἰς τὴν Πομπηίαν καὶ εἰς τὸ Ἡράκλειον.
Ἀπαντες σώζονται ἤδη εἰς τὸ θαυμασιόν βουρβο-
νικὸν Μουσεῖον τῆς Νεαπόλεως, καὶ ἤθελεν εἶναι
μακρὸν νὰ διαλάβω περὶ αὐτῶν.

Θέλω ὅμως εἰπεῖ ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν παπύρων
οἵτινες ἐν τῷ Μουσείῳ κατέχουσιν ἴδιον δωμάτιον,
ἐν ᾧ πολλοὶ ἑλληνισταὶ χαλκογράφοι καταγίνονται
περὶ τὴν ἐκτύλιξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν
περιεχομένων.

Οἱ εὐρέθεντες πάπυροι εἰσὶ περὶ τοὺς 1000. Ἀ-
νέχον δὲ εἰς βιβλιοθήκην ἐπικουρικῶν τινοῦ, διότι
αἱ μέχρι τοῦδε ἀναγνωσθεῖσαι καὶ δημοσιευθεῖσαι
πραγματεῖαι εἰσὶν ἔργα μαθητῶν τῆς τοῦ Ἐπικού-
ρου Σχολῆς, ἥτις πολλαχῶς τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ
ῥωμαϊκοῦ κόσμου ἦν τότε ἡ ἐπικρατοῦσα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφαίνετο ἀδύνατον νὰ κα-
τορθωθῇ ἡ ἐκτύλιξις αὐτῶν, ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν
ἐφευρεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Padre Piaggi μηχανικῶς, ἔ-
χομεν ἤδη ἐκδεδομένους εἰς φῶς ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς
τοῦ Ἡρακλείου Ἀκαδημίας (Academia Ercolane-
nese), ἑνδεκα τόμους εἰς φύλλον, περιέχοντας τὸ
καίμενον καὶ τὴν εἰς τὸ λατινικὸν μετάφρασιν μετὰ
σχολίων τῶν ἐξῆς συγγραμμάτων·

Τόμος Ι. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ α. 1763.

Β'.

Τόμος ΙΙ. ΕΠΙΚΟΥΡΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ.

ΙΑ.

Ὅκτω τεμάχια Λατίνου ποιητοῦ. — 1809.

Τόμος ΙΙΙ. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΟἷΣ ΕἰΣΙ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ Α.

Θ

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΩΝ — 1827.

Ι

Τόμος ΙV. ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΥ ΠΕΡΙ ΛΑΟΓΟΥ ΚΑΤΑ-
ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ Οἱ ΔΕ ΕΠΙΓΡΑΦΟΥΣΙΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ
ΛΑΟΓΟΥΣ ΚΑΤΑΘΡΑΣΥΝΟΜΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ
ΠΟΛΛΟΙΣ ΛΟΞΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΕ'. —
1835.

Τόμος V. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΘΘΩΝ ΚΑΙ ΒΙΩΝ. — 1835.

Τόμος V. Parte 2. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΘΘΩΝ ΚΑΙ
ΒΙΩΝ. — 1843

Τόμος VI. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΘΘΩΝ
ΕΥΣΤΟΧΟΥΜΕΝΗΣ ΔΙΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤΑ ΖΗΝΩΝΑ
MEIRODORI DE SENSIONI BUS COMMENTARIUS — 1839

Ὁ VII. Τόμος εἶναι ὑπὸ τὰ πιεστήρια, ἐπειδὴ εὐρέθησαν
συμπληρωτικὰ τινὰ τεμάχια, περιληφθησόμενα ἐν αὐτῷ.

Τόμος VIII. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΟΜΗ-
ΡΟΝ ΑΓΑΘΟΥ ΛΑΩΙ.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ — 1844.

Τόμος IX. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ Δ. — 1848.

Τόμος X. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ. — 1850.

Τόμος XI. ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ Δ ΤΩΝ
ΕἰΣ ΑΥΤΟ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ Δ ΤΩΝ ΕἰΣ ΑΥΤΟ
ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. — 1855.

DISSERTATIONIS ISAGOGICAE. — 1797.

Μετατυπώσεις τῶν πραγματειῶν τούτων, καθ'
ὅσον γνωρίζομεν, ὑπάρχουσι α) τῶν βιβλίων β' καὶ
γὰ τοῦ περὶ φύσεως τοῦ Ἐπικούρου ὑπὸ Γ. Ὁ-
ρέλλη ἐν Λειψία 1818 εἰς 4ον. μετὰ διαφόρων ση-
μειώσεων.

β.) Φιλοδήμου περὶ Μουσικῆς, ἐκδοθὲν ὑπὸ De
Murr ἐν Στασθούργῳ τὸ 1804 (*).

Περὶ τῶν παπύρων τούτων ἐπραγματεύθησαν
διεξοδικῶς μετὰ τῶν ἄλλων ὁ Rosini, Neapoli
1809, ὁ Bernardo Quaranta καὶ ὁ Gusseppe
Castaldi.

Υπάρχει δ' ἐκδεδομένον ἐν Νεαπόλει τὸ 1811
καὶ τὸ ἐξῆς σύγγραμμά·

Epitome Volumi Ercolanesi pel Cav. Loren-
zo Blanco, περιέχον τὴν λεπτομερῆ ἀνάλυσιν ἰ-
ταλιστὶ τῶν ἐξ πρώτων τόμων τῆς ἐκδόσεως.

Ὁ Φιλόδημος, οὗ τὰ πλεῖστα ἀνευρέθησαν συγ-
γράμματα, ἐγεννήθη εἰς Γάδρα τῆς Συρίας, ἐξῆς
δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κικέρωνος (80 ἔτη Π.
Χ.) καὶ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τούτου, ἦν φίλος σε-
νός τοῦ Πείσανος. Ὁ Φιλόδημος ἦν ποιητὴς καὶ
φιλόσοφος τῆς σχολῆς τοῦ Ἐπικούρου. Ἦσαν δὲ γνω-
στὰ ἐπιγράμματα τινὰ αὐτοῦ φερόμενα εἰς τὴν
ἀνθολογίαν.

Τοῦ δὲ Πολυστράτου, μέχρι τῆς εὐρέσεως τῶν
παπύρων, ἦσαν γνωστὰ δύο μόνον ἐπιγράμματα ἐκ-
δοθέντα εἰς τ' Ἀνάλεκτα τοῦ Βρουγκίου.

Ἀναφέρονται δύο Πολυστράτοι· ὁ μὲν μαθητὴς
τοῦ Θεοφράστου ἐπικληθεὶς ὁ Τυρρηνός, ὁ δὲ ὑπὸ
πολλῶν συγγραφέων μνημονευόμενος ὡς διδάχος
τοῦ Ἐρμάρχου ἢ Ἐρμάχου, χρηματίσας διδασκα-
λῆς τοῦ Διονυσίου. Τούτου δὲ εἶναι ἡ ἐν τῷ IV τόμῳ
πραγματεῖα. Ὁ Οὐαλέριος Μάξιμος εἰς τὸν λόγον
αὐτοῦ περὶ θαυμασίων διηγείται ὅτι ὁ Πολυστρά-
τος καὶ ὁ Ἰπποκλείδης, ἀμφοτέροι φιλόσοφοι, ἐγεν-
νήθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἐμαθήτευσαν συγχρόνως
παρὰ τῷ Ἐπικούρῳ, εἶχον κοινὰ τὰ κτήματα, καὶ
τέλος τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπεβίωσαν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ περὶ τῶν παπύρων,
οἵτινες πιθανὸν νὰ περιέχωσι καὶ ἄλλους θησαυ-
(*) Ὁρα Dagli scrittori Greci dell'abbate Federici, Pa-
dova 1828.

Ἀγγεῖον Ἑλληνικόν.

ροῖς τῆς ἀρχαίας φιλολογίας νομίζω δὲ οἱ ἐκδοθέντες ἤδη ΙΑ' τόμοι κοσμοῦσι τὴν ἐν Ἀθῆναις δημόσιον βιβλιοθήκην.

Κ. ΠΩΠ.

Αἴγγειον Ἑλληνικόν.

—οοο—

Καὶ τὸ ἀρχαῖον ἀγγεῖον, οὗ τινος πρόκειται ἡ εἰκὼν, ἀνήκει εἰς τὴν ἐκ Νεαπόλεως σταλεῖσαν συλλογὴν περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἐν τῷ φυλλαδίῳ τῆς 15 Ὀκτωβρίου (ἀριθ. 206). Λυπούμεθα δὲ οἱ δημοσιεύοντες ἀντίτυπα τινὰ ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης, δὲν παραθέτομεν καὶ περαιτέρω τινὰς ἐξηγήσεις, ποῦ, φέρ' εἰπεῖν, εὐρέθησαν, ποίας ἐποχῆς εἶναι, καὶ τὰ τοιαῦτα· διότι εἰ καὶ ἐζητήσαμεν τὰς πληροφορίας ταύτας ἐξ ἀρχῆς, δὲν ἐλάβομεν ὅμως αὐτάς. Περιοριζόμεθα ἄρα μόνον εἰς τὸ νὰ προκαλέσωμεν τοῦ ἀναγνώστου τὴν προσοχὴν καὶ εἰς τῶν προγονικῶν τούτων μνημείων τὸ χάλλος καὶ τὴν ἐντέλειαν.

ΦΙΛΑΡΕΣΚΕΙΑ.

—οοο—

Διὰ τῆς παρατιθεμένης εἰκόνης ἐπιτήδειός τις ζωγράφος προτίθεται νὰ παραστήτῃ ὅτι ἡ φιλαρέσκεια εἶναι ἔμφυτος εἰς τὸν ἄνθρωπον. Τὸ εἰκονιζόμενον βρέφος, μόλις αἰσθανόμενον τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ, λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας κάτοπτρον, καὶ ἐσοπτριζόμενον μετὰ κομψείας ἐγκαλλωπίζεται καὶ θαυμάζει ἐαυτόν. Ἡ φιλαρέσκεια εἶναι πάθος ἐκ τῶν δεινότερων, ἐξ οὗ πολλά ἄλλα, ὡς ἡ ἀλαζονεία καὶ ἡ οἷσις καὶ ὁ εὐθόνος, πηγάζουσιν. Ὁ θὺς ἄρα ἔλεγεν ὁ ἀρχαῖος σοφὸς ὅτι δυσκολώτατον τὸ Γνῶθι σαυτόν. Ὅλοι εὐκαιοποιούμεθα ἀρετὰς τῶν ὁποίων στερούμεθα, ὅλοι συγκαλύπτομεν τὰς ἐλλείψεις ἡμῶν, ἢ ἐάν ποτε βιασθῶμεν νὰ ὁμολογήσωμεν τινὰς, φροντίζομεν νὰ δικαιολογήσωμεν ἢ νὰ παραστήσωμεν ἐλαφροτέρας αὐτάς, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὰς διορθώσωμεν. Περὶ τοῦ ὀλεθρίου τούτου πάθους, καθὼς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων, πραγματεύεται διὰ

Παιδίον φιλάρεσκον

σωκρατικής μεθόδου αξιολογόν σύγγραμμά, ὅπερ μετ' οὐ πολὺ ἐξέρχεται εἰς φῶς, καὶ τὸ ὅποιον θέλει ἀναμφιβόλως ὠφελήσῃ τὰ μέγιστα τὴν ἡμετέραν νεολαίαν.

ΔΥΟ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΗΣ

ΦΥΣΕΩΣ.

—οοο—

Συγκεραλαιοῦντες τὰ περὶ ζώων καὶ φυτῶν λεγθέντα, ὁδηγούμεθα εἰς τὴν θεωρίαν τῶν εἰκόνων τῆς φύσεως ὑπὸ γενικωτέρῃ ἐποψίῃ. Ἄς προσπαθήσωμεν νὰ κάμωμεν νὰ ὁμιλήσῃ οἱ ὅλα ὁμοῦ τὰ θκυμάσια τῆς, τὰ ὁποῖα μερικῶς λαμβανόμενα μᾶς λέγουσι τόσα πράγματα περὶ τῆς Προνοίας.

Συμπαρλαμβάνομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν θεωρίαν δύο εἰκόνων τῆς φύσεως, τὴν μίαν θαλάσσιον καὶ τὴν ἄλλην ἐπίγειον, τὴν μίαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, καὶ τὴν ἄλλην εἰς τὰ δάση τοῦ νέου κόσμου, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ ἀποδώσῃ τὸ μεγαλεῖον τῶν σκηνῶν τούτων εἰς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων.

Τὸ πλοῖον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπλέομεν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, ἀφῆσαν πλέον ὀπισθεν τοὺς τὰς παραλίας καὶ τὰς ἀκτὰς, μᾶς ἐδείκνυε τὸ ἐνώπιόν μας διάστημα, περιοριζόμενον μόνον ἀπὸ τὸ διπλοῦν κυανὸν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης, ὡς μεγάλην σινδόνα ἐπ' ἀπειρον ἐκτεινομένην καὶ ἐτοιμὴν νὰ δεχθῇ τὰ σχεδιογράφηματά μεγάλου τινὸς ζωγράφου. Τὸ χρῶμα τῶν ὑδάτων ἦτον ὁμοῖον μετὰ τὸ χρῶμα ὑποπρασίνου καὶ διαφανοῦς ὕλου· μέγας θαλάσσιος σάλος ἤρχετο ἐκ δυσμῶν, μολοντί ὁ ἀνεμὸς ἔπνευεν ἀνατολικῶς· πελώριοι κυματισμοὶ ἐξετείνοντο ἀπὸ νότου πρὸς μεσημβρίαν, ἀναμέσον δὲ τῶν κυρωμάτων καὶ ὁμαλοτήτων ἀνεκάλυπτεν ἡ ὄρασις ἐκτεταμένους ἀπόψεις τῶν ἐρήμων ἐκτάσεων τοῦ ἀτρυγέτου πόντου· αἱ κινηταὶ αὐταὶ χῶραι ἤλλαζον τὴν θέσιν των εἰς κάθε λεπτόν· ὅτε μὲν πληθὺς κυανολεύκων λοφωμάτων παρίσταντο ὡς αὐλακὲς τάρων ἐντὸς ἐκτεταμένου κοιμητηρίου, ὅτε δὲ κύματα ἀλλεπάλληλα μετὰ ἀφρισμένης κορυφῆς ὁμοιάζον λευκόμαλλα ποίμνι διεσκορπισμένα τῇδε κἀκεῖσε ἐπὶ τόπου χλοεροῦ καὶ πρασινοῦτος· συνεχῶς ὅλον τὸ ἀπέραντον ἐκεῖνο διάστημα ἐφαίνετο περιορισμένον, διότι ἄλλοτε κύματι ὀργιζόμενον ὑψοῦτο ἀλλεπαλλήλως καὶ μετὰ ταῦτα ἐχαμήλωνεν ὡς μικρόθεν διακρινομένη καὶ ἀπομακρυσμένη τις ὄχθη, ἄλλοτε δὲ κοπάδι θαλάσσιων λυκῶν διήρχοντο κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ ὀρίζοντος, τότε ἡ ἔκτασις ἦνοιγεν ὀλίγον τι ἐνώπιόν μας· ἡ ἰδέα τῆς ἐκτάσεως ταύτης ἀπέβαινε πρὸ πάντων ἰσχυροτέρα, ὅτε ἐλαφρὰ τις ὁμίχλη ἐχύνετο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἐφαίνετο τὰ μάλιστα αὐξάνουσα τὸ ἀπειρον. Ὡς πόσον τότε ἡ ἐποψὶς τοῦ ὠκεανοῦ εἶναι μεγάλη καὶ ἐνταυτῷ τρομερά! εἰς ποῖας ὁ-υσιροπολήσεις βυθίζεσθαι, εἴτε ὅταν ἡ φαντασία σου

ρίπτει ἐπὶ τῶν θαλάσσιων τοῦ νότου, ἐν τῷ σφ τῶν κυμάτων, τοῦ τυφῶνος καὶ τῶν τρικυμιῶν καὶ ἀκούεις φρίττων τοὺς ἐπωκεανέους κρότους τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου διωκομένων κυμάτων, εἴτε ὅταν πλησιάζει κατὰ τὰς μεσημβρινὰς θαλάσσης εἰς νήσους ἀναπύσεως καὶ εὐδαιμονίας!

Συχνάκις ἐγειρόμενοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς ἤρχομεθα καὶ ἐκαθήμεθα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ὅπου εὐρίσκωμεν μό.οι τὸν ἀξιοματικὸν τῆς φυλακῆς καὶ τινὰς ναύτας σιωπηλῶς καπνίζοντας· μόνος δὲ θόρυβος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἤκουετο ἡ σύνθυψις τῆς πρῶρας ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἐν ᾧ σπινθηρισμοὶ ἀναμειγμένοι μετὰ λευκοτάτου τινὸς ἀπρὸς περιεκύκλουν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰς πλευρὰς τοῦ πλοίου. Θεε τῶν Χριστιανῶν! εἰς τὰ ὕδατα τῆς ἀδύσσου πρὸ πάντων καὶ εἰς τὰς ἀχανεῖς τῶν οὐρανῶν ἐκτάσεις ἐνεχάραξας ἰσχυρότατα τὰ ἔγνη τῆς θείας σου παντοδυναμίας! ἔνθεν μὲν χιλιάδες ἀστέρων ἀκτινοβολούντων εἰς τὸ σκοτεινὸν κυανὸν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ θόλου, ἐκείθεν δὲ ἡ σελήνη ὑψομένη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στερεώματος, παρέκει θαλάσσης ἀπέραντος καὶ τὸ ἀπειρον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὰ κύματα! Ποτὲ δὲν ἐξεπλάγην πλειότερον διὰ τὸ μεγαλεῖόν σου παρὰ κατὰ τὰς νύκτας ταύτας, ὅποτε κρεμάμενος, μετὰ τῶν ἀστέρων καὶ τοῦ ὠκεανοῦ, ἔχω τὸ ἀπειρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου καὶ τὸ ἀχανὲς ὑπὸ τοὺς πόδας μου!!

Εἶμαι τῶντι μηδὲν, οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ γῆ καὶ σποδὸς καὶ ἀπλοὺς παροδίτης· ἤκουσα συνεχῶς τοὺς σοφοὺς νὰ φιλονεικῶν περὶ τοῦ θεοῦ ὄντος, πλὴν δὲν τοὺς ἐνόησα ποτέ· τὸ μόνον δὲ πρᾶγμα ὅπερ παρετήρησα πάντοτε εἶναι ὅτι τὸ ἄγνωστον τοῦτο ὃν ἀποκαλύπτεται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς θεωρίας τῶν μεγάλων σκηνῶν τῆς φύσεως. Ἐσπέραν τινά, ἐν ὥρᾳ μεγάλῃς γαλήνης, εὐρισκόμεθα εἰς τὰς ὠραίας ἐκείνας θαλάσσης αἰτνες λούουσι τὰ παράλια τῆς Βιργίνιας· ὅλα τὰ πλάνια τοῦ πλοίου ἦσαν μαζεμένα. Ἐν ᾧ καθήμενος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἀπησχόλουν τὸν νοῦν μου εἰς μυρίας θεωρίας, ἤκουσα τὸν κώδωνα προσκαλοῦντα τὸ πλήρωμα εἰς τὴν προσευχήν· ἐσπευσα παρευθὺς νὰ ἐνώσω τὰς εὐχὰς μου μετὰ τῶν συνταξειδιωτῶν μου· οἱ ἀξιοματικοὶ ἦσαν ὅλοι ὑπὸ τὸ πύργωμα τῆς πρύμνης μετὰ τῶν ἐπιβατῶν· ὁ ἱερεὺς, μετὰ τὸ βιβλίον εἰς τὰς χεῖρας, ἔστατο ὀλίγον ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτοῦ· οἱ ναῦται ἦσαν διεσκορπισμένοι τῇδε κἀκεῖσε εἰς τὰ περίτονα τοῦ πλοίου· ὅλοι εἴμεθα ὄρθιοι, ἔχοντες ἐσραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου βλέπουσαν πρὸς δυσμὰς.

Ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, ἐτοιμὸς νὰ βυθισθῇ εἰς τὰ ὕδατα, ἐφαίνετο ἀναμέσον τῶν σχοινίων τοῦ πλοίου μετὰ τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως τοῦ αἰθέρος· ἤβαι-λεν ὑποθέσει τις, ὡς ἐκ τῶν κινήσεων τοῦ πλοίου, ὅτι τὸ ἀκτινοβόλον τοῦτο ἄστρον τῆς ἡμέρας ἤλαξε συνεχῶς θέσιν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος· νέρη τινὰ ἦσαν ἀτάκτως ἐρρίμμενα πρὸς ἀνατολάς, ὅπου ἡ σελήνη ὑψοῦτο σιγανά· τὸ ἐπίλοιπον τοῦ οὐρανοῦ ἦτο καθαρὸν πρὸς νότον, ὅπου ἐσχηματίζετο ἐν λαμπρᾷ

τρίγωνον μετὰ τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς· σίφων τις περιλαμπῆς ἀπὸ τὰ χρώματα τῆς ἀνακλάσεως τοῦ φωτός ὑψοῦτο ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὡς κρυστάλλινος κίων ὑποστηρίζων τὸν οὐράνιον θόλον.

Ἀναίσθητος ἤθελεν εἶσθαι τῶντι ἐκεῖνος ὅστις εἰς τοιοῦτον θέαμα δὲν ἀναγνωρίζει τὴν καλοκάγαθειαν τοῦ Θεοῦ· δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀκουσίως, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ σύντροφοί μου, ἀφαιρέσαντες τὰ πιασμένα σκεῖδιά των, ἤρχισαν νὰ ψάλλουν μετὰ φωνῆν βραχεῖαν καὶ βραγχώδη τὸν συνήθη ὕμνον των εἰς τὴν Παταγίαν τὴν βοηθόν, προστάτιδα τῶν ναυτῶν. Πόσον συγκινητικὴ ἦτον ἡ προσευχὴ τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες ἰσάμενοι ἐπὶ εὐθυσίᾳ τοῦ ξύλου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ, ἐνητένιζον πρὸς τὸν δύνοντα ἥλιον ἐπὶ τῶν κυμάτων! Πόσον εἰσεχώρει μέχρι τῆς ψυχῆς ἡ ἐπίκλησις αὐτῆ τοῦ πτωχοῦ ναύτου εἰς τὴν Μητέρα τῶν θλιβομένων! ἡ συναίσθησις τῆς μικρότητός μας ὡς πρὸς τὸ ἀπειρον, οἱ φθόγγοι τῶν ᾠδῶν μας ἐξαπλομένων μακρὰν ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἡ ἐπερχομένη πλουμιστὴ νύξ μετὰ τοὺς κινδύνους τῆς, τὸ θαῦμα τοῦ πλοίου μας μετὰ τῶν τοσούτων ἄλλων θαυμασιῶν, ἐν πλήρωμα θρησκευτικῶν κατεχόμενον ὑπὸ θυμασμοῦ καὶ φόβου, ἱερεὺς πολλὸς καὶ σεβάσμιος, προσευχόμενος, ὁ Θεὸς ἐπαναπνέμενος ἐπὶ τῆς ἀβύσσου καὶ μετὰ τὴν μίαν μὲν χεῖρά του σχηματῶν τὸν ἥλιον εἰς τὰς θύρας τῆς δύσεως, μετὰ τὴν ἄλλην δὲ ὑψώνων τὴν σελήνην εἰς τὴν ἀνατολήν, καὶ κλίνων διὰ μέσου τοῦ ἀπείρου οὐ· προσεκτικὴν εἰς τὴν φωνὴν τῶν πλασμάτων του· ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι δὲν δύναται νὰ ζωγραφῇ, καὶ τὸ ὅποιον ὅλη ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου μόλις εἶνε ἱκανὴ νὰ ἀντιληφθῇ.

Μεταβώμεν ἤδη εἰς τὴν ἐπίγειον σκηνήν. Ἐσπέραν τινά περιεπλανήθη ἐντὸς σκιεροῦ δάσους εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ καταφράκτου τοῦ Νιαγάρα· μετ' ὀλίγον εἶδον τὴν ἡμέραν ἐκλείπουσαν περὶ ἐμοῦ, καὶ ἀπελάμβανον εἰς ὅλην τὴν μοναξίαν τῆς φύσεως τὸ ὠραῖον θέαμα μιᾶς νυκτὸς εἰς τὰς ἐρήμους τοῦ νέου ἡμισφαιρίου.

Μίαν ὥραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἡ σελήνη ἐρῆνη ὑπὸ ῥάνω τῶν δένδρων εἰς τὴν ἀντίθετον ἀκρὰν τοῦ ὀρίζοντος· ἀρωματικὴ αὖρα, τὴν ὁποῖαν ἡ βεσίλισσα αὕτη τῆς νυκτὸς ἔφερε μετ' ἐαυτῆς, ἐφαίνετο προηγουμένη αὐτῆς εἰς τὰ δάση ὡς ἡ δροσερὰ ἀνάπνοή της· τὸ μοναδικὸν ἄστρον ὑψώθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ἄλλοτε μὲν ἐξηκολούθει ἡσυχῶς τὴν κυανόστρωτον ὁδοπορίαν της, ἄλλοτε δὲ ἀνεπαύετο σταματῶσα εἰς τὰ ἀθροίσματα τῶν νεφῶν, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο σπασμένα εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, σφανωμένων μετὰ χιόνος. Αἱ νεφέλαι αὐταὶ, πέπλοι συσπλεγόμενοι καὶ διασπασμένοι, ὅτε μὲν ἀνεπτύσσοντο ὡς διαφανεῖς ταινίαι λευκοτάτου ὀλοσυρικοῦ, ὅτε δὲ διελύοντο ὡς κροκίδες ἀπυρῶν, ἡ ἐσχηματίζον εἰς τὸν οὐρανὸν σωροὺς λαμπροῦ βραμβάκερου ὑφάσματος, τόσον εὐχαριστοῦντος τὴν ὄρασιν, ὥστε γὰ νομίζῃ τις ὅτι αἰτθάνεται τὴν ἀπαλότητα καὶ

τὴν ἐλαστικότητα του.

Ἡ ἐπίγειος σκηνὴ δὲν ἦτον ὀλιγώτερον καταπληκτικὴ· τὸ ὑποκύανον φῶς ἐπύκρυνεν ὑπὸ τῆς σελήνης, κατήρχετο μετὰ τῶν διαστάσεων τῶν δένδρων, καὶ ὤθει τρόπον τινὰ δράγματα φωτός μετὰ τῶν πυκνοτήτων τοῦ βαθυτέρου σκοτούς· ὁ ποταμὸς ὅστις ἔρρεεν ὑπὸ τοὺς πόδας μου ἐλικουσιδῶς ἐχάνατο εἰς τὰ δάση, καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἀνεφαίνετο σιλῶν ἀπὸ τοὺς σελαγισμοὺς τῆς νυκτὸς, ἀντανακλώμενος εἰς τοὺς κόλπους της· εἰς ἐκτεταμένην τινὰ πεδιάδα, πρὸς τὴν ἀντιπέραν τοῦ ποταμοῦ ὄχθην, ἡ λάμψις τῆς σελήνης ἐπανεπαύετο ἡσυχῶς· ἐπὶ τῆς χλόης· σημύδαι ταραττόμεναι ἀπὸ τὰς πνοὰς τοῦ ζεφύρου καὶ διεσπαρμένα τῇδε κἀκεῖσε ἀπετέλουν νήσους σκιῶν κυματινομένων ἐπὶ τῆς ἀκινήτου ταύτης θαλάσσης τοῦ φωτός. Ἐκεῖ πλησίον τὸ πᾶν ἤθελεν εἶσθαι σιωπὴ καὶ ἀνάπαυσις, ἀνευ τῆς πτώσεως φύλλων τινῶν, τῆς αἰφνης τοῦ πνοῆς ἀνέμου τινὸς καὶ τῆς κραυγῆς τοῦ αἰγωλοῦ· μακρόθεν, κατὰ ἀποστάσεις, ἠκούοντο οἱ ὑπόκωφοι μουγκρισμοὶ τοῦ καταρράκτου τοῦ Νιαγάρα, οἵτινες, ἐν τῷ μέσῳ τῆς γαλήνης τῆς νυκτὸς, ἐξετείνοντο ἀντηχοῦντες ἀπὸ ἐρήμου εἰς ἐρημον, καὶ ἐξέπνεον διὰ μέσου τοῦ μονήρους δάσους.

Τὸ μεγαλεῖον, ἡ ἐκπληκτικὴ μαλαγχολία τῆς εἰκόνης ταύτης, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκφρασθῇ διὰ γλώσσης ἀνθρωπίνου. Αἱ ὠραιότεραι νύκτες τῆς Εὐρώπης, δὲν δύναται νὰ παρέξουν τὴν παραμικρὰν περὶ αὐτῶν ἰδέαν. Ματαίως εἰς τὰς καλλιεργημένας πεδιάδας μας ζητεῖ νὰ ἐκταθῇ ἡ φαντασία μας· πανταχοῦ δὲν ἀπαντᾷ ἄλλο τι εἰμὴ κατοικίας ἀνθρώπων· ἐνῶ εἰς τὰς ἀγρίας ταύτας χῶρας, ἡ ψυχὴ εὐχαριστεῖται βυθίζομένη εἰς ὠκεανὸν δασῶν, καὶ πλανώμενη ἐπὶ τοῦ θαλάσσιου τῶν καταρράκτων, ἡ μελετῶσα παρὰ τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν, καὶ διὰ τὰ εἶπω οὕτω, εὐρισκόμενη μόνη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

I. M. P.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—οοο—

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Χαριστὴς Νικολοπούλου.

Χαίρει ἅμα τῷ νῷ ἔτει.

Νέον ἔτος! τὴν αἰσάν ἐναρξάν τοῦ ἔτους, φίλη, Σπείδ' ἡ Μοῦσα μου προθύμως πρώτη νὰ σοὶ ἀναγγεῖ. Μόδα ἀρωματὸς, ἀλλ' ἥτις ὑπὸ σοῦ προσκεκλημένη, Δὲν διατάζει νὰ προσέλθῃ καὶ εὐτελῶς ἡμερομηνία. Νέον ἔτος! ὡ ἰδέα σκέψαν γονιμότητι, ἥτις τὴν ψυχὴν φαεινώνει, ταλαπτεῖ, καὶ ταραττεῖ! Σαγμὴ πάσα, (καὶ τί ἄλλο ὁ παρὼν ὑπάρχει βίος; Πλὴν στιγμὴ ἄλλη μετ' ἄλλην ἐκδιδράσκουσι αἰφνιδίως;) Σαγμὴ πάσα τὴν ζωὴν μας ἐκκρεμῇ ἐν μετακινήσει, Δύο κόσμων περιστέλλει, δύο χρόνων, ζωῶν δύο. Παρελθὼν καὶ μέλλον, οἱμοὶ! τὸ μὲν οὐκ, τὸ δ' οὐκέτι

Υπερτώς, ἐκμηδενούσι τῆς ζωῆς ἡμῶν τὰ ἔτη.

Ἀλλ' ὡς ἔχων διασπαστὸν ἐπὶ τούτων ἀμφοτέρων,

Ἄφροντος ὁ σιγμικτὸς κάθ' ἑνὲρ φῶν καὶ χαρῶν.

Εἰς τὸ νῦν μόνον ἔτος, μετὰ ψυχῇ· αἰμὼν κ' ἰκλόνων,

Προσέπτεται τὸ νῦν, περισκίπτεται τὸν χρόνον.

Νῦν ἔτος· εἰς τὴν ἔτη τῆς ζωῆς προσθήκη μ' α,

Εἴνα· ὑψώσις, ἢ πτώσις; εἰ ναι· κέρδ' ἢ ζημία;

Εἰς τοὺς πέντακας τοῦ χρόνου ἀριθμὸς εἰς προσετέθη.

Ἀλλ' εἰς τὴν ζωὴν μαι· οὗτος προσετέθ' ἢ ἀφῆρέθη;

Νῦν ἔτος· ἢ τῆς ζωῆς μαι· σὺν αὐτῷ ἀνευρέθη,

ἢ τὸ πλεῖστον αὐτῆς μέρος ἐκ τοῦ χρόνου κατεπίθη,

Κ' ἐποιήσαμεν ἐν μέγα πρὸς τὸ τέλος ἡμῶν βῆμα,

Τῆς ἰδίας εἰμαρμένης περιχέψαντες τὸ νῦμα;

Εἰς τὸν αἶον μαι συγγαίρει. ὦ! ἐξήσκημεν κ' ἐφέτος!

Ἀλλὰ πόσοι τῶν ζητούντων μετ' ἡμῶν τὸ λήξαν ἔτος

Εἰς τοὺς τέλους ἤδη κείνται, μαρτυροῦντες πῶς τὸ νέον

Ἔτος θανάτον νὰ ῥῖαι κ' εἰς ἡμᾶς τὸ τελευταῖον!

Καὶ τοῦ χρόνου! καὶ τοῦ χρόνου! προσφρονούμεν πρὸς

ἡλικίους, ἀλλήλους,

ἢ ἡν καὶ ζῶντες θὰ χαρῶμεν ζῶντας ἅπαντας τοὺς φίλους

Μελαγχολικαὶ ἰδέαι! ἀδυσώπητος ὁ χρόνος,

Τίττει καὶ καταδιβρώσκει πᾶν τεχθὲν καθὼς ὁ Κρόνος.

Πᾶν δὲ βῆμα τοῦ γηράσκου, πᾶσά του πνύθ' μαρμαίνει,

Μῦθος δὲ αὐτὸς προκόπτων ἀνιθῶ καὶ νέος μένει.

ἢ δὲν εἶναι κ' ἡ ζωὴ σου, καὶ τοι νῦν ἀκμασιτέρα,

Ὡς πρὸς πέρισι, φιλάττη καὶ ἐν ἔτος προσετέθη;

Καὶ γὰρ ἴσους ἔαν ἔχῃς χρόνους βίου μακροτέρου.

Ἔτος ἐν δὲν εἰς' ἐφέτος ἐγγυτέρω τοῦ θαλάτου;

Ποῦ τὸ γῆρας ἡμῶν, τὸ πρῶτον, τὸ προπέρουσι, τὸ πάλαι;

Ποῦ οἱ πόθοι, αἱ εὐχαὶ μαι, αἱ ἐλπίδες αἱ μεγάλαι;

Κ' αἱ ψυχραὶ φιλιπταίαι ἐπὶ ἔργων δακνύων;

ὦ! ἐνύπνια τῶν ὄντων ἐλειψαν ἔγειρ' ἐμῶν,

ἢ ὡς κόσμοι τῶν πρὸ σφάτω, σφρῶν, εἰς μετὰ τὸν ἄλλον

Εἰς τοὺς σφρῶντες ὠθύνονται τῶν φράκων καὶ τῶν σκυθάλων,

Μῖν' ὅτε τοῦ παρελθόντος ἀπολέσεται ἡ σκωρία,

Ὁ μετὰ μελός, ὁ μόχθος καὶ τῶν πόθων ἡ πικρία.

Καὶ αἱ ἐξεις καὶ τὰ πάλαι καὶ τὰ πρόσθετα τῆς πείρας,

Καὶ αἱ νύκτες, καὶ σὺν τούτῳ ἀνεπαύσητον τὸ γῆρας.

Τάλασι! ἐξ ἡλικίας ὀνήσκομεν εἰς ἡλικίαν,

Καὶ ἀντὶ ζωῆς, θανάτων ἔχομεν ἀλλήλουχον.

Τὸν ἀνέντα πλεονάκεις ὀνομάζομεν προσεβύτην,

Καὶ τὸν παύσαντα τοῦ θνήσκειν κατ' ἡμέραν—Μακαρίτην.

Ἀλλ' οὐδεὶς τοιαύτας σκέψεις σήμερον ἀναμολχεύει,

Οὐδὲ τῶν αὐτῶν προτέρων καὶ ἐσχάτων μνημονεύει.

Εἰς πολλοὺς τὸ νέον ἔτος ἀρχὴ νέας περιόδου

Τῶν αὐτῶν ματαιότητων, τῆς αὐτῆς τοῦ ζῆν μεθόδου,

Εἰς τὸ σῆμα τῶν ἐμβάλλει, τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν ἐμέτους,

Ὅσους εἶχον ἐξεμίσει πρὸ τῆς λήξεως τοῦ ἔτους,

Τὰς αὐτὰς ἐπιθυμίας, τὰς ὀρέξεις, τὰς ἰδέας,

Τὰς μωρίας, τὰς ἀπάτας καὶ τὰς ἐξεις τὰς ἀρχαίας.

Καὶ τοῦ ἔτους ὄντος νέου, παλαιὰ ἀκήμη οὔτοι,

Ὀνειρεύοντ' ἀπολαύσεις, δόξας καὶ τιμὰς καὶ πλοῦτη.

ἢ νεάζοντες τὰς φρένας ἐτησίως εἰς τὸ χεῖρον,

Βασκίουν εἰς τὸς ἀνέμους νοῦν παρθένον, πλὴν καὶ στείρον.

Ὅτω τὴν μωρίαν παῖδες καὶ προσεβύται τὴν κακίαν,

Ἀπληροῦσι τὸν χρόνον καὶ τὴν ὥδ' παροικίαν.

Καὶ νεκροὶ πρὸ τοῦ θανάτου, θανατοῦνται νεκρωθέντες,

Ἀγωνάμενοι τοσοῦτον, ὅσον ὄχονται φανέντες.

Ὅπερ σὺ μὴ πάθοις, φίλη! ἀλλ' ὡς ἔχεις ὀρθὴν κρίσιν,

Σαυτῆς καὶ τῶν πραγμάτων διαγίνωσκε τὴν φύσιν.

Ναί, πλήρης εὐφύας καὶ χαρίτων φερωνύμωι,

Τῆς ζωῆς τὸν δρόμον πῶς διεξήγαγες φρονίμωι.

Κ' ἐπεσπάσω τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τῶν ἀνθρώπων,

Δ' ἐπαγωγῶν οὐχ ἥτιν ἢ συνεσταλμένων τρόπων.

Ὅς πολλὰ ἐκδοχάβησαι, πλεῖστον ἔχεις λόγων πείραν,

Θ. μωσώφως εὐστοχοῦσα εἰς τοῦ ἀληθοῦς τὴν θύραν.

Φρόνησον καὶ τὰ τοῦ χρόνου· ἢ ζωὴ Χρὶς κλειδαί μου,

Ἐξελείφει' ὅσημέραι ὥσπερ ἔχνος ἐπὶ ἄμμου.

Παρακμάζουσι, γηράσκουσιν, θνήσκουσιν ἡμῶν τὰ πάντα,

Εὐτυχία, δυστυχία, κατορθώματα, συμβάντα.

Κάλλος, χάρις, πλοῦτή, φήμη, πῶς ἔρω, χάρις, λύπη,

Ἀκμή, δόμη, πᾶς ὁ βίος μόλις φαίνεται κ' ἐκλείπει.

Νὰ ζῇς θέλεις καὶ νὰ ἔχῃς ἰσοβίως νέα ἔτη;

Εἰς τὴν φυλακὴν σου στήθ' καὶ τὸν βίον σου εὐθίττει.

Εἰς τὸν βίον τοῦ κόσμου τοῦτο μὴ ριφθῇς ἐξ ὀλοκλήρου

Μ' ὁ ὁπίσω τῶν ματαίων πορευθεῖσα παρῶρου.

Κλέπτης ὁλοκρὸς ὁ κόσμος τὸ παρὸν ζεῖ λαμβάνει,

Κ' εἰς ἡμᾶς τὸ μέλλον μόνον πονηρῶς ἀπολαμβάνει.

Πῶς τὸ μέλλον ζεῖ μέλλει, ἢ ἔαν ποτε καὶ φθάσῃ,

Κατὰ ταύτην τὴν συνθήκην κοσμικῶς θέλει περάσει.

Ζητεῖ δὲ οὐκ ἀπολύτων ἀναγκῶν τὴν θεραπεία,

Ἀλλὰ αἰσθημα, ἰδέαν, πνεῦμα, νοῦν, ψυχὴν, καρδίαν,

Οἰκτρὸν ὅμως εἰς τὸ βόρρειον νὰ ἐκχέται τὸ μῦρον

Καὶ νὰ θάλλωνται οἱ ὁρατοὶ μαργαρίται πρὸ τῶν χοίρων.

Ἀλλ' ἔαν θύσας θύλῃ τὴν ἀντικλινὴν ἢ κοινωρίαν

Ἐτῶν ταύτης μὲν τὸ σχῆμα ἡμετέρα δ' ἡ οὐσία.

Δ καὶ μόνον, (ἔαν δ' ἡ πλὴν μὴ ἔσῃ τῆς ἡμέρας

Ἐτῶν διασπαστὰ μὴ δ' ὅλη τῆς σπουδῆς τῆς κοινωτείας.

Ἀπὸ τῆς οὐσίας ἡ ζωὴ σου ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἐν νεφέλῃ

Ἀμα τ' ἔσπερος θὰ ὀρῇ καὶ ἔσως θ' ἀνατείλλῃ.

Νῦν ἔτος δι' ἐλαίου καὶ ἀγάπης καὶ ἐλπίδος

Ἀνέωτον τὴν φλόγα τῆς τοῦ βίου θραυλλίδος

ἵνα φαίνη τοῖς ποσὶ σου ἐν τῷ σκότει τοῦ αἰῶνος

Καὶ ὡς φρόνιμος παρθένος ληφθεῖς' ἔσω τοῦ νυμφῶνος.

Ἀρ' οὐ δ' ἀπαξ νέα εἶα ἐν Χριστῷ ἀνεγεννήθης

Ἀνακαί εἰς τὸν ἔσω ἀνθρώπον, ὃν ἐνεδύθης.

Τούτῳ τρέφει, τοῦτον κόσμῳ, ὑπὲρ τούτου μᾶλλον πόνει,

Τούτῳ αὖτ' ἐτησίως, τῶν βεόντων δ' ὑπερρρόνει.

Πνεύματος θεῖου, φίλη, εὐμοιρῆσασα εὐθις,

Διακρίνεις ἐν τῷ βάθει τῆς αἰσθησεως ὀξείως.

Τὸ ὄντως ὃν ἀνάγκη καὶ αἰετῶς ὄντως ἔχον

Τὸ δὲ τὸ ἐν ἀλλοιωτέῳ δ. ὁλοκλήρου ἀπὸ τῶν γῶν.

Ἐπιμένως ποῦ κυρίως θὰ προσηλωθῇ ὀφείλει

ἢ ἐνδύμωχος ζωῇ σου, τῇ αὐτῇ ἢ τῇ ὕλῃ.

Τὸ εὐθις σου τοῦτο Πνεῦμα, καὶ ἐν πρώτοις κ' ἐν ἐσχά-

τοις

Τῶν ἐτῶν ἐγκαινιζέσθω ἐν τοῖς φίλοις σου ἐσχάτοις.

Ὁπωδέποτε ἢ πρώτῳ, ἢ ὀφεί, μίαν ἡμέραν

Εἰς ζωὴν ἀποχωροῦμεν ἄλλην αἰωνιωσαν.

Ἐν τοῖς κόλποις εὐνασθέντες τότε ἐκεῖ τοῦ Αἰωνίου

Ἀπολαύσομεν τὰ κέρδη τῶν σιγμῶν τοῦ τῆδε βίου.

Καὶ συζῶντες εὐδαίμονως μετὰ γενεῶν ἀρχαίων,

Ἐξήμεν ἐν μέγα ἔτος παλαιὸν ταύτῃ καὶ νέον.

Ἀδελφὴ, τί τὸ κωλύον τὸν νοῦν ἔχοντες ἐκεῖσε

Ἀπὸ τῆς ὥς ἐν τῇ ἔτει τῶν ἐτῶν ἐκείνῃ ζῆσαι;

Ἀμείψαντες τὸς ὅρους τῆς ζωῆς τοὺς δεδομένους

Καὶ ἐνιαυτὸν Κρίου προσδεκτῶν ἐργασκόμενους;

ὦ! τὰς σκέψεις, φίλη, ταύτας ἀντὶ ἄλλου κειμηλίου,

Ἐπαρκτήριόν σοι πέμπω τοῦ ἀγίου Βασιλείου.

Ὅταν δέ, Θεοῦ διδόντος, ἀπὸ νυμφικῆς παστάδος

Γενεῖαν τεκνώσῃς νέαν, σὺν τῇ γάλακτι μετᾶδος

Καὶ τῶν σκέψεών μου τούτων ὡς ἀπὸ τῆς φυγοσώου

Προχὰ ποιητοῦ μὲν φαύλου, φίλου πλὴν αὐτῶν μητρῶου.

Ὅτως ἐν ἐκείνῳ τότε ἀληθῶς καὶ ἐξαρέτως

Ἐπὶ γῇ, ἐν τῇ σῇ Χρὶνῃ, ἑορτάσεις νέον ἔτος.

Καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ἐνδοῦτος ἀνακινισθῇς ταί σου

Κ' ἡ νεότης, καὶ τὸ κάλλος, καὶ ὁ νοῦς κ' αἱ χάριτες σου,

Πᾶτα δὲ σιγμῇ σου ἔσται ἀνακλιπῶς ἀκμαία,

Κ' ἡ ἐντεῦθεν ἐκδημία νέου ἔτους ζωῇ νέῃ.

Ταῦτα δ' ἐπιστολῆς μου, ὡς ἐπὶ πόθῳ πολυστίχου,

Σὺ προσφέρω μετὰ θάρρους καὶ ἀγάπης ὁμοφύχου.

Ἀκομψὴ τυχὼν καὶ λόγοι ἀτεχνῶς Μιναστηρίου,

Ὅδ' ἐπάξια τῶν κύκλων τοῦ κομψοῦ Σταυροδρόμου

Πλὴν εἰς ἀνέλους, δὲν ἐκάλεις, ὡς φρονῶ, ἀγροῦκην

Μυῦσαν,

Ἀλλ' ὡς ἐκ ψυχῆς φιλοῦσθαι εἰς ψυχὴν ἀντιφιλοῦσαν.

Τῇ α' Ἰαννουαρίου 1885.

ΠΑΙΣ ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ